

FIRST

Mreža prve pomoći
za žrtve nasilja

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship (REC)
Programme of the European Union

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Nacionalna
zaklada za
razvoj
civilnoga
društva

PSIHOSOCIJALNA PODRŠKA ZA ŽRTVE NASILJA U OBITELJI I DRUGIH OBLIKA RODNO UTEMELJENOG NASILJA

PRIRUČNIK

PSIHOSOCIJALNA PODRŠKA
ZA ŽRTVE NASILJA U OBITELJI
I DRUGIH OBLIKA RODNO
UTEMELJENOG NASILJA

PRIRUČNIK

Nakladnik:
Centar za žene žrtve rata – ROSA

Urednice:
Mateja Štirn i Maja Minič

Autori:
Mateja Štirn, Maja Minič, Denis Minič, Katja Matko, Maja Plaz, Špela Veselič,
Katja Zabukovec Kerin, Neža Miklič, Renata Brdar Tomažič, Irena Zemljič, Nela Pamuković,
Stela Šimić i Adriana Bego

Urednički odbor:
Maja Plaz, Špela Veselič, Katja Matko, Katja Zabukovec Kerin, Denis Minič, Jerneja Šibilja,
Nela Pamuković, Stela Šimić i Adriana Bego

Prijevod i lektura:
Ciklopea d.o.o.

Dizajn i grafička priprema:
Maja Mihinjač, Podoba Ltd. i Morana Kovačević, ZOOM Design d.o.o.

Tisak:
ZOOM Design d.o.o.

Zagreb, veljača 2017.

Naklada: 60 komada

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 000960585.

ISBN 978-953-7331-12-2 (tiskano)
ISBN 978-953-7331-13-9 (e-knjiga - PDF)

Priče prezentirane u priručniku temelje se na stvarnim iskustvima osoba.
Osobne informacije su izmjenjene kako bi se zaštitila njihova privatnost.

Ovaj dokument izrađen je uz financijsku potporu Programa o pravima,
jednakosti i građanstvu Europske unije, Ureda Vlade Republike Hrvatske za udruge
i Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Projekta FIRST – Izgradnja kapaciteta
prvih točaka kontakta za podršku žrtvama nasilja u obitelji i drugih oblika rodno
utemeljenog nasilja i ni na koji način ne odražava stavove Europske unije,
Ureda Vlade Republike Hrvatske za udruge i Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva.

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship (REC)
Programme of the European Union

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Nacionalna
zaklada za
razvoj
civilnoga
društva

SADRŽAJ

I. OSNOVNE INFORMACIJE O NASILJU U OBITELJI I DRUGIM OBLICIMA RODNO UTEMELJENOG NASILJA	5
OBLICI NASILJA U OBITELJI I DRUGIH OBLIKA RODNO UTEMELJENOG NASILJA	21
ČIMBENICI RIZIKA ZA NASILJE U OBITELJI I ZA DRUGE OBLIKE RODNO UTEMELJENOG NASILJA	25
DINAMIKA NASILJA	26
RAZDOBLJA U ŽIVOTU ŽRTVE	28
PREKID NASILNE VEZE	30
II. KAKO ODGOVORITI I PONUDITI PODRŠKU ŽRTVI NASILJA: „IDENTIFICIRAJ – PITAJ I ODGOVORI – DJELUJ”	33
IDENTIFICIRAJ	34
KARAKTERISTIKE OBITELJI U KOJIMA SE DOGAĐA NASILJE U OBITELJI	34
POSljedICE NASILJA U OBITELJI I DRUGIH OBLIKA RODNO UTEMELJENOG NASILJA	35
OPĆI ZNAKOVI UPOZORENJA NA VEZU U KOJOJ IMA ZLOSTAVLJANJA	37
RAZUMIJEVANJE POTREBA ŽRTVE	38
GLAVNI RAZLOZI ZA SUZDRŽAVANJE OD OTKRIVANJA ZLOSTAVLJANJA	38
PITAJ I ODGOVORI	41
III. PRAVA ŽRTAVA I RAZLIČITI OBLICI POMOĆI I USLUGA PODRŠKE DOSTUPNI ŽRTVAMA NASILJA U OBITELJI I DRUGIH OBLIKA RODNO UTEMELJENOG NASILJA	63
PRAVA ŽRTAVA NASILJA	64
RAZLIČITI OBLICI POMOĆI I USLUGA PODRŠKE ZA ŽRTVE NASILJA U OBITELJI I DRUGIH OBLIKA RODNO UTEMELJENOG NASILJA	66
MJERE ZA ZAŠTITU ŽRTAVA OD DALJNJEG NASILJA	66
SKLANJANJE OD NASILJA NA SIGURNO MJESTO	72
SOS LINIJE ZA POMOĆ	75
ŽENSKO SAVJETOVALIŠTE	75
ZDRAVSTVENA SKRB	77
PSIHOSOCIJALNA PODRŠKA	79
PSIHOLOŠKO SAVJETOVANJE I PSIHOTERAPIJA	81
POPIS PRAVNIH AKATA I DRUGIH RELEVANTNIH DOKUMENATA	83
IV. PONAVLJANJE I UTVRĐIVANJE ZNANJA	85
ZAKLJUČAK	88
DODACI I LITERATURA	89
Jesam li žrtva nasilja?	90
Informacije o trgovanju ljudima	91
Oblici rodno utemeljenog nasilja	93
LITERATURA	94

**I. OSNOVNE INFORMACIJE O NASILJU
U OBITELJI I DRUGIM OBLICIMA
RODNO UTEMELJENOG NASILJA**

ŠTO JE RODNO UTEMELJENO NASILJE?

Nasilje u obitelji i drugi oblici rodno utemeljenog nasilja ozbiljan su problem. Jedna od tri žene preživi nasilje u obitelji tijekom života. Većina žrtava nasilja u obitelji i drugih oblika rodno utemeljenog nasilja prvenstveno su žene, a iza njih slijede djeca. Posljedice nasilja predstavljaju rizik za fizičko i psihičko zdravlje žrtava i kakvoću njihova privatnog i profesionalnog života.

Nasilje u obitelji uključuje „sva djela fizičkog, seksualnog, psihološkog ili ekonomskog nasilja koja se događaju u obitelji ili kućanstvu ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, neovisno o tome dijeli li počinitelj ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom”. [1]

Nasilje u obitelji naziva se i nasiljem intimnih partnera.

Nasilje u obitelji rašireno je u svim društvima i kulturama.

Rodno utemeljeno nasilje jest „nasilje usmjereno protiv osobe zbog njezina roda (uključujući rodni identitet / izražavanje) ili nasilje koje nerazmjerno više pogađa osobe jednog roda. Žene i djevojčice, svih dobi i podrijetla, najviše su pogođene rodno utemeljenim nasiljem. Ono može biti fizičko, seksualno i/ili psihološko” [1]

Pitanja za razmišljanje:

Što mislite koliko se često događa nasilje u obitelji u EU-u?

- a. Vrlo često – događa se jednoj od četiri žene.
- b. Često – događa se jednoj od deset žena.
- c. Rijetko – događa se jednoj od dvadeset žena.

NASILJE PREMA ŽENAMA

Polonina priča

Milijuni žena i djevojčica diljem svijeta suočavaju se s različitim oblicima nasilja. Ovo je Polonina priča.

Živjela sam sa svojim partnerom 18 godina. Imamo dvoje djece. U početku bili smo zaljubljeni i sretni zajedno. Ponašao se dobro prema meni i poklanjao mi je mnogo pažnje. Sviđao mi se jer se ponašao vrlo zaštitnički i brižno. No situacija se postupno promijenila. Postao je druga osoba. Ponašao se hladno, nasilno i imao je potrebu kontrolirati me.

*Sjećam se da **me psovao i ponižavao**. Zaključavao me u kuću i nadzirao svaki moj korak. **Nazivao me kurvom**. Rekao je da nisam žena i da nisam sposobna brinuti se za našu djecu. Bio je nevjerovatno ljubomoran. Činilo mi se da je sve što sam ikad napravila pogrešno. **Postajao je sve više fizički nasilan** prema meni. **Isprva bi me udario jednom u dva mjeseca, no nasilje se pogoršalo i neposredno prije nego što sam otišla tukao me svaki tjedan**. U zadnjih osam mjeseci našeg zajedničkog života nasilje je postajalo sve gore.*

*Na početku veze **običavao je bacati predmete po kući**. Potom me počeo povlačiti za kosu. **Tukao bi me i udarao nogama**. Jednom **me zgrabio za kosu nakon što me pretukao i tako me odvuкао iz kuhinje u kupaonicu** gdje me zaključao kako me djeca ne bi mogla vidjeti ni čuti. **Moja kći tada je imala sedam godina, a sin samo godinu dana**. Taj ih je događaj oboje izrazito uznemirio.*

***Nikad nije vikao dok me tukao**. Pazio je da nitko ništa ne čuje. Često bi me gušio i bacao na pod ili u zid. Posljednjih godina običavao je istući me i zatim me odvući iz kuće i zaključati je. Moja kći često je bila prisutna. Nije joj dopuštao da otvori vrata i pusti me u kuću. **Udarao me tako da posljedice ne budu vidljive drugima**. **Imala sam modrice ispod odjeće, na nogama, rukama i trupu**. **Skrivala sam ih. Za njih su znali samo ljudi koji su mi bili najbliži**.*

*Sama sam uzdržavala obitelj budući da je on dugo bio nezaposlen. **Čitavo je vrijeme nadzirao način na koji trošim novac. Zahtijevao je da mu dajem novac za njegove osobne potrebe**. Čak i nakon što se zaposlio, nije dijelio zaradu sa mnom i djecom. Morala sam se brinuti za sve svojom plaćom, kupiti namirnice, platiti račune. On je čuvao svoju plaću za sebe.*

***Moja kći često je svjedočila zlostavljanju**. No pobrinuo bi se za to da naš sin ne bude u blizini kada se to događalo. Prije no što bi me počeo tući, često bi naredio našoj kćeri da odvede brata u njihovu sobu. Premda moj sin nije vidio kako me njegov otac tuče, sve je čuo i uvijek bi plakao. Nakon što bi moja kći odvela brata u sobu, često bi se vratila i pokušala mi pomoći. **Pokušala je zaustaviti svog oca. U prvim godinama veze prestao bi me tući kada bi to učinila, no ne i zadnjih godina**.*

***Ni s kim nisam mogla razgovarati o zlostavljanju. Bojala sam se da će moj partner saznati za to i da će se situacija pogoršati**. Isto tako, nisam htjela da se moja djeca srame toga što se događa u njihovoj obitelji. **Ostala sam bez prijatelja jer mi partner nije dopuštao nikakav kontakt s njima. Imali smo samo zajedničke prijatelje**.*

Naši susjedi „nikad“ nisu ništa vidjeli niti čuli. Nikad nisu postavili nijedno pitanje.

Pitanja za razmišljanje:

Smatrate li da je Polona bila žrtva nasilja u obitelji?

Mislite li da je ovo slučaj nasilja nad ženama?

Mislite li da je ovo slučaj rodno utemeljenog nasilja?

Smatrate li da su Polonina djeca bila žrtve nasilja u obitelji?

Nasilje nad ženama jest „...kršenje ljudskih prava i oblik diskriminacije žena i označava sva djela rodno utemeljenog nasilja koja imaju za posljedicu ili će vjerojatno imati za posljedicu fizičku, seksualnu, psihološku ili ekonomsku štetu ili patnju žena, uključujući prijetnje takvim djelima, prisilu ili namjerno oduzimanje slobode, bilo da se pojavljuju u javnom ili privatnom životu.“ [2]

Nasilje u obitelji jedan je od najskrivenijih i najčešćih oblika nasilja nad ženama. Žene svih dobi podvrgnute su nasilju svih vrsta u okviru obiteljskih odnosa.

NASILJE PREMA DJECI

Jasonova i Anina priča

Djeca mogu biti izravne i neizravne žrtve nasilja. Svjedočenje nasilju u obitelji može ozbiljno utjecati na njih i povrijediti ih na mnogo načina. Djeca koja su izložena nasilju u obitelji mogu početi vjerovati da je nasilje primjeren način za izražavanje frustracija, rješavanje sukoba ili navođenje ljudi na to da učine ono što želimo.

„Djeca koja svjedoče nasilju u obitelji vjerojatno čine najveću neprepoznatu skupinu kronično traumatizirane djece.”[3]

Djeca svih dobi pate od nasilja u obitelji, zlostavljanja i zanemarivanja. Ovo je Jasonova i Anina priča.

Zovem se Jason i pohađam peti razred osnovne škole. Volim nogomet. Zapravo, lud sam za njime. Živim u Ljubljani. Naš je stan velik i ima visoke stropove, pa se moj krevet nalazi odmah ispod stropa. Penjem se na njega ljestvama. Starije sam dijete i roditelji me neprestano podsjećaju na to. Moja sestra Ana još je u vrtiću. Malo sam ljubomoran jer ona ne mora učiti. Čitavo se vrijeme samo igra. Ja stalno moram učiti. Baš stalno. Mrzim to. Stvarno mrzim matematiku. Ne ide mi dobro. Moji mama i tata imaju doktorate i previše su zauzeti. Nikad ***nemaju vremena.*** Stalno rade kod kuće. To mi jako smeta. ***Jedino do čega im je stalo su škola i ocjene.*** Žele da imam odlične ocjene, a ***ako nisam izvrstan u svemu, ponašaju se loše prema meni. Tata je znao vikati na mene,*** govoriti mi da sam idiot i kreten, da nikad neću biti uspješan. Znao je stiskati mi ruke toliko snažno da su ostajali tragovi na njima. ***Moja mama još je gora.*** Jako se brzo naljuti. ***Navikao sam na to da me tuče i udara nogama.*** Oboje viču na mene. Tada ništa nije u redu, čak ni kod kuće. ***Ana vidi sve. Često plače.*** Rekla mi je da ***se boji.*** Ne ljute se na nju i ne kažnjavaju je. Ima sreće. No ne znam što će se dogoditi kada krene u školu.

Prošli tjedan ***dobio sam lošu ocjenu.*** Nisam znao što učiniti. Prijatelji su me pokušavali oraspoložiti, ali bio sam prestrašen. Čak sam pokušao nagovoriti učitelja da mi pruži još jednu priliku. Jako sam se bojao. Kod kuće nisam rekao ništa o lošoj ocjeni. ***Tijekom noći pomokrio sam se u krevet. Želio sam umrijeti. Mama*** se naljutila zbog toga i istukla me. Dok me tukla nisam mogao prestati razmišljati o tome što će učiniti kada sazna za ocjenu. Tada je saznala. ***Bila je bijesna. Otkopčala je remen sa svojih hlača i omotala ga oko moga vrata. Vikala je da će me ubiti.*** Boljelo je i vjerovao sam joj. Tata me spasio. Rekao joj je da pretjeruje, odgurnuo je, dvaput me ošamario i naredio mi da odem u sobu i učim. ***Imam modrice na vratu.*** Prijatelji u školi pitali su me što se dogodilo. Rekao sam im ponešto, ali ne i cijelu priču. Oni znaju. Otišli su učitelju. Ja sam bio tih; ako nešto kažem, bit će još gore. Nisam htio da moji roditelji imaju problema. ***Bojim se. Zašto me mama toliko mrzi?***

Oblici nasilja prema djeci

Djeca su žrtve fizičkog, psihološkog i seksualnog nasilja te zanemarivanja i ekonomskog nasilja.

Psihološko zlostavljanje djece jest obrazac ponašanja koji negativno utječe na djetetov emocionalni razvoj ili osjećaj vlastite vrijednosti. To može uključivati neprekidno zamjeranje, prijetnje ili odbijanje kao i uskraćivanje ljubavi, podrške ili usmjeravanja. Emocionalno zlostavljanje često se vrlo teško dokazuje. Emocionalno zlostavljanje gotovo je uvijek prisutno kada se utvrdi postojanje drugih vrsta zlostavljanja. [4]

Fizičko zlostavljanje djece odnosi se na namjerne fizičke ozljede (u rasponu od manjih modrica do teških prijeloma ili smrti) koje nastaju kao rezultat udaranja šakama, prebijanja, udaranja nogama, grizenja, tresenja, bacanja, ubadanja, gušenja, udaranja (šakom, štapom, remenom ili drugim predmetom), paljenja ili povrjeđivanja djeteta na neki drugi način, a koje nanosi roditelj, skrbnik ili neka druga osoba koja je odgovorna za dijete. [4]

Zanemarivanje djeteta odnosi se na situaciju kada roditelj, staratelj ili neki drugi skrbnik ne omogućuje zadovoljavanje osnovnih potreba djeteta. Zanemarivanje može biti:

- fizičko (npr. ne osigurava se potrebna hrana ili zaklon ili prikladan nadzor)
- zdravstveno (npr. ne pruža se potrebno zdravstveno ili psihološko liječenje)
- obrazovno (npr. ne osigurava se obrazovanje djetetu ili se zanemaruju njegove posebne obrazovne potrebe)
- emocionalno (npr. ne obraća se pažnja na djetetove emocionalne potrebe, ne pruža se psihološka skrb ili se djetetu dopušta upotreba alkohola ili droga). [4]

Seksualno zlostavljanje djece uključuje aktivnosti roditelja i skrbnika kao što su milovanje djetetovih genitalija, penetracija, incest, silovanje, sodomija, pokazivanje spolnih organa i iskorištavanje kroz prostituciju ili stvaranje pornografskih materijala.

Seksualno zlostavljanje jest iskorištavanje, upotreba, nagovaranje, navođenje, poticanje ili prinuđivanje bilo kojeg djeteta na bavljenje ili pomaganje bilo kojoj drugoj osobi da se bavi bilo kojim seksualno eksplicitnim ponašanjem ili simulacijom takvog ponašanja. [4]

Roditelji koji su nasilni prema svojoj djeci projiciraju odgovornost za nasilje na djecu. Govore da su djeca neposlušna, nedovoljno marljiva u školi, nepristojna itd. Sve su to izlike. Roditelji imaju odgovornost potražiti pomoć da bi zaustavili nasilje i zaštitili svoju djecu.

Sva djeca imaju pravo na ljubav, brigu i život u domu bez nasilja.

Posljedice nasilja i strategije preživljavanja djece

Djeca su najčešće žrtve nasilja u poznatome okruženju, svojoj društvenoj mreži (obitelj, rodbina, susjedi i vršnjaci).

Pitanja za razmišljanje

Smatrate li da su Jason i Ana bili žrtve nasilja u obitelji?

- a. Da
- b. Ne
- c. Ne, samo je Jason bio žrtva nasilja u obitelji.
- d. Ne, samo je Ana bila žrtva nasilja u obitelji.

Tko je bio zlostavljač?

- a. I majka i otac
- b. Majka
- c. Otac

Koje je oblike nasilja preživio Jason?

- a. Psihološko zlostavljanje (nazivanje pogrdnim imenima, uvrede, vikanje, nerealna očekivanja u vezi sa školskim ocjenama...).
- b. Fizičko zlostavljanje (udaranje nogama, prebijanje, šamaranje...). Physical abuse (kicking, beating, slapping ...).
- c. Zanemarivanje (neobraćanje pažnje na djetetove emocionalne potrebe, nepružanje psihološke skrbi).
- d. Seksualno zlostavljanje.

Koje je oblike nasilja preživela Ana?

- e. Psihološko zlostavljanje (neizravne prijetnje, svjedočenje nasilju prema Jasonu, strah od roditelja itd.).
- f. Fizičko zlostavljanje (udaranje, pemlaćivanje, šamaranje ...).
- g. Zanemarivanje (neobaziranje na djetetove emocionalne potrebe, uskraćivanje psihološke podrške).
- h. Seksualno zlostavljanje

Način na koji djeca reagiraju na nasilje i posljedice koje pretrpe različiti su. Neke su posljedice vidljive i očite, dok su druge skrivene i teže ih je prepoznati.

Djeca imaju različite vrste razvojnih potreba ovisno o dobi. Iskustva nasilja mogu utjecati na ispunjenje tih potreba. Izloženost nasilju može utjecati na djetetovo fizičko zdravlje i razvoj, psihološko zdravlje, emocionalni i bihevioralni razvoj, oblikovanje identiteta, sliku o sebi, odnose s drugim ljudima i vještine samoodržanja.

Važno je razumjeti vezu između različitih sastavnica toga kako dijete funkcionira (kognitivno, emocionalno i fizičko funkcioniranje i ponašanja). Posljedice nasilja moraju se ocijeniti u kontekstu djetetove razvojne faze, kao i u kontekstu djetetovog funkcioniranja u prošlosti i sada, trenutačne obiteljske situacije itd.

Strategije preživljavanja

Djeca, kao i odrasli, razvijaju različite strategije kako bi preživjela iskustva nasilja. Te su strategije pojedinačni obrasci razmišljanja i djelovanja. Neke od tih strategija jesu sljedeće:

povlačenje, pasivnost – biti neprimijećen, izbjegavati nasilje itd.,

marljivost i poslušnost – radi sprečavanja nasilja,

- buntovničko ponašanje, destruktivno ponašanje itd. – vjerojatno radi privlačenja pozornosti („kako bi netko vidio njihovu uznemirenost“),
- emocionalno tupilo,
- disocijacija,
- preopterećenost zaštitom sebe, braće i sestara, roditelja od nasilja – stalno je „na oprezu“,
- stalna pažnja i zaštita odrasle osobe koja je žrtva nasilja u obitelji (najčešće je to majka) – želi imati kontakt i vizualnu kontrolu,
- stalna emocionalna podrška žrtvi nasilja u obitelji,
- odbacivanje osobe koja je žrtva nasilja u obitelji,
- dijete zauzima stranu zlostavljača – niječe, umanjuje zlostavljanje i može započeti sa zlostavljanjem,
- ili potpuno odbijanje nasilja ili slijeđenje modela nasilnog ponašanja, koje „pruža osjećaj moći“,
- neodvajanje od omiljene igračke, što djetetu pomaže da se „uhvati u koštac“ s iskustvima nasilja,
- bijeg u maštu,
- ili pokušaji postizanja iznadprosječnih akademskih i sportskih postignuća ili prestanak zalaganja u školi,
- preuzimanje uloge odrasle osobe u obitelji koja mora obavljati sve kućanske poslove, brinuti se o mlađoj braći i sestrama itd.,
- delinkventno ponašanje,
- zlouporaba droge i alkohola,
- poremećaji u prehrani,
- samoozljeđivanje,
- suicidalne misli i pokušaji samoubojstva,
- psihosomatski problemi i bolesti.

Strategije preživljavanja pomažu djetetu da preživi i zaštiti se od nasilja te su kao takve pozitivne; međutim, takve su strategije dugoročno štetne za osobni razvoj djeteta. Prikladna rana intervencija radi zaštite djeteta od iznimne je važnosti za ublažavanje posljedica nasilja koje dijete peživi.

Pitanja za razmišljanje

Smatrate li da su sljedeće tvrdnje mitovi ili činjenice?

Zlostavljanje je samo ono ponašanje koje uključuje nasilje.

Zlostavljanje djece događa se samo u „siromašnim” obiteljima.

Većina zlostavljača djece članovi su obitelji.

Zlostavljana djeca uvijek i sama postaju zlostavljači kada odrastu.

NASILJE PREMA MUŠKARCIMA

Markova priča

Muškarci isto mogu biti žrtve nasilja u obitelji. Nasilje prema muškarcima događa se u svim kulturama, bez obzira na dob, obrazovanje i zanimanje.

Nasilje u obitelji prema muškarcima u najvećoj mjeri je počinjeno od strane drugih muškaraca iz obitelji (otac, djed, brat, unuk, nećak, udomitelj).

Obiteljsko nasilje je skup ponašanja čiji je cilj uspostaviti moć i kontrolu nad drugim osobama upotrebom sile, zastrašivanjem i manipuliranjem. Uključuje fizičko, psihičko, seksualno i ekonomsko nasilje. Istraživanja pokazuju da se nasilje u heteroseksualnim obiteljima događa u jednakoj mjeri kao i u homoseksualnim.

Ovo je Markova priča.

Imam 34 godine. Živim s roditeljima. Imam brata i sestru koji više ne žive kod kuće. Već sam nekoliko godina u mirovini zbog psiholoških problema. Redovito posjećujem liječnika i psihijatra. Ne osjećam se dobro kod kuće i često poželim živjeti negdje drugdje, no ne mogu si to priuštiti.

Moj otac mrzi sve na meni. Neprestano viče na mene i psuje me. Ne prestaje mi govoriti da sam idiot, potpuno nesposoban i bezvrijedan. Često me i udara. Ponekad se toliko naljuti da se bojim da će me ubiti.

Moja je mama nazvala policiju u nekoliko zbilja teških situacija, ali općenito se boji to činiti. Posljednji put kada je nazvala policiju samo smo dobili kaznu za remećenje javnog reda i mira. Otac tuče i nju, pogotovo ako me pokušava zaštititi.

Moji sestra i brat više nas ni ne posjećuju. Dojadilo im je očevo ponašanje. Nisam ni u kakvom kontaktu s njima. Nemam ni prijatelje. Otac ne razgovara sa susjedima kao ni ja. Svi koje poznajem misle da sam čudan. Tako je još od mog djetinjstva. Mislim da je to zbog mojih psiholoških problema. Nekad mislim da bi bilo bolje da umrem.

Pitanja za razmišljanje

Smatrate li da je Mark bio žrtva nasilja u obitelji?

Smatrate li da je Mark bio žrtva rodno utemeljenog nasilja?

Koje je oblike nasilja preživio Mark?

a. Psihološko

b. Fizičko

c. Zanemarivanje

d. Seksualno zlostavljanje

TRGOVANJE LJUDIMA

Lilina priča

Trgovanje ljudima jest zlostavljanje osobe u svrhu njezina iskorištavanja i zarade na njoj. Riječ je o teškoj povredi ljudskih prava budući da ljudi postaju predmetom trgovanja. U tom slučaju netko posjeduje osobu i oduzima joj slobodu.

Imala sam 22 godine. Živjela sam s majkom i dvije sestre u maloj kući. Moji su se roditelji razveli kada sam bila dijete. Bili smo siromašni. Bilo je teško preživjeti i neprestano smo tražile posao. Ja sam imala sreće jer sam zarađivala radom u frizerskom salonu.

Vrlo sam se mlada udala i rodila dvije kćeri. Ubrzo nakon vjenčanja moj partner i ja rastali smo se. Nakon razvoda ostala sam sama s djecom, a moj bivši suprug nije pokazivao nikakvo zanimanje za naše kćeri. Nakon drugog poroda izgubila sam posao, a s njime i sav naš prihod. Bila sam očajna. Prijateljica me upoznala sa ženom koja je dvije godine radila u Sloveniji kao plesačica u noćnom klubu i pritom dobro zarađivala, najmanje dvije tisuće eura svakog mjeseca. To mi je pružilo nadu. Odlučila sam pokušati pronaći posao u inozemstvu. Spomenuta žena pomogla je prijateljici i meni da nađemo posao u Sloveniji. Da bih pribavila sve potrebne dokumente i platila put, morala sam podići hipoteku u iznosu od 4000 eura. Moja majka jamčila je svojom kućom.

Kada smo stigli u Sloveniju, u zračnoj luci dočekao nas je vozač i odvezao nas u noćni klub tik uz granicu s Italijom. Ondje nas je dočekao novi poslodavac. Nije bio nimalo prijateljski raspoložen. Naredio nam je da se brzo presvučemo u provokativnu odjeću koju je donio. Trebale smo odmah početi raditi. Otišle smo u prostorije iznad kluba i upoznale tri djevojke – dvije iz Dominikanske Republike i jednu iz Ukrajine. Sve smo morale živjeti u jednoj hladnoj i prljavoj prostoriji bez grijanja. Nije bilo vremena za razgovor. Te večeri shvatile smo da nećemo samo plesati. Prisiljene smo na prostituciju i uključene u krijumčarenje droge. Kada smo stigle, poslodavac nam je uzeo putne isprave. Dobivale smo oko 300 eura mjesečno. Kada smo željele napustiti kuću ili uzeti slobodan dan, morale smo poslodavcu platiti 100 ili 150 eura. Nije nam bilo dopušteno telefoniranje. Nismo smjele imati nikakve privatne intimne kontakte. Bile bismo kažnjene zbog kašnjenja, lošeg raspoloženja ili ako nam se klijenti ne bi svidjeli. Kazne su uglavnom bile financijske prirode. Često je vikao na nas i prijetio nam. Ako ga ne bih poslušala, ne bi mi dopustio da razgovaram sa svojom djecom i majkom.

Oblici trgovanja ljudima:

- Trgovanje u svrhu prostitucije
- Trgovanje u svrhu prisilnog rada
- Trgovanje u svrhu prisilnog prosjačenja
- Trgovanje u svrhu prisilne udaje
- Trgovanje u svrhu nezakonitog posvajanja
- Trgovanje u svrhu seksualnog zlostavljanja djece
- Trgovanje djece u svrhu dječje pornografije
- Trgovanje u svrhu služenja
- Trgovanje u svrhu prisilne kriminalne aktivnosti
- Trgovanje ljudskim organima/tkivima/krv

Prema podacima Europol (Europski policijski ured) tijekom 2013.-2014. godine Europol je zaprimio 5.909 slučajeva sudjelovanja grupa organiziranog kriminala trgovanja ljudima gdje je 90% slučajeva trgovanja ljudima bilo u svrhu seksualnog iskorištavanja, 5,6% se odnosilo na prisilan rad, 1,9% na lažne brakove te 0,3% na prisilne kriminalne aktivnosti. Od ukupnog broja slučajeva 1,9% čine maloljetnici većinom djevojčice prisiljene na prostituciju i djeca prisiljena na prosjačenje (više informacija potražite ovdje). Kada je riječ o prisilnom komercijalnom seksualnom zlostavljanju, većinu slučajeva čine žene i djevojice (98 %).

Trgovanje ljudima ropstvo je 21. stoljeća i jedna od aktivnosti međunarodnih kriminalnih organizacija.

Pitanja za razmišljanje

Smatrate li da je Lilina priča slučaj rodno utemeljenog nasilja?

Koje je oblike nasilja preživila Lila?

- a. seksualno
- b. prisilan rad
- c. psihološko
- d. fizičko
- e. ekonomsko
- f. trgovanje ljudima

Procjenjuje se da se svake godine trguje s 2,5 milijuna ljudi u svrhu prostitucije, prisilnog rada i služenja. Žene i djevojčice čine otprilike 80 % žrtava. [5]

Iako je trgovanje ljudima samo po sebi oblik rodno utemeljenog nasilja, status žrtava trgovanja ljudima čini ih posebno ranjivima na dodatno nasilje.

Žene i djevojčice, svih dobi i podrijetla, najviše su pogođene rodno utemeljenim nasiljem, koje može biti fizičko, seksualno i/ili psihološko. Ova je vrsta nasilja duboko ukorijenjena u društvene i kulturne strukture, norme i vrijednosti koje upravljaju našim društvom i često se održava kulturom poricanja i tišine.

ZLOSTAVLJANJE STARIJIH OSOBA

Maryjina priča

Zlostavljanje starijih osoba (starijih od 65 godina) mogu počiniti članovi obitelji, osoblje ustanova ili druge osobe. Starija populacija ima ograničene mogućnosti za samostalno rješavanje vlastitih poteškoća (mogući zdravstveni problemi, ovisnost o tuđoj pomoći itd.). Stoga je iznimno važno prepoznati zlostavljanje starijih osoba i djelovati na prikladan način.

Najčešći oblici zlostavljanja starijih osoba uključuju zanemarivanje (tj. oduzimanje predmeta potrebnih za život), fizičko zlostavljanje (šamaranje, povlačenje za kosu, udaranje, guranje, tresenje itd.), psihološko ili emocionalno zlostavljanje (nazivanje pogrdnim imenima, ponižavanje, vrijeđanje, prijetnje, zaključavanje u kući ili stanu, uskraćivanje kontakta s drugim ljudima itd.), financijsko ili materijalno zlostavljanje (krađa, zloupotreba bankarskih usluga / kreditnih kartica, krivotvorenje potpisa, prisilno potpisivanje ugovora, oporuka itd.).

Kao i u slučaju drugih oblika zlostavljanja, kada je riječ o zlostavljanju starijih osoba, suočavamo se sa sljedećim problemima: zlostavljanje se odvija u kućnom okruženju i ne prijavljuje se, velik broj starijih osoba nije upoznat s mogućnostima pomoći u slučaju zlostavljanja, starije osobe često su izolirane i zbog osjećaja srama i poniženja teško im je progovoriti o zlostavljanju. Potonje dodatno otežava društvena snošljivost prema zlostavljanju i otežan pristup pomoći.

Institucionalno zlostavljanje starijih osoba događa se u institucionalnom okruženju, primjerice u domovima za starije osobe, bolnicama, ustanovama itd. Zlostavljači mogu biti članovi obitelji ili zaposlenici (osoblje koje njeguje bolesnike ili osobe s kojima starije osobe dijele životni prostor).

Ovo je Maryjina priča.

Sjedim na krevetu u svojoj sobi. Ne mogu sići s kreveta jer je previsok i imam ozlijeđen kuk. Prošla su dva tjedna od operacije. Ne znam što učiniti. Nепrestano ponavljam da će sve biti u redu. Moram biti strpljiva. Znam da moj sin Mark ima vrlo puno posla, a moja kći Nina još više. Ona također ima svoju obitelj. Oboje su bili nervozni kada su me prošli put posjetili. Nisam bila dovoljno brza i Nina je počela vikati na mene. Rekla je da sam gora od djeteta. Znam da nema lagan život. Ima posao, obitelj i mene u ovom žalosnom stanju, na teret svima. Mark me nije posjetio više od tjedan dana. Posljednji put tražio je da mu posudim novac. Naravno da sam mu ga posudila jer volim pomoći ako mogu. Jedino mi smeta to što nikad ne vrati što je posudio i sve češće traži novac. Više ni nemam novca. Prošli mjesec nisam mogla platiti račune.

Kada su me posjetili unuci, Jan i Klara, nisam imala dovoljno novca da im dam za sladoled. Kada Nina sazna za to, naljutit će se. Naljutila se kada me prošli put posjetila i rekla je da odbija „brisati moju stražnjicu“ dok ja dajem novac Marku. Rekla je da mi on mora kupovati hranu i pelene. Ne želim pelene. Mrzim ih i ne osjećam se dobro kada ih nosim. Donose mi najjeftinije pelene. Užasne su, sve me svrbi i peče kada ih nosim. Voljela bih da se mogu oprati, no ne mogu. Zamolila sam Marka da mi donese posebne čarape s gaćicama za proširene vene kako me noge ne bi toliko boljele. Donio ih je, no opet je to bila najjeftinija vrsta. Ne nosim ih jer ne ublažavaju bol, već je pojačavaju. Ne govorim ništa. Kad bih nešto rekla, oboje bi se razbjesnili.

Jučer me posjetila susjeda kako bi mi donijela hranu i jako se naljutila. Rekla je da se ovo ne bi smjelo događati i da će nazvati centar za socijalnu skrb. Preklinjala sam je da to ne učini. Bojim se toga što bi susjedi mogli pomisliti. Moja djeca nisu loši ljudi. Jednostavno su jako zauzeti svojim životom i poslom. Bit će sve u redu. I tako neću još dugo biti ovdje.

NASILJE PREMA TRANSRODNIIM OSOBAMA

Lanina priča

Transrodne osobe doživljavaju jedinstvene oblike zlostavljanja u obitelji. [6] Nadalje, transrodne osobe također mogu biti lezbijke, homoseksualci ili biseksualci, što dovodi do više potencijalnih oblika diskriminacije i teškoća.

Zlostavljanje transrodnih osoba u obitelji može uključivati sljedeće:

- prijetnje otkrivanja rodnog identiteta osobe bez njezina pristanka, npr. poslodavcu, obitelji ili zajednici
- kritiziranje osobe da nije prava žena / pravi muškarac ako se tek nedavno javno očitovala o svojem rodnom identitetu ili ako se nije podvrgnula operaciji promjene spola
- pokušaje uvjeravanja osobe da zaslužuje zlostavljanje jer hormoni utječu na ponašanje
- uskraćivanje novca za promjenu spola (lijekove, odjeću ili kirurški zahvat)
- uskraćivanje lijekova (hormona); prisiljavanje žrtve na podvrgavanje operaciji promjene spola
- usmjeravanje seksualnog ili emocionalnog zlostavljanja na dijelove tijela kojih se osoba srami ili od kojih se osjeća otuđeno
- odbijanje upotrebe zamjenice ili imena osobe i ismijavanje rodnog identiteta osobe kritiziranjem njezina izgleda, načina odijevanja ili kakvoće glasa itd.

Ovo je Lanina priča.

“Još kao dijete osjećala sam da tijelo s kojim sam rođena, rod koji mi je dodijeljen i ime koji su mi dali roditelji nisu moji. Moja majka ubrzo je otkrila da igračke koje je odabrala za svog „dječaka” meni nisu zanimljive i pokušala me prihvatiti što je bolje mogla. S mojim je ocem bilo drukčije.

U srednjoj školi počela sam se šminkati i isprobavati različitu odjeću u pokušaju da otkrijem tko sam, a situacija kod kuće postala je nepodnošljiva. Jedne večeri vratila sam se kući nakon pića u gradu. Otac me čekao u dnevnoj sobi i počeo me ispitivati. Rekao mi je da sam čudak, običan „peder” i ruglo od osobe. Vikao je na mene i ljutito me gurnuo u zid pa me zgrabio za vrat toliko čvrsto da sam mislila da će me ugušiti. Uspjela sam se osloboditi njegova stiska i pobjeći.

Nisam se željela vratiti kući, pa sam se preselila prijateljima. Oni su me uvijek prihvaćali i podržavali i s njima sam mogla razgovarati o svemu. Kada hodam ulicom, ljudi uvijek gledaju u mene, zure u moja prsa i analiziraju moje tijelo. Neprestano se moram nositi s uvredama i neprijateljskim stavovima. Ljudi me nazivaju pogrdnim imenima. To pogotovo čine muškarci koji često viču na mene, pitaju me kojeg sam točno spola, hvataju se za prepone i govore da će mi pokazati što me ide. Ljudi mi se neprestano obraćaju u muškom rodu, premda sam žena. Čak i ako ih ispravim, ne ispričaju mi se i nastave mi se obraćati u muškom rodu.

Nekad se ljudi odnose prema meni kao prema predmetu za proučavanje ili lutki čiju suknju mogu podignuti da bi provjerili što se nalazi ispod. Neprestano me ispituju što se nalazi među mojim nogama, jesu li moje grudi prave, kojeg sam stvarno roda i koje je moje pravo ime. Iako im kažem svoje ime i zamjenicu koju bi trebali upotrebljavati, to im nije važno. Čini mi se kao da postoji druga stvarnost koja je stvarnija od moje.

Po završetku srednje škole željela sam što prije naći posao jer nisam više htjela ići u školu. Preživjela sam previše odbijanja od strane svojih vršnjaka. Ni nastavnici me nisu podržavali kao što su trebali. Jednom su me djevojke nakon sata tjelesne i zdravstvene kulture odvukle u kupaonicu i gađale

me higijenskim ulošcima i tamponima. Ispitivale su me kada trebam dobiti mjesečnicu s obzirom na to da sam djevojka. Bilo je užasno. Osjećala sam se poniženo. Kada sam se obratila nastavnici i ispričala joj što se dogodilo, rekla je da se moram naviknuti na to, da će mi se takve stvari uvijek događati jer sam drukčija i da je jedino što mi preostaje patiti u tišini.

Počela sam tražiti posao, ali većina razgovora završila je loše. Osobe s kojima sam razgovarala nisu htjele imati veze sa mnom ili su me ismijavale. Prestala sam odlaziti na razgovore. Ostala sam bez novca. Nisam mogla pronaći posao koliko god se trudila. Jedan dan prijateljica me pozvala da joj se pridružim na ulici. Rekla je da dobro zarađuje i da posao nije težak jer je muškarce lako kontrolirati. Većinom sam radila noću, u skrovitim područjima. Više puta dogodilo se da je muškarac bio ili previše pijan ili previše nasilan i odbila sam biti s njim, no nije me poslušao. Jedan me muškarac odvuкао u pokrajnju uličicu, srušio me na tlo i prislonio mi nož uz vrat. Dok me silovao, govorio mi je na uho: „Ako si žena, daj muškarcima ono što im pripada.“ Nakon tog događaja nekoliko mjeseci nisam se vratila na ulicu, no na kraju nisam imala druge mogućnosti. Izgledi da dobijem posao tako su maleni da jednostavno nemam energije nastaviti s traženjem.

ŽENE I DJEVOJČICE MIGRANTKINJE KAO ŽRTVE NASILJA

Žene i djevojčice koje bježe pred progonom ili previranjima u svojoj domovini izložene su posebno velikom riziku od fizičkog, seksualnog i psihološkog nasilja prilikom traženja utočišta, tijekom tranzita i po dolasku u EU. [7]

Zbog svoje situacije nalaze se u stanju veće ranjivosti na muško nasilje: na putu u centre i u njima suočavaju se sa silovanjem, seksualnim napadom i seksualnim uznemiravanjem od strane različitih počinitelja; moraju se baviti prostitucijom da bi dobile pristup hrani, smještaju ili prijevozu; suočavaju se s nasiljem u obitelji; djevojčice se prodaju radi sklapanja braka ili se trguje njima u svrhu seksualnog iskorištavanja. [8]

Uvjeti u mnogim tranzitnim i prihvatnim centrima ne ispunjavaju minimalne standarde za smanjivanje rizika od rodno utemeljenog nasilja. Na primjer, ne postoje zasebni zahodi ili kupaonice za žene i muškarce; nema sigurnih prostora za žene. Ne postoji dovoljan pristup zdravstvenoj skrbi u pogledu spolnog i reproduktivnog zdravlja, a žene nisu informirane o dostupnosti usluga. Dostupno je vrlo malo informacija, a još je manje informacija na jeziku koji izbjeglice razumiju. To ih čini ranjivima na prijedloge krijumčara i oportunističara koji govore njihovim jezikom.

Ograničenja koja se odnose na spajanje obitelji mogu dovesti žene i djevojčice u njihovoj domovini ili zemlji prvog azila u vrlo opasne situacije.

Žene i djevojčice u određivim zemljama ne dobivaju primjerenu psihosocijalnu i pravnu podršku za uspješno traženje azila za rodno uvjetovan progon.

OPSEG NASILJA

Ne postoje pouzdani nacionalni statistički podaci o općoj incidenciji nasilja u obitelji. Mnogi slučajevi nasilja u obitelji ne prijavljuju se policiji ni drugim nadležnim tijelima.

Nasilje u obitelji velikom većinom pogađa žene, stare i mlade ljude, heteroseksualne i homoseksualne parove.

Jedna od tri žene prijavila je neki oblik fizičkog ili seksualnog zlostavljanja od svoje 15. godine.

Prema istraživanju agencije FRA-Europske unije za temeljna prava trinaest milijuna žena u EU-u preživjelo je nasilje unutar 12 mjeseci prije provedenog razgovora u okviru istraživanja. [9]

Nasilje u obitelji problem je koji utječe na velik broj najranjivijih ljudi.

STVARNOST NASILJA

Postoji nekoliko štetnih i raširenih mitova u vezi s nasiljem u obitelji i drugim oblicima rodno utemeljenog nasilja. Da bismo mogli primjereno rješavati problem nasilja u obitelji i drugih oblika rodno utemeljenog nasilja, odnosno zaustaviti ga i spriječiti, moramo postati svjesni činjenica.

Neki od mitova su:

- Nasilje u obitelji događa se samo u siromašnim obiteljima.
- Provokativno ponašanje žrtava uzrok je seksualnog nasilja.
- Počinitelj nasilja u obitelji ne može kontrolirati svoje ponašanje.
- Nasilje u obitelji najčešće uključuje nasilne parove koji se upuštaju u agresivne činove jedno prema drugome.
- Nasilje u obitelji i rodno utemeljeno nasilje privatna su pitanja.
- Alkohol, zloupotreba droga, stres i mentalne bolesti uzrokuju nasilje u obitelji.
- Da je zbilja bilo toliko loše, žrtva bi sama otišla.
- Zlostavljanje je samo ono ponašanje koje uključuje nasilje.
- Zlostavljana djeca uvijek i sama postaju zlostavljači kada odrastu.

Neke od činjenica su:

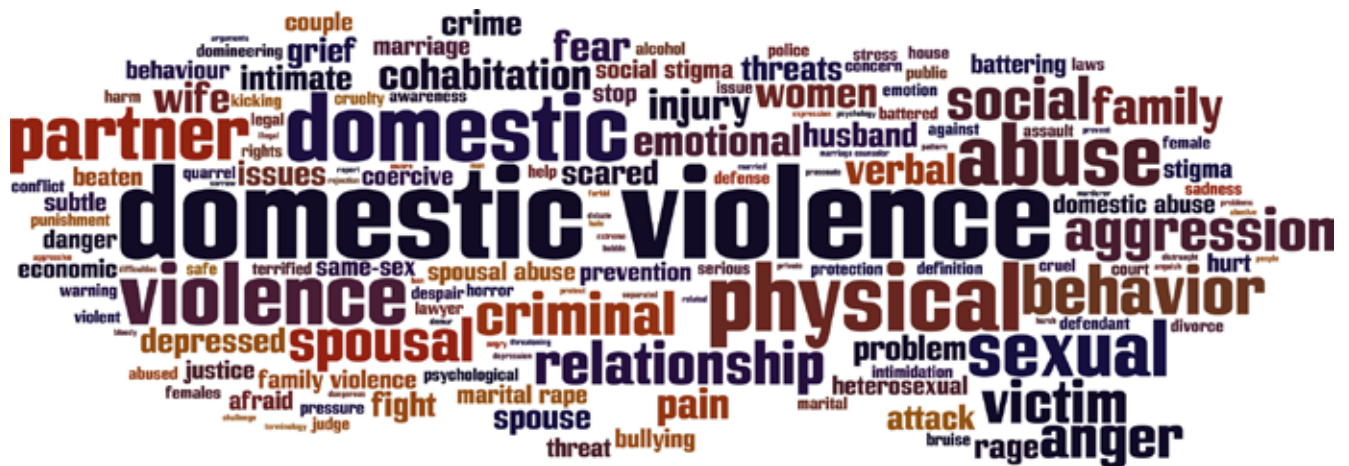
- Nasilje u obitelji može se dogoditi u svim obiteljima.
- Nasilje u obitelji i rodno utemeljeno nasilje nisu privatna pitanja.
- Žrtve nikad nisu odgovorne za seksualno nasilje.
- Počinitelj nasilja u obitelji može kontrolirati svoje ponašanje.
- Nasilje u obitelji jest obrazac ponašanja za uspostavu kontrole kojima se počinitelj koristi da bi ostvario moć nad žrtvom.
- Alkohol, zloupotreba droga, stres i mentalne bolesti ne uzrokuju nasilje u obitelji.
- Za svog života 1/3 žena u svijetu preživit će nasilje u obitelji/vezi.
- Fizičko zlostavljanje samo je jedna vrsta zlostavljanja djece. Zanemarivanje i emocionalno zlostavljanje mogu imati jednako negativne učinke.
- Premda neka zlostavljana djeca i sama mogu postati zlostavljači kada odrastu, mnoge odrasle osobe koje su bile žrtve zlostavljanja kao djeca ne zlostavljaju svoju djecu.
- Nasilje u obitelji vodeći je uzrok ozljeda žena.
- Rodno utemeljeno nasilje rezultira izravnim ekonomskim troškovima za društvo.

Pitanja za razmišljanje

**Koje su drugi uobičajeni mitovi o nasilju u obitelji i rodno utemeljenom nasilju?
Kako možete pomoći u njihovom mijenjanju?**

OBLICI NASILJA U OBITELJI I DRUGIH OBLIKA RODNO UTEMELJENOG NASILJA

Postoje različiti oblici nasilja u obitelji i drugih oblika rodno utemeljenog nasilja.

Nasilje u obitelji uključuje sljedeće:

- psihološko nasilje
- seksualno nasilje (uključujući silovanje, seksualno zlostavljanje djece)
- fizičko nasilje
- uhođenje
- ekonomsko nasilje
- zanemarivanje.

Rodno utemeljeno nasilje uključuje:

- nasilje u intimnim vezama
- seksualno nasilje (uključujući silovanje, seksualni napad i seksualno uznemiravanje ili uhođenje)
- trgovanje ljudima (uključujući prostituciju)
- prisilan rad
- ropstvo
- štetne prakse, kao što su prisilni brakovi, genitalno sakaćenje žena i takozvani zločini iz časti.

Pitanja za razmišljanje

Razmislite o Poloninoj priči. Koje oblike nasilja je ona preživjela?

- a. Psihološko nasilje
- b. Seksualno nasilje
- c. Fizičko nasilje
- d. Ekonomsko nasilje
- e. Zanemarivanje

Otkrijte što različiti oblici nasilja znače u životu stvarnih ljudi. U većini slučajeva žrtve nasilja doživljavaju mnogo različitih oblika nasilja (psihološko, fizičko, seksualno...).

Fizičko nasilje:

- udaranje šakama, udaranje nogama, grizenje
- povlačenje za kosu
- potapanje
- ubadanje
- paljenje
- uskraćivanje lijekova
- bacanje predmeta
- izazivanje pobačaja u žene
- ubojstvo žene.

Fizičko nasilje uključuje svaku upotrebu fizičke sile koja rezultira boli, strahom ili poniženjem žrtve neovisno o stvarnim ozljedama.

Psihološko/emocionalno nasilje:

- ponižavanje partnera, nazivanje partnera pogrđnim imenima, npr. debelim, ružnim, glupim, ludim, narkomanom
- uvjeravanje partnera da je „lud“
- neprestano kritiziranje ili ispitivanje partnera
- izazivanje partnerova osjećaja krivnje
- narušavanje partnerova samopouzdanja
- neprestano optuživanje partnera za varanje
- prijetnje samoubojstvom
- prijetnje ozljeđivanjem partnera, njegove/njezine djece, obitelji, prijatelja, kućnih ljubimaca
- prijetnje prisilnim zadržavanjem partnera u psihijatrijskoj ustanovi, prijavljivanjem partnera policiji ili socijalnoj službi, posebno ako žrtva ima probleme sa zloupotrebom droge ili s psihičkim zdravljem
- prijetnje prijavljivanjem nečijeg imigracijskog statusa vlastima
- prijetnje pokazivanjem pornografskih slika žrtve davateljima usluga, obitelji, prijateljima, poslodavcu
- izolacija partnera, djece od prijatelja, rodbine...

Psihološko nasilje uključuje sve činove počinitelja nasilja u obitelji koji rezultiraju strahom, poniženjem, osjećajima bezvrijednosti, ugroženosti i drugim vrstama psihološke tjeskobe u žrtava. [10]

Seksualno nasilje:

- silovanje
- seksualno zlostavljanje djece
- uvredljive, ponižavajuće opaske sa seksualnim konotacijama
- uskraćivanje seksa ili naklonosti
- nametanje načina odijevanja, npr. izrazito seksualizirane odjeće ili odjeće koju počinitelj smatra „čedom“
- prisiljavanje osobe na neželjene seksualne radnje
- prisiljavanje osobe na gledanje ili sudjelovanje u pornografiji
- podvođenje osobe, tj. prisiljavanje osobe na seksualni odnos s drugim ljudima u zamjenu za novac,
- drogu itd.
- upotreba tehnologije u svrhu navođenja žrtve da objavi svoje seksualne slike
- odbijanje upotrebe ili dopuštanja kontracepcije, što rezultira seksualno prenosivim infekcijama i/ili neželjenom trudnoćom.

Seksualno nasilje uključuje svako seksualno ponašanje na koje se član obitelji prisiljava, s kojim se ne slaže ili koje ne razumije zbog svog stupnja razvoja. [10]

Ženama je često posebno teško govoriti o iskustvu seksualnog nasilja. Neke žene nisu svjesne činjenice da ih silovati može i njihov suprug ili intimni partner.

Žene još uvijek doživljavaju seksualnost u intimnoj vezi kao dužnost koju je potrebno ispuniti budući da su takva očekivanja njihovih partnera i društva. Žene stoga često nisu svjesne činjenice da svaka prisilna seksualna aktivnost predstavlja silovanje, čak i ako je silovatelj njihov partner. Također je riječ o situaciji o kojoj im je najteže govoriti zbog srama i krivnje koje osjećaju.

Financijsko/ekonomsko nasilje:

- sprječavanje partnera da se zaposli
- uznemiravanje partnera na radnom mjestu
- uskraćivanje partneru pristupa novcu
- krađa novca koji pripada partneru ili djeci
- kockanje na način koji ugrožava životni standard obitelji
- nadziranje potrošnje i aktivnosti partnera
- samostalno donošenje važnih financijskih odluka
- gomilanje dugova
- uskraćivanje novca radi nametanja smjera djelovanja, diktiranje potrošnje
- uništavanje žrtvina vlasništva
- neplaćanje uzdržavanja djeteta.

Ekonomsko nasilje oblik je nasilja koji uključuje sve oblike poniženja i dominacije nad žrtvom uz uskraćivanje prava povezanih sa zaradom i sredstvima za preživljavanje. Neki oblici te vrste nasilja uključuju ograničavanje prava na zaposlenje i prava na upravljanje vlastitim novcem, prisiljavanje žrtvi na financijsku ovisnost ili na preuzimanje čitavog financijskog tereta u ime počinitelja nasilja. [11] Ekonomsko nasilje također uključuje neplaćanje uzdržavanja djeteta.

Zanemarivanje:

- nezadovoljavanje osnovnih potreba djeteta (odgovarajuća prehrana, smještaj, odjeća i druge neophodne potrebe)
- manjak odgovarajućeg nadzora ili osiguranja sigurnosti
- nepružanje osnovne zdravstvene skrbi, ne pružanje odgovarajuće medicinske njege (u slučaju, bolesti, ozgleda...)
- neosiguravanje mogućnosti za rast, razvoj i obrazovanje
- nezadovoljavanje djetetovih potreba za brigom i poticanjem, emocionalnom sigurnosti i afirmacijom.
- nepružanje odgovarajuće skrbi djeci s posebnim potrebama
- nepružanje odgovarajuće skrbi odraslim osobama koje nisu sposobne skrbiti se o sebi
- ograničavanje pristupa lijekovima osobama koje ih trebaju
- napuštanje djeteta ili osobe pod skrbništvom.

Zanemarivanje je oblik nasilja u kojem osoba ne pruža primjerenu skrb članu obitelji kojemu je ta skrb potrebna, primjerice zbog bolesti, invalidnosti, dobi, razvojnih poteškoća ili drugih osobnih okolnosti. [10]

Uhođenje:

- praćenje žrtve, pojavljivanje gdje god se žrtva nalazi
- slanje neželjenih darova, pisama, razglednica ili poruka e-pošte žrtvi
- uništavanje žrtvina doma, automobila ili drugog vlasništva
- nadzor žrtvinih telefonskih poziva ili upotrebe računala
- upotreba tehnologije (skrivena kamere, sustava za globalno pozicioniranje (GPS) itd.) za praćenje žrtve
- vožnja pored ili zadržavanje u blizini žrtvina doma, škole, radnog mjesta
- prijeteći ozljeđivanjem žrtve, njezine/njegove obitelji, prijatelja ili kućnih ljubimaca
- traženje informacija o žrtvi upotrebom javne evidencije ili usluga pretraživanja na mreži, zapošljavanje istražitelja,
- pretraživanje žrtvina smeća ili obraćanje žrtvinim prijateljima, obitelji, susjedima ili kolegama
- objavljivanje informacija ili širenje glasina o žrtvi na internetu, javnom mjestu ili usmeno
- druge radnje koje služe kontroliranju, praćenju ili zastrašivanju žrtve.

ČIMBENICI RIZIKA ZA NASILJE U OBITELJI I ZA DRUGE OBLIKE RODNO UTEMELJENOG NASILJA

Ne postoji samo jedan čimbenik koji navodi pojedince na zlostavljanje partnera i/ili članova obitelji, već ono vjerojatno nastaje kao rezultat interakcije društvenih, situacijskih i individualnih čimbenika. Čimbenici rizika imaju jednu zajedničku značajku: zlostavljač ima potrebu ostvariti potpunu kontrolu nad svojim partnerom.

Čimbenici rizika uključuju:

- prethodno iskustvo kao žrtve nasilja
- uvjerenje da je nasilje način rješavanja problema
- potreba za ostvarenjem potpune kontrole nad partnerom
- stav o nadmoći muškaraca
- uvjerenje da je nasilje način odgoja djeteta
- neravnopravnost spolova

Nasilje nije izravno povezano sa zloupotrebom alkohola ili droge, problemima s psihičkim zdravljem, siromaštvom, razinom obrazovanja, vjerom, etničkom pripadnosti itd.

Počinitelji nasilja uče nasilno ponašanje. Korištenje zlostavljačkim ili nasilnim ponašanjem u svrhu kontrole drugih osoba uče od svojih obitelji ili drugih važnih odraslih osoba te od medija i društva u cjelini tijekom odrastanja. Možda su često svjedočili nasilju ili su i sami bili žrtve nasilja.

Nitko nije odgovoran za nasilje osim počinitelja nasilja!

Zlostavljač može uvjeriti žrtvu da zaslužuje zlostavljanje/nasilje i da ga je na neki način prouzročila time što je nagnala počinitelja na „gubitak kontrole“. Zlostavljači navode različite razloge kao izlike za svoje nasilno ponašanje. Važno je naglasiti da žrtve ne uzrokuju nasilje. Zlostavljač kontrolira svoje ponašanje.

Žrtva nasilja nikad nije odgovorna za tuđe nasilno ponašanje.

„Rodno utemeljeno nasilje ima korijene u diskriminirajućim kulturnim uvjerenjima i stavovima koji održavaju nejednakost i nemoć, naročito žena i djevojaka. Razni drugi čimbenici, kao što su siromaštvo, nedostatak mogućnosti obrazovanja i sredstava za život i nekažnjavanje zločina i zlostavljanja, također doprinose kulturi nasilja i rodno utemeljenoj diskriminaciji i učvršćuju ih.“ [12].

Nijedan uzrok ni čimbenik rizika ne opravdavaju nasilje. Oni se ne smiju upotrebljavati kao opravdanje za ponašanje zlostavljača.

DINAMIKA NASILJA

Nasilje u obitelji obilježava složenost veza i djela počinitelja koji postupno stvara okruženje u kojem može vršiti nasilje i terorizira svoje žrtve, a s druge strane žrtvi postaje sve teže odvažiti se na izlaz iz nasilne veze.

Ovo je Marinina priča.

Kada sam ga prvi put vidjela, mislila sam da sam upoznala čovjeka iz svojih snova. Bio je vrlo šarmantan i htio je provoditi sve vrijeme sa mnom. Na početku mi nije smetalo što je najradije provodio vrijeme udvoje i nije htio upoznati moje prijatelje i obitelj. Mislila sam da me toliko voli da mu nije stalo do drugih ljudi.

Uskoro je postao vrlo ljubomoran i počeo me optuživati da ga varam iako u to vrijeme nisam išla nigdje bez njega. Sve je češće imao bijesne ispade. U tim me situacijama grubo vrijeđao. Nazivao me pogrđnim imenima. Prijetio mi je na različite načine. Uvijek sam bila kriva za sve. Počela sam ga se jako bojati. Isprva su se takve situacije događale povremeno, a zatim sve češće, svaki tjedan pa svaki dan.

U tim me situacijama grubo vrijeđao. Nazivao me pogrđnim imenima. Prijetio mi je na različite načine. Uvijek sam bila kriva za sve. Počela sam ga se jako bojati. Isprva su se takve situacije događale povremeno, a zatim sve češće, svaki tjedan pa svaki dan.

Pokušala sam zadovoljiti svaku njegovu potrebu u nadi da će prestati sa zlostavljanjem. No to se nije dogodilo. Postao je još nasilniji. Kada bi bio loše raspoložen, bio je u stanju razbiti sve čaše i tražiti od mene da počistim krhotine.

Prvi me put udario kad sam se vratila iz rodilišta nakon rođenja našeg prvog djeteta. Plakala sam cijelu noć. Počela sam shvaćati da zlostavljanje neće tek tako prestati – i nije. Prvi udarac bio je zanemariv u usporedbi s onim što je uslijedilo. Najgore je bilo to što je zahtijevao spolni odnos svaki put kada bi me istukao. Previše sam se bojala odbiti pa bih pristala na seks. Naša djeca plakala su u susjednoj prostoriji, prestrašena zbog svega što se događalo. Dugo vremena nisam znala da se radilo o silovanju.

Konačno sam odlučila ostaviti ga. Nisam znala gdje otići sa svoje dvoje djece. Nisam imala novca za najam i odavno sam izgubila kontakt sa svim prijateljima. Imali smo veliku kuću. Predložila sam da se rastanemo i živimo na različitim katovima. Bilo je dovoljno prostora da to učinimo, no nije htio ni čuti za to. Rekao je da trebamo ostati zajedno kao obitelj. Samo se bojao da će izgubiti kontrolu nada mnom kada bismo živjeli odvojeno. Želio je da ostanem kako bi me mogao i dalje zlostavljati. Tada nisam bila svjesna toga.

Nakon nekog vremena situacija je postala nepodnošljiva. Bojala sam se da će me ubiti i da nitko neće znati što se dogodilo. Zato sam počela razgovarati o zlostavljanju s nekim susjedima, poznanicima, ljudima koje sam poznavala iako nisu bili moji prijatelji. Svi su rekli da ga moram odmah ostaviti. Neki su me nazvali ludom jer sam rodila dvoje djece takvom čovjeku. Složila sam se s njima. No voljela sam svoju djecu. Ona su bila jedina vrijedna u našoj vezi i jedina pozitivna stvar u mojem životu.

Gubila sam snagu. Nisam mogla spavati ni jesti. Izgubila sam 15 kilograma u nekoliko mjeseci. Brinula sam se za svoje dvoje djece, koja su imala 3 i 4 godine u to vrijeme, no nisam se smiješila i nikada nisam bila u potpunosti opuštena. Mislila sam da ću poludjeti i da će mi oduzeti djecu. Što bi bilo s njima ako bi se meni nešto dogodilo? To me najviše brinulo jer su bili jedini razlog zašto sam još željela živjeti.

Jedne večeri, nakon što me pretukao, odvuкао me iz kuće i zaključao vrata. Jako me pretukao i cijelo me tijelo boljelo. Nazvala sam policiju. Predložili su mi da prespavam u kriznom centru jer nije bilo sigurno da ostanem u kući. Pomogli su mi vratiti se u kuću i uzeti djecu koja su već spavala. Nisam uzela ništa drugo. Nije mi bilo stalo do ničega drugog. Samo sam htjela otići i nikada se ne vratiti.

Ni nisam. Nekoliko sam tjedana ostala u kriznom centru. Također sam se obratila centru za socijalnu skrb i prijavila slučaj policiji. Tada sam se preselila s djecom u sigurnu kuću. Osoblje mi je pružilo mnogo podrške. Konačno sam se mogla opustiti i razmisliti o tome kakav život želim. Nije uvijek bilo lako, no znala sam: „Ako sam preživjela vezu sa svojim bivšim partnerom, mogu preživjeti sve“.

Pitanja za razmišljanje

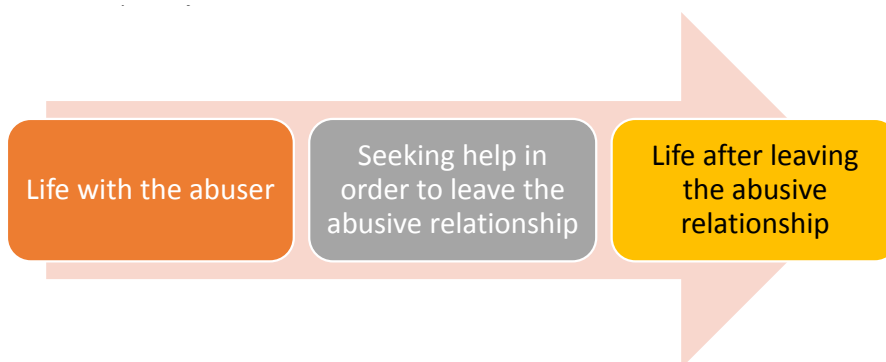
Kako je počelo nasilje u Marininoj obitelji?

- a. Partner je bio fizički nasilan prema njoj svaki dan.**
- b. Partner je bio psihološki nasilan. Psovao je Marinu i ponižavao je.**
- c. Partner je često bio pijan. Zbog toga je bio nasilan prema Marini i njezinoj djeci.**
- d. Partner je pratio svaki Marinin korak. Prisluškivao je njezin telefon i kontrolirao njezinu e-poštu.**
- e. Partner je prijetio Marini oružjem.**

RAZDOBLJA U ŽIVOTU ŽRTVE

Ključna razdoblja u životu žrtve u nasilnoj vezi

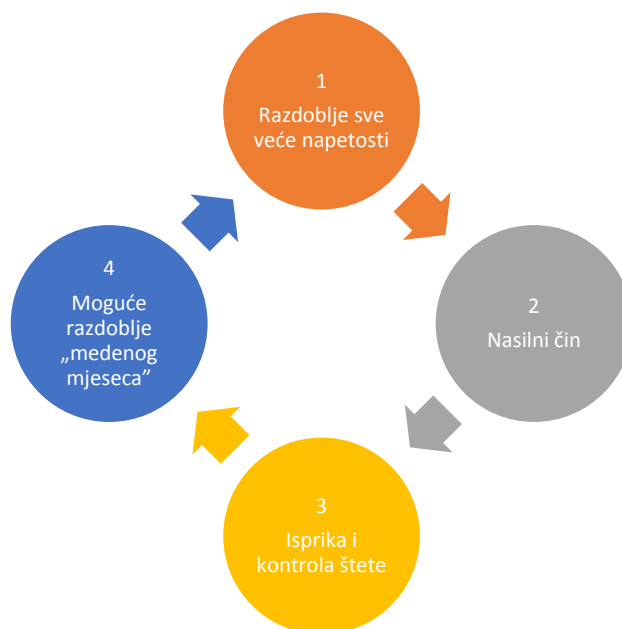
- Život sa zlostavljačem
- Traženje pomoći radi napuštanja nasilne veze
- Život nakon napuštanja nasilne veze

Nasilje obično počinje s blažim oblicima psihološkog nasilja. Postupno se pojačava u pogledu razmjera i učestalosti nakon prvog nasilnog događaja.

Nasilje u obitelji počinje se postupno pojačavati u pogledu razmjera i učestalosti nakon prvog nasilnog događaja. Obično počinje blažim oblicima psihološkog nasilja koje žrtva niti ne prepoznaje kao nasilje. Da bi zaustavila nasilje, žrtva polako prilagođava svoj život i prihvaća brojna ograničenja koja je postavio zlostavljač. Nasilje se pojačava zajedno sa zlostavljačevom rastućom potrebom za moći i kontrolom.

- Razdoblje sve veće napetosti
- Nasilni čin
- Isprika i kontrola štete
- Moguće razdoblje „medenog mjeseca“

Katkad se zlostavljači ispričaju žrtvi i obećaju da više nikad neće biti nasilni. Neke žrtve kažu da je nakon isprika uslijedilo tzv. razdoblje „medenog mjeseca“ tijekom kojeg zlostavljači mogu biti posebno pristojni i pažljivi prema žrtvi, slično kao na početku veze. Žrtve se mogu početi nadati da je nasilje završilo i da su njihove nevolje prošle.

No druge žrtve kažu da nikad nisu preživile takvo razdoblje, već su doživljavale neprestano nasilje. U mirnom razdoblju žrtve obično odluče ostati u vezi jer vjeruju da će se njihov partner promijeniti. [13]

Žrtve, koje žive u neprestanoj napetosti i čekaju da dođe do nasilja, žive u strahu, pod stalnim nadzorom i u izolaciji. Stoga im često nedostaje snaga da potraže izlaz iz nasilja. [13]

Podrška društvene mreže ima ključnu ulogu u odluci žrtve da napusti nasilnu vezu.

Pitanja za razmišljanje

Što mislite koji su od sljedećih razloga odgovorni za to što ljudi ostaju u nasilnim vezama?

- a. strah
- b. izolacija, nedostatak podrške društvene mreže
- c. financijska ovisnost
- d. emocionalna ovisnost
- e. sustav vjerovanja („svetost braka“, „djeca trebaju i majku i oca“ itd.)
- f. nada
- g. sram
- h. osjećaj krivnje
- i. kulturne prepreke
- j. nedostatak izvora pomoći.

PREKID NASILNE VEZE

Prekid nasilne veze i napuštanje nasilnog partnera često je vrlo teško. Može se povezati s rizicima od emocionalne, psihološke, a ponekad i fizičke štete.

Neke žene napuste nasilnu vezu tek nakon što partner postane nasilan prema djeci, dok druge odu kada djeca odrastu i postanu neovisna. Činjenica je da napuštanje nasilne veze može biti vrlo opasno. Stoga se žene odlučuju na taj korak tek kada im se čini da nemaju više ništa za izgubiti i spremne su riskirati svoj život. „Istraživanja su pokazala da su žene koje napuste nasilne partnere često žrtve teških tjelesnih ozljeda ili čak ubojstva. Posebnom riziku izložene su kada zlostavljač shvati da će žrtva otići. Američko istraživanje pokazalo je da je incidencija ubojstva žena veća za 75% u žena koje napuste nasilne partnere u odnosu na one koje ostanu s njima.” [14]

Pritisak i prijetnje zlostavljača ne završavaju ni kada žrtva više ne živi s njime.

Zbog djece i posljedičnog kontakta između zlostavljača i njegova bivšeg partnera i/ili zbog nezavršenih sudskih postupaka (tj. podjele vlasništva), zlostavljač može nastaviti sa ponašanjem koje negativno utječe na život bivšeg partnera. Zlostavljači često iskorištavaju različite mogućnosti i postupke (zakonite i nezakonite) da bi naštetili bivšem partneru.

Neke žrtve vraćaju se zlostavljaču.

Nakon što napuste nasilnu vezu, neke žrtve odluče se vratiti zlostavljaču jer nemaju prikladne uvjete i dovoljno snage da prevladaju brojne nesigurnosti, poteškoće i strahove s kojima se suočavaju. Stoga se nakon nekog vremena vraćaju nasilnoj vezi. [15]

Stručnjaci i druge osobe koje mogu pomoći žrtvi moraju nastaviti pružati podršku i ostati dostupni tako da se osoba ne ustručava i ne srami ponovno im pristupiti radi pomoći. [16]

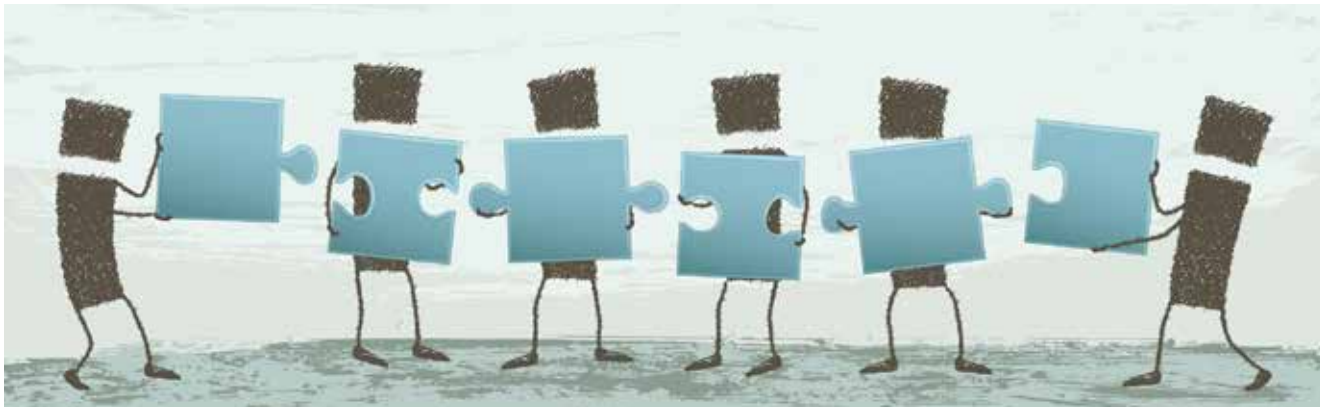

II. KAKO ODGOVORITI I PONUDITI PODRŠKU ŽRTVI NASILJA:

„IDENTIFICIRAJ – PITAJ I ODGOVORI – DJELUJ”

IDENTIFICIRAJ

Identificiranje nasilja u obitelji i drugih oblika rodno utemeljenog nasilja

U identificiranju nasilja u obitelji često slažemo komadiće „slagalice”. Timski rad vrlo je važan za ranu i učinkovitu identifikaciju nasilja. Važno je obratiti pozornost, ne zažmiriti te zatražiti i ponuditi pomoć i podršku. Važno je naučiti kako razgovarati sa žrtvama nasilja.

KARAKTERISTIKE OBITELJI U KOJIMA SE DOGAĐA NASILJE U OBITELJI

Možete li razabrati u kojima se od ovih obitelji događa nasilje u obitelji?

Stablo posljedica i znakova

Neke posljedice vidljive su izvana (poput krošnji), dok su druge skrivene unutra (poput grana pod lišćem).

Koje su posljedice vidljive, a koje su skrivene?

- Depresija ili anksioznost
- Sindromi kronične boli, migrene i glavobolje
- Strah
- Samoozljeđivanje ili suicidalno ponašanje
- Nemogućnost vjerovanja drugima, posebno u intimnim odnosima, strah od intimnosti
- Negativan pogled na život
- Nisko samopoštovanje, nisko samopouzdanje
- Ozljede i modrice koje izgledaju kao da su nastale uslijed gušenja, udaraca ili samoobrane
- Poremećaji sna
- Sram i osjećaj krivnje
- Izolacija od društvenih mreža
- Promjene u prehrani i ritmu spavanja
- Konzumiranje štetnih tvari (pušenje cigareta, pijenje alkohola, pijenje alkohola i vožnja...)
- Nezdravo ponašanje povezano s prehranom (uzdržavanje od hrane, povraćanje, zlouporaba tableta za mršavljenje, prejedanje...)
- Problemi s pažnjom i koncentracijom

OPĆI ZNAKOVI UPOZORENJA NA VEZU U KOJOJ IMA ZLOSTAVLJANJA

Žrtve nasilja u obitelji i drugih oblika rodno utemeljenog nasilja mogu [17]:

- izgledati pozorne i željne da udovolje svom partneru/roditelju koji ih zlostavlja, složiti se sa svime što kaže ili čini,
- svom partneru/roditelju često javljati gdje se nalaze i što rade,
- dobivati česte, kontrolirajuće, zlostavljajuće telefonske pozive od svog partnera/roditelja zlostavljača i/ili ih njihov partner slijedi,
- nije im dozvoljeno održavati kontakte sa svojom obitelji i prijateljima ili im je to zabranjeno,
- nije im dozvoljeno izlaziti u javnost bez partnera ili to rijetko čine,
- imati ograničen pristup novcu,
- zadobivati česte ozljede koje potom objašnjavaju kao posljedice „nezgode”,
- često i bez objašnjenja izbivati s posla, škole ili društvenih događanja,
- nositi odjeću kako bi prikrile modrice ili ožiljke,
- pokazivati promjene u svom ponašanju i osobnosti (nisko samopoštovanje čak i ako su bile samopouzdanе, povučenost itd.),
- imati emocionalne i mentalne poteškoće (depresija, anksioznost, suicidalnost itd.).

Zlostavljanje se može dogoditi u svim vezama, neovisno o rasi, boji kože, vjeroispovijesti, socioekonomskom statusu, razini obrazovanja, zaposlenosti ili dobi.

RAZUMIJEVANJE POTREBA ŽRTVE

Mnoge odrasle osobe, većina žrtava nasilja u obitelji su žene, koje su žrtve nasilja u obitelji, samo žele da nasilje i zlostavljanje prestanu, ali ne žele nužno da se veza prekine. Često ne žele izgubiti svog partnera jer su čvrsto povezane sa svojim partnerom ili roditeljem. Neke od njih možda još nisu prepoznale svoja iskustva kao iskustva nasilja. To su vrlo važne činjenice koje treba znati i razumjeti kako bi im se mogla pružiti prikladna podrška i pomoć.

Slično tome, kada su djeca žrtve nasilja, ne žele izgubiti svoje roditelje ili skrbnike, a to je često jedan od važnih razloga zašto ne žele govoriti o zlostavljanju čije su žrtve. Ponekad ne shvaćaju da je ono što se događa (zlostavljanje) pogrešno jer je to jedina stvarnost koju poznaju.

Svi imamo pravo i potrebu biti sigurni i slobodni.

Žrtve nasilja žele da se nasilje zaustavi.

GLAVNI RAZLOZI ZA SUZDRŽAVANJE OD OTKRIVANJA ZLOSTAVLJANJA

Glavni razlozi za suzdržavanje od otkrivanja zlostavljanja [18]:

- okrivljavanje samog sebe, osjećaji krivnje, srama i neugode,
- strah da nitko neće povjerovati,
- strah da će otkrivanje dovesti do pojačanja nasilja,
- strah od formalnog postupka (policija, socijalna služba, sud) i posljedica tog postupka (gubitak djece, partner kažnjen zatvorskom kaznom...).

Glavni razlozi zašto je djeci teško otkriti svoja iskustva nasilja i zlostavljanja:

- manipulacijske tehnike zlostavljača,
- prijete zlostavljača,
- zlostavljač podmićuje dijete različitim „privilegijama“ ili koristima,
- osjećaj privrženosti prema zlostavljaču temeljen na njihovom odnosu (u slučaju kada je zlostavljač jedan od roditelja ili skrbnika, taj je odnos posebno složen),
- strah da nitko neće povjerovati,
- strah od gubitka roditeljske ljubavi,
- osjećaj krivnje zbog zlostavljanja (do kazne je došlo zbog neprimjerenog ponašanja itd.),
- osjećaj krivnje i odgovornosti zbog raspada obitelji (ako se zlostavljanje u obitelji otkrije),
- osjećaj krivnje i odgovornosti za ono što će se dogoditi sa zlostavljačem (zatvorska kazna),
- osjećaj srama,
- ograničene komunikacijske sposobnosti malog djeteta,
- negativna iskustva nakon otkrivanja zlostavljanja,
- nedostatak podrške i zaštite od strane roditelja koji nije zlostavljač,
- emocionalna povezanost sa zlostavljačem,
- neravnoteža moći između odrasle osobe i djeteta.

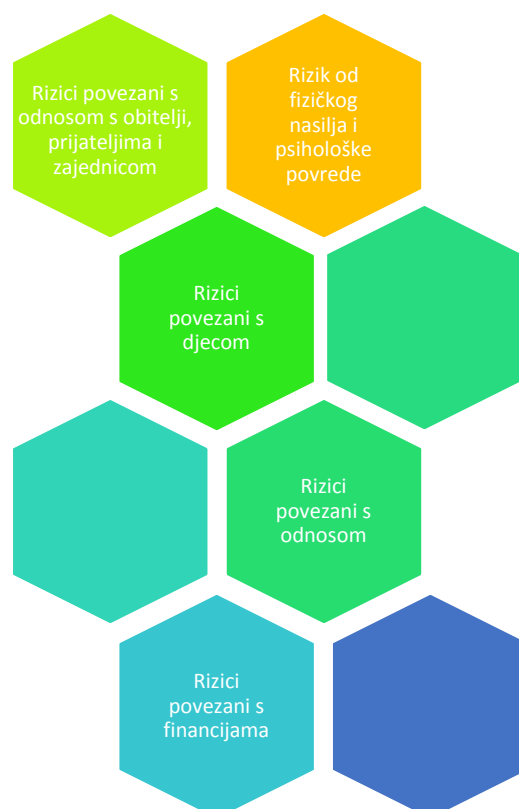
Pitanja za razmišljanje

Slažete li se sa sljedećim tvrdnjama?

1. Ako žrtva ne prekine vezu u kojoj ima zlostavljanja i ne zatraži pomoć, situacija vjerojatno nije tako loša.
2. Strah da će otkrivanje dovesti do još više nasilja jedan je od razloga za suzdržavanje od otkrivanja zlostavljanja.
3. Djeca često žele zaštititi svoje roditelje. To je jedan od razloga zašto često ne otkriju zlostavljanje.

RIZICI POVEZANI S TRAŽENJEM POMOĆI ILI ODLUKOM O ODLASKU

Često je vrlo teško prekinuti vezu u kojoj ima zlostavljanja i ostaviti partnera zlostavljača. To može biti povezano s rizicima od emocionalne, psihološke, a često i fizičke povrede.

Rizici fizičkog nasilja i psihološke povrede [17]

- Prijetnje i zlostavljanje mogu postati sve jači, što dovodi do ozljeđivanja žrtve, djece, prijatelja, obitelji ili kućnih ljubimaca.
- Zlostavljač može provesti svoje prijetnje o samoubojstvu u djelo i nautiti si.
- Zlostavljač ne prestaje sa zlostavljanjem, uhođenjem te verbalnim i emocionalnim napadima. To je posebno problematično ako zlostavljač ima stalan kontakt (npr. tijekom posjećivanja koje naloži sud).
- Ozbiljne fizičke ozljede i/ili smrt žrtve.
- Silovanje ili seksualno zlostavljanje žrtve.

Rizici povezani s djecom [17]

- Emocionalno, fizičko i/ili seksualno zlostavljanje.
- Povećani rizici za djecu zbog nenadziranog ili slabo nadziranog posjećivanja od strane zlostavljača.
- Gubitak djece (gubitak skrbništva ili moguća otmica od strane zlostavljača).
- Negativan utjecaj na djecu zbog raspada obitelji i nasilja u obitelji.

Rizici povezani s financijama [17]

- Zabrinutost zbog nemogućnosti plaćanja sudskih troškova.
- Lošiji životni standard – moguć gubitak doma, imovine i susjedstva.
- Gubitak dohotka ili posla – moguć gubitak partnerovog dohotka, moguća potreba za napuštanjem posla zbog preseljenja ili samostalne skrbi za djecu, nemogućnost obavljanja posla zbog prijetnji i zlostavljanja.

Rizici povezani s odnosom [17]

- Gubitak partnera i prekid veze.
- Gubitak pomoći oko djece, prijevoza, kućanstva.
- Gubitak skrbnika (za stariju osobu ili osobu s invaliditetom).

Rizici povezani s odnosima s obitelji, prijateljima i zajednicom [17]

- Strah od negativnih reakcija prijatelja, članova obitelji i stručnjaka.
- Žrtvi nitko ne vjeruje ili je ne doživljavaju ozbiljno, okrivljavaju je ili prisiljavaju na djelovanje koje joj se „ne čini u redu“.
- Osuđivanje žrtve da je loša supruga, majka, dijete, otac, suprug, partner...
- Strah od toga da će ljudima biti neugodno jer moraju „izabrati stranu“ ili jer se ne žele miješati.
- Zabrinutost žrtve da će biti na teret prijateljima i obitelji ako ih zamoli za pomoć.
- Na žrtvu bi se mogao vršiti pritisak da ostane u vezi zbog religijskih i/ili kulturnih vjerovanja ili jer djeca „trebaju oca“.
- Zabrinutost da će djelovanje osoba koje žele pomoći zapravo pogoršati situaciju (učiniti je opasnijom).

PITAJ I ODGOVORI

Odgovor žrtvi nasilja na poticajan način

„Moj se suprug uvijek smijao i govorio mi 'Ja sam iznad zakona!' To je bila istina. Uvijek se mogao izvući nekažnjen što god učinio. Žena mora imati mnogo dokaza ako želi uspješno zaustaviti zlostavljača. Ako nema svu potrebnu potporu, posustat će. Poslušajte ženu koja govori o nasilju. Ne čekajte da biste joj pomogli. Nikad nemojte čekati. To bi joj moglo spasiti život.“

(Ana, 56 godina)

Prekidanje veze u kojoj ima zlostavljanja nije jednostavno. Žrtvi u prosjeku treba sedam pokušaja prije nego što doista ode. Prikladna podrška stoga je od ključne važnosti.

POSTUPAK TRAŽENJA POMOĆI

Prema istraživanju, žrtve nasilja u prosjeku stupe u kontakt s različitim službama i osobama između pet i dvanaest puta prije nego što dobiju potrebnu pomoć. Ovo je Olgina priča.

Nakon prve godine zajedničkog života razmišljala sam o odlasku, no kao strankinja nisam imala mnogo prijatelja. Onih nekoliko prijateljica koje sam imala nazvao je kurvama i rekao da ne bih trebala provoditi vrijeme s njima. Nisam imala informacije o tome kome se obratiti. Bilo je još teže otići jer smo imali dvoje djece. Da sam imala prave informacije i da sam znala da postoje sigurne kuće u koje sam mogla otići, odmah bih ga napustila. Možda ne odmah, prvo bih pokušala, no u drugoj godini sigurno bih otišla!

Ne znam ni kako se sve dogodilo. Primijetila sam da se ne osjećam dobro. Prolazila sam kroz psihološko zlostavljanje, ponižavao me i kritizirao, uvijek sam pazila što govorim. Bio je i fizički nasilan, no prestao je kad sam rekla da ću nazvati policiju. To je bilo šest mjeseci prije mog odlaska. Uvijek je prijetio da će mi oduzeti djecu. Ona su često sve čula i vidjela. Zlostavljanje je počelo kada smo se preselili u Sloveniju.

Sjećam se kad mi je prijetio nožem, a ja nisam imala snage pružiti otpor, nisam znala što napraviti. Morate biti vrlo snažni da biste otišli, jako je teško prikupiti snagu jer nemate nikakvu podršku, nemate nikoga s kime možete razgovarati, tko vas može osnažiti. Okruživala me isključivo njegova obitelj. Ako bih razgovarala s nekim osim njegove rodbine, imala bih problema.

Bojala sam se da ću izgubiti razum. Bojala sam se da ću izgubiti sebe, svoje psihičko zdravlje, volju za životom... Bio je to užasan osjećaj. Čak se i moje najstarije dijete, koje je tada imalo 11 godina, spakiralo za put i reklo da odlazi jer više ne može podnijeti zlostavljanje. U tom trenutku postalo je jasno da odlazim.

Pomogla mi je moja prijateljica, također strankinja. Nazvala sam je i rekla joj što se događa. Rekla je da se moj suprug ne bi smio tako odnositi prema meni i da je njegovo ponašanje protuzakonito. Rekla mi je za sigurne kuće i krizne centre. Spasila me! Kada sam odlučila otići, pomogla mi je druga prijateljica. Odvela me u centar za socijalnu skrb. Mnogo sam toga riskirala. Cijeli sam dan razmišljala trebam li to učiniti i pitala sam se činim li pravu stvar. Činilo se kao da je to nešto što se jednostavno ne radi, žena ne odlazi na policiju da bi prijavila svog supruga. No učinila sam to. To je bilo ispravno. Pomogli su meni i mojoj djeci.

Pitanja za razmišljanje

Što mislite zašto je Olga toliko dugo ostala u vezi u kojoj ima zlostavljanja?

- a. Nije znala da je ono što joj se događa nasilje.
- b. Voljela je svog partnera.
- c. Ostala je zbog djece.
- d. Nije imala kamo otići.
- e. Partner joj je prijetio različitim oblicima nasilja.
- f. Bojala se.
- g. Nije htjela rastaviti djecu i njihovog oca.
- h. Nije imala nikakve informacije o podršci koju može primiti.

Što je pomoglo Olgi da napusti nasilnog partnera?

- a. Pomoć i podrška bliske osobe.
- b. Informacije o različitim oblicima pomoći.
- c. Obitelj njezinog partnera.
- d. Brinula se i željela je zaštititi djecu
- e. Njezini zdravstveni problemi.
- f. Pozitivni odgovori ustanova koje rade sa žrtvama nasilja.
- g. Kada su joj djeca jasno pokazala da više ne žele živjeti u nasilnom okruženju.
- h. Bojala se za budućnost svoje djece.

Važno je znati da se žrtve nasilja u obitelji koriste različitim strategijama preživljavanja kako bi svakodnevno zaštitile sebe i svoju djecu.

OSNOVNE INFORMACIJE O TOME ŠTO I KAKO PITATI

Prvo što morate zapamtiti jest da ne postoji jedinstven pristup. Svaka žrtva nasilja ima svoju priču i razloge u njezinoj pozadini. Premda će biti potrebni različiti pristupi, postoje određene smjernice koje treba slijediti. Zapamtite da uvijek morate biti strpljivi i suosjećajni i da ne smijete osuđivati.

Pobrinite se da postavite prava pitanja. Često su pitanja nenamjerno usredotočena na ponašanje žrtve i njezinu odgovornost za nasilje umjesto na osobu koja vrši zlostavljanje i mogućnosti za pomoć.

A – Sigurno okruženje i POUZDAN odnos

Osnova za poticajan razgovor jest sigurno okruženje i poticajan, pouzdan odnos.

Poticajno okruženje

- fizička i emocionalna sigurnost;
- povjerljivost;
- jasno istaknuti letci, plakati i materijali s informacijama za žrtve nasilja mogu žrtvama nasilja pružiti važnu poruku da se nalaze na mjestu na kojem mogu sigurno govoriti o nasilju. Materijali moraju biti dostupni u različitim formatima i po mogućnosti na različitim jezicima.

Poticajan odnos

- razumijevanje bez osuđivanja;
- empatična podrška;
- spol osobe koja nudi pomoć može biti važan čimbenik.

Za žrtve nasilja važno je da prime prikladnu emocionalnu podršku, koja uključuje jamstvo povjerljivosti, pažljivo slušanje bez osuđivanja, umirenje da one nisu odgovorne za zlostavljanje i razumijevanje negativnih osjećaja. [19]

Pitanja za razmišljanje

Kada je, po vašem mišljenju i iskustvu, odnos siguran?

Što vam pomaže da potražite pomoć i ispričate nekom o svojem problemu, nevolji?

KLJUČNE IDEJE KOJE TREBA ZAPAMTITI...

Zapitajte se: „**Je li sigurno pitati o nasilju?**”

Postavite pitanja o nasilju u obitelji i drugim oblicima rodno utemeljenog nasilja samo ako osoba nije u ničijoj pratnji. Partner s kojim je u intimnoj vezi, član obitelji ili odrasla djeca mogu biti počinitelji.

Objasnite osobi koja je žrtva nasilja: „**Vaša sigurnost i dobrobit na prvom su mjestu. Stoga je važno da prijavite nasilje i dobijete pomoć i podršku koji su vam potrebni da zaustavite nasilje i budete sigurni.**”

Važno je da budete jasni u vezi s povjerljivosti i objasnite granice čuvanja povjerljivosti. Neke informacije moraju se otkriti odnosno prijaviti.

B – Osnovne preporuke za razgovor sa žrtvama nasilja

- Slušajte bez osuđivanja.
- Opažajte (što vidite, čujete, kako osoba govori, njezin govor tijela).
- Pitajte, no ne ispitujte.
- Ne donosite zaključke naprečac.
- Objasnite.
- Budite iskreni.
- Ne pokušavajte spasiti osobu.

Active listening guidelines

- Slušajte pažljivo i ne prekidajte.
- Poštujte značenje tišine – morate je dopustiti i morate biti u stanju nositi se s njom.

Govor tijela

Obratite pažnju na govor tijela

- Govorom tijela pokažite da obraćate pažnju i da ste zainteresirani.
- Pružite neverbalni poticaj za razgovor (tj. kimanje).
- Obratite pažnju na neverbalnu komunikaciju primatelja.

Pitajte

- Ne postavljajte previše pitanja.
- Postavljajte pitanja koja su otvorena i omogućuju razradu (tj. što, tko, kako).
- Ne postavljajte pitanja koja započinju sa „zašto“ (tj. „Zašto niste prije govorili o ovome?“ itd.).
- Još jednom provjerite riječi ili izjave koje ne razumijete.

Odgovorite

- Pružite poticaj za komunikaciju jednostavnim riječima ili komentarima (tj. „Možete li mi reći nešto više o tome?“, „Razumijem.“, „Mhm.“ itd.)
- Povremeno ponovite ono što vam je osoba rekla (priča i osjećaji osobe).
- Koristite se porukama u prvom licu – recite osobi kako vi vidite stvari umjesto da izjavljujete kako se ona navodno osjeća (tj. „Ja smatram da...“ umjesto „Vi ste...“)
- Imenujte osjećaje koji se nalaze u pozadini riječi (tj. „Ljuti ste“).

Koje riječi koristiti?

Odaberite prikladnu riječ za upotrebu u određenoj rečenici prilikom razgovora sa žrtvom nasilja.

- Razumijem što govorite, to je sigurno _____. (teško/katastrofalno) => Ne upotrebljavajte riječi kojima pretjerano dramtizirate situaciju.
- Razumijem da se osjećate _____ (kao kukavica / prestrašeno). => Nemojte etiketirati, osuđivati ili omalovažavati.
- Nejoj djeci događaju se _____ (teške stvari / katastrofalne stvari). => Ne upotrebljavajte riječi kojima pretjerano dramtizirate situaciju. Uporaba takvog jezika može ometati spremnost žrtve da govori o svom iskustvu.

- Vjerujem da se osjećate _____ (bespomoćno / kao zrnce pijeska). => Ne upotrebljavajte stilske figure.
- Razumljivo je da ste _____ (tužni/ljuti/zabrinuti). => Možete/trebate imenovati osjećaje.
- _____ (Bolesno je / Pogrešno je) udariti nekoga. => Ne upotrebljavajte riječi kojima pretjerano dramtizirate situaciju ili implicirate patologiju. Uporaba takvog jezika može ometati spremnost žrtve da govori o svom iskustvu.
- Svi _____ (griješe / se ponašaju glupo) tijekom svog života. Ne biste se trebali kriviti. => Ne upotrebljavajte riječi koje mogu dodatno opteretiti osobu i navesti je da se srami ili osjeća neprikladno.
- Vjerujete li svom _____ (zlostavljaču/suprugu) kada kaže da ste vi krivi za njegovo nasilno ponašanje? => Ne upotrebljavajte riječi kao što su zlostavljač ili počinitelj budući da je žrtva povezana s tom osobom neovisno o zlostavljanju.

Pitanja za razmišljanje

- „Zašto niste otišli prije?” Mislite li da je to pitanje prikladno?
- Mislite li da je prikladno kritizirati počinitelja prilikom razgovora sa žrtvom nasilja?
- Mislite li da je prikladno upotrebljavati riječi na stranom jeziku?
- Mislite li da je u redu kritizirati dijete koje je žrtva nasilja zbog ponašanja koje smatrate neprikladnim (npr. razbijanje vaze, izostajanje iz škole, nepristojno ponašanje prema roditelju itd.)?

C – Što učiniti, što pitati, što reći?

Kada netko otkrije svoje iskustvo nasilja i zlostavljanja te zatraži pomoć, važno je odgovoriti na taj poziv u pomoć i odgovoriti na prikladan način. Vrlo je moguće da je žrtva prvi put zatražila pomoć i da smo jedina osoba s kojom žrtva može razgovarati o zlostavljanju koje doživljava. Važno je da osiguramo pozitivno iskustvo žrtve koja je potražila pomoć. U slučaju lošeg, sporog ili neprikladnog odgovora osoba možda više neće zatražiti pomoć.

Pitajte osobu: „Trebate li pomoć?” ili „Kako vam mogu pomoći?”

Recite osobi: „Vi niste krivi za nasilje.” ili „Imate pravo biti sigurni.”

OSNOVNE SMJERNICE

Važno je znati što je, a što nije u redu reći. Jedna od važnih poruka za žrtvu nasilja jest sljedeća: „Vi niste odgovorni za nasilje.”

Što učiniti, što reći

- Neka vaše ponašanje bude poticajno i ljubazno.
- U redu je pitati:
 - „Kako vam mogu pomoći?”
 - „Je li sve u redu?”
 - „Trebate li pomoć?”
 - „Osjećate li se ugroženo?”
 - „Je li vaš život ili život vaše djece ugrožen na bilo koji način?”
 - „Jeste li rekli ikome za nasilje/zlostavljanje dosad?”
- Pokažite, izrazite da razumijete koliko mora da je teško osobi.
- Izrazite brigu. Recite joj da želite pomoći.
- Ako je osoba uznemirena, pomognite joj da se smiri. Pitajte je što bi joj moglo pomoći da se smiri.
- Pokušajte joj pomoći osigurati fizičku sigurnost.
- Slušajte što osoba govori (verbalno i neverbalno).
- Objasnite što možete učiniti, kako možete pomoći.
- Naglasite da je osoba jaka jer je preživjela iskustvo nasilja i otkriva informacije o nasilju.
- Obratite pažnju na ono što osoba treba i očekuje (zaštitu radi zaustavljanja nasilja, informacije o tome kome se obratiti za primanje stručne pomoći, pomoć pri prijavi nasilja, pomoć pri pozivanju kriznog centra / skloništa, pravne savjete itd.)
- Pokažite, izrazite da joj vjerujete.
- Ne pokušavajte pronaći dokaze za to da je osoba doista žrtva kaznenog djela. Prepustite to policiji. Vjerujte osobi da je žrtva nasilja.
- Ne pokušavajte utvrditi „objektivnu istinu”. Prepustite to policiji. Trebate se usredotočiti na pružanje emocionalne podrške i osnovnih informacija o dostupnoj pomoći osobi u nevolji.
- Jasno izrazite svoje stajalište protiv nasilja. Nemojte nijekati, umanjivati, racionalizirati, ispričavati se ili tolerirati nasilje.

- Recite osobi da ima pravo osjećati se sigurno.
- Objasnite da nitko nema pravo biti nasilan prema drugoj osobi.
- Recite: „Vi niste krivi za nasilje ili zlostavljanje.” Naglasite da je osoba koja uzrokuje nasilje u potpunosti odgovorna za nasilje.
- Pomognite osobi istražiti izvore podrške i pomoći (prijatelji, obitelj, kolege, znanje, vještine...).
- Pružite informacije o različitim programima pomoći (ustanove, nevladine organizacije, procedure).
- Poštujte njezinu odluku.
- Zahvalite joj što vam je rekla za nasilje i što vam je vjerovala.

Što ne učiniti i ne reći

- Ne pitajte:
 - „Što ste učinili da izazovete nasilje druge osobe?”
 - „Zašto niste prijavili nasilje?”
 - „Zašto niste otišli?”
 - „Kako ste mogli dopustiti da se netko tako ponaša prema vama?”
- Ne tražite dokaze nasilja.
- Nikad ne zahtijevajte suočavanje s nasilnikom.
- Osoba koja vrši nasilje ima veću moć od žrtve, njihov odnos nije jednak.
- Ne ponašajte se snishodljivo prema žrtvama nasilja. Ponašajte se prema njima kao prema sposobnim odraslim osobama.
- Ne moralizirajte, procjenjujte i ne osuđujte ljude i njihovo razmišljanje, osjećaje i djela.
- Nemojte imati nerealna očekivanja od žrtava. Ne vršimo pritisak na osobu da učini nešto.
- Nemojte davati savjete.
- Ne navodite osobu da misli da je njezino ponašanje doprinijelo nasilju.
- Ne ispitujte i ne tražite detaljne informacije o onome što se dogodilo.
- Ne pretvarajte se da niste čuli da vam je osoba otkrila svoje iskustvo nasilja ili zlostavljanja.
- Ne pokušavajte spasiti osobu. Održavajte prikladne granice (ne pozivajte osobu da ostane kod vas ako nema kamo ići, ne pratite je kući kako bi mogla uzeti odjeću, dokumente i druge stvari koje su joj potrebne prilikom napuštanja partnera zlostavljača...).
- Ne reagirajte na pretjerano dramatičan način („To je katastrofa; to je zaista šokantno, nasilje uzrokuje nepopravljivu štetu...”).
- Ne kritizirajte žrtvu ni počinitelja.
- Ne govorite osobi detaljno o svojim iskustvima nasilja u obitelji.
- Ne silite osobu da napusti počinitelja.

RAZGOVARANJE S DJECOM KOJA SU ŽRTVE NASILJA

Djeca koja su doživjela nasilje mogu se suočavati s velikim brojem posljedica. Za većinu njih nesigurnost, tjeskoba i strah bili su ili još jesu dio njihova svakodnevnog života. Kada je riječ o prikladnoj podršci i pomoći djetetu, važno je razmotriti njihove potrebe i njihovu trenutačnu situaciju. Potonje će katkad značiti da moramo „napraviti korak unatrag” u svojim nastojanjima i u dinamici pružanja podrške i pomoći.

Kada se suoči s nasiljem ili seksualnim zlostavljanjem djeteta, većina ljudi ne može izbjeći početnu reakciju nijekanja: „Je li to moguće?” „Ne mogu vjerovati da je to istina.” Ljudi su često razapeti između toga da djeluju ili da ne čine ništa jer „Nisam siguran/-na je li to uopće istina” ili „Ne znam što učiniti da pomognem djetetu i da nenamjerno ne prouzročim još veću štetu.” Važno je da uvijek vjerujemo djeci i zaštitimo ih jer se ona ne mogu zaštititi sama. Sumnju na nasilje nad djetetom uvijek je potrebno prijaviti. Događaji koji prate otkrivanje fizičkog ili seksualnog zlostavljanja djeteta (reakcije obitelji, drugih ljudi, policijska intervencija, sud, centar za socijalnu skrb itd.) imaju ključan utjecaj na posljedice nasilja ili seksualnog zlostavljanja djeteta.

Važno je pobrinuti se da dijete što manji broj puta mora govoriti o nasilju ili seksualnom zlostavljanju. Tako možemo spriječiti dodatnu djetetovu traumu zbog neprekidnog detaljnog ispitivanja, prisjećanja i razgovaranja o nasilju koje je doživjelo.

Prikladne reakcije

- Ostanite mirni, vaša prva reakcija veoma je važna.
- Vjerujte u ono što dijete govori. Prečesto se događa da ne vjerujemo djeci. Saslušajte dijete bez osuđivanja.
- Potvrdite djetetove osjećaje („Razumijem da si ljut/-a.”, „Tuga je normalan osjećaj.”)
- Dijete može upotrijebiti izravne, grafičke izraze u opisivanju onoga što je doživjelo. Budite spremni na to. Pokušajte upotrijebiti iste izraze.
- Ne izbjegavajte teme zbog kojih vam je neugodno. Pobrinite se da dijete zna da može razgovarati s vama o svemu.
- Ne donosite zaključke naprečac. Pustite dijete da prvo ispriča svoju priču.
- Uvjerite dijete:
 - da vam je stalo;
 - da ste još uvijek njegov prijatelj;
 - da nije krivo za ništa.
- Recite djetetu kako ćete djelovati i što ćete učiniti (npr. reći nekome da osigura prikladnu pomoć...).

Neprikladne reakcije

- Nijekanje da je bilo zlostavljanja („Jesi li siguran/-na da se to dogodilo?”).
- Naglašavanje djetetove krivnje i odgovornosti („Bio/-la si zaista zločest/-a.”, „I ti si dodirivao/-la svog djeda.”)
- Pretjerano dramatična reakcija („To je katastrofa; to je zaista šokantno...”)
- Naglašavanje statusa žrtve (da je dijete „oštećeno”, bespomoćno...).
- Pretjerano zaštitničko ponašanje prema djetetu.
- Sugestivna pitanja („Jesi li otišao/-la u njegovu sobu?”).

- Negativni oblik rečenica.
- Dva pitanja u rečenici, složena pitanja (tko, kome, što itd.).
- Riječi na stranom jeziku, apstraktne riječi.
- Pitanja koja počinju sa „zašto“ („Zašto nisi progovorio/-la o ovome ranije?“).
- Izražavanje šoka i nevjerice.
- Kritiziranje, moraliziranje, korenje.
- Prijetnje („Moraš reći istinu. Tvoj otac može otići u zatvor.“)
- Obećanja koja nisu u vašoj moći („Obećajem da ti se to više nikad neće dogoditi.“ „Obećajem da neću reći nikome za to.“)

Pitanja koja počinju sa ZAŠTO („Zašto nisi otišao/-la ranije? Zašto nisi progovorio/-la o tome ranije? Zašto si...?“) žrtve mogu pogrešno protumačiti; mogu se osjetiti odgovornima za nasilje.

KORACI POTICAJNOG RAZGOVORA

Uzmite vremena kada razgovarate sa žrtvom nasilja i slijedite korake u nastavku:

Budite empatični, pažljivi, strpljivi i ostanite s osobom čak i ako se osjetite frustrirano. Recite osobi za mogućnosti koje joj stoje na raspolaganju.

USPOSTAVA KONTAKTA

Započnite tako da se predstavite.

Zapitajte se je li sigurno pitati za nasilje / razgovarati o nasilju? Neka od pitanja koje možete postaviti su sljedeća:

- „Trebate li pomoć?”
- „Je li sve u redu?”
- „Kako vam mogu pomoći?”
- „Osjećate li se ugroženo?”
- „Je li vaš život ili život vaše djece ugrožen na bilo koji način?”

Razmišljajte o sigurnosti, povjerenju, povjerljivosti.

Gdje možete razgovarati s osobom da bi se ona osjećala sigurno i ugodno za razgovor o svojim iskustvima i problemima?

Tko je prisutan?

Koje bi bilo bolje mjesto za razgovor sa žrtvom nasilja?

ŠTO JE PROBLEM?

Pažljivo slušajte što osoba govori (verbalno i neverbalno).
Aktivno se usredotočite na žrtvu.
Važno je razumjeti njezine potrebe i očekivanja od nas.

To nam može pomoći u procjeni emocionalnog stanja osobe, njezinih potreba (za informiranjem, djelovanjem itd.) i njezinih očekivanja.

Razumijem da imate dvojbe. Samo želim da znate da je, neovisno o svemu, pogrešno udarati nekoga, prijetiti mu, nazivati ga pogrđnim imenima. Ono što se dogodilo vama i vašoj djeci jest nasilje u obitelji.

Možda nisam pravedna prema njemu. Zna biti zaista drag i brižan. Uz to, dobar je otac. Udario me samo nekoliko puta. Obećao je da se to neće ponoviti. Osjećam se krivom što uopće razmišljam o prijavljivanju nasilja policiji.

Ako žrtva kaže da nije sigurna „računa” li se njezino iskustvo kao slučaj nasilja u obitelji, vjerojatno su joj potrebni potvrda i informacije o činjenicama.

Definirajte nasilje kao nasilje. Ne upotrebljavajte nikakve druge definicije kao što su sukob, svađa, slaba komunikacija, pretjerivanje, prekomjerna osjetljivost itd.

Vjerujte osobi da je žrtva nasilja.

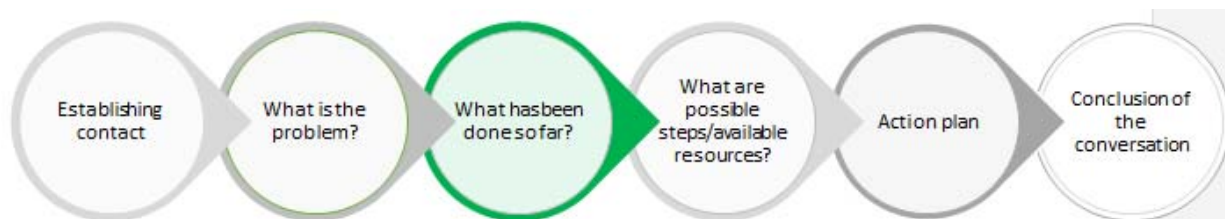
Jasno utvrdite tko je žrtva, a tko zlostavljač. Naglasite da je osoba koja uzrokuje nasilje u potpunosti odgovorna za nasilje; nikad ne pokušavajte podijeliti odgovornost za nasilje između zlostavljača i žrtve.

Žrtve se često osjećaju krivima zbog nasilja. Prihvaćaju projekciju zlostavljača da su one krive za nasilje. Često moraju više puta čuti da one nisu krive za nasilje.

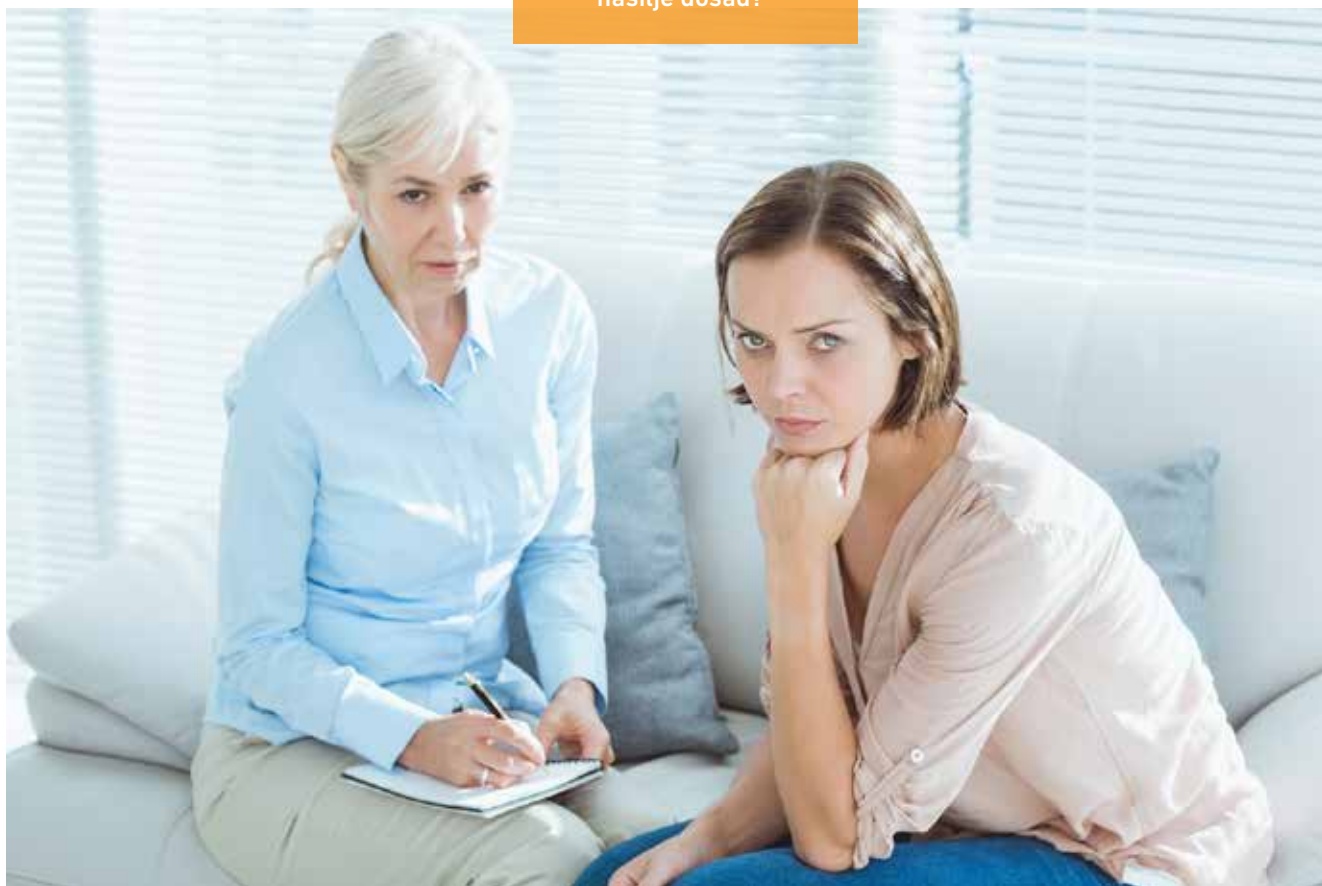
Ako osoba kaže da ne može otići jer nema kamo drugdje poći, vjerojatno su joj potrebne dodatne informacije o mogućnostima koje joj stoje na raspolaganju.

Žrtvama treba informacija da su moguće posljedice nasilja normalne reakcije na pretrpljeno nasilje. **Psihološko, emocionalno i bihevioralno stanje žrtava ne trebaju se tretirati kao patološka stanja, već kao normalne reakcije na pretrpljeno nasilje.** Da bi preživjela nasilnu vezu, žrtva nasilja razvije strategije preživljavanja, što je normalna reakcija na pretrpljeno nasilje. [20]

ŠTO JE DOSAD NAPRAVLJENO?

“Jeste li rekli ikome za nasilje dosad?”

Postavljajte pitanja, istražujte i slušajte: koje je korake osoba već poduzela da bi zaustavila nasilje i primila pomoć?

- Je li razgovarala s nekime o nasilju prije nego što se obratila vama,
- Je li prijavila nasilje u prošlosti,
- Je li primila pomoć od socijalne službe,
- Je li trenutno odnosno je li prije bila u kriznom centru ili skloništu,
- Tko joj je dosad pomogao...

Ponudite emocionalnu podršku žrtvi nasilja:

- pohvalite je zato što je potražila pomoć,
- pomognite joj u uklanjanju osjećaja krivnje,
- razgovarajte o njezinim osjećajima, željama i potrebama.

KOJI SU MOGUĆI KORACI, DOSTUPNI RESURSI?

“Nemam nikoga na koga bih se oslonila.”

Zajedno s osobom istražite koji su joj resursi dostupni (poticajna društvena mreža, smještaj, financije, posao, informacije...) i moguće korake za zaustavljanje nasilja i napuštanje veze u kojoj ima zlostavljanja.

Pružite informacije o različitim programima pomoći (ustanove, nevladine organizacije, procedure).

Važno je da se brinete o sebi.
Koje vam stvari mogu pomoći da se smirite,
osjećate pozitivno?

Imam vrlo dobru prijateljicu s kojom mogu razgovarati. Ona me razumije. Tu su i moja djeca. Ona predstavljaju moj razlog da nastavim, da ne odustanem. Trebaju me. Volim provoditi vrijeme s njima. Samo da smo zajedno, igramo se i smijemo. Svima nam je to potrebno. Moj posao također je vrlo pozitivan element koji mi pruža mogućnost da se osjećam zadovoljno sama sobom. Nekako uspijevam nastaviti, ne izgubiti nadu. Još uvijek vjerujem da zaslužujemo i možemo imati bolji život.

Važno je da zajedno s osobom istražite njezine izvore snage – stvari koje joj pomažu da se smiri, opusti, ostane pozitivna, osjeća povezano, podržano. Što mogu učiniti da bi se pobrinule za svoju fizičku i psihološku dobrobit.

AKCIJSKI PLAN

Zajedno sa žrtvom napravite plan daljnjeg djelovanja radi zaustavljanja nasilja i primanja potrebne pomoći i podrške.

Podržite i poštujujte njezinu odluku.

Recite joj koji će biti vaši postupci (ako ste obvezni izvijestiti policiju itd.).

U hitnom slučaju, kada je život ugrožen, ili u drugim slučajevima u kojima je potrebna policijska intervencija, nazovite policiju!

Izradite SIGURNOSNI PLAN zajedno sa žrtvom.

Sigurnosni plan za žrtve nasilja kada žive s nasilnim partnerom

Zajedno sa žrtvom napravite plan daljnjeg djelovanja radi osiguranja sigurnosti žrtve.

Izbjegavajte kuhinju (noževi itd.)

Izbjegavajte sve prostorije iz kojih nema izlaza, kupaonice itd.

Izbjegavajte sve prostorije u kojima se nalazi oružje.

Ne idite u prostoriju u kojoj se nalaze vaša djeca jer bi vaš partner mogao ozlijediti i njih. Naučite ih da se odmaknu i da ne pokušavaju pomoći. Ako su djeca dovoljno stara, možda ćete ih moći naučiti da nazovu policiju.

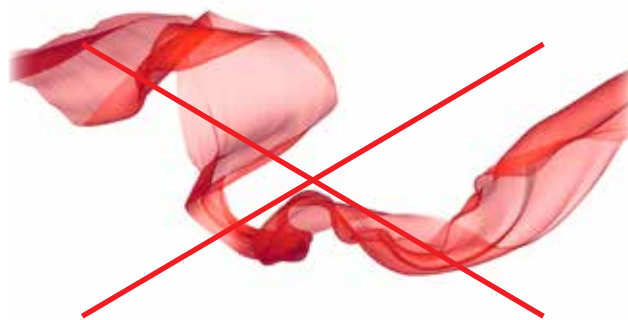
Uvijek sa sobom nosite (ili čuvajte na jednom mjestu kojem možete pristupiti u žurbi) važne dokumente (putovnicu, zdravstvenu iskaznicu, osobnu iskaznicu, vozačku dozvolu itd.) i lijekove koje uzimate vi ili vaša djeca.

Razgovarajte s djecom o tome kako se nositi s izljevima nasilja (hoće li otići kod susjeda, nazvati policiju itd.).

Kada ne možete izbjeći fizičko nasilje, zauzmite položaj koji će umanjiti štetu (sklupčajte se, zaštitite glavu rukama).

Ne nosite šalove ili dugi nakit; počinitelj ih može upotrijebiti za davljenje.

Uvijek sa sobom nosite napunjeni mobitel. Memorirajte važne brojeve tako da ih možete brzo birati.

Ako je moguće, recite barem jednom susjedu za zlostavljanje i zamolite ga da nazove policiju ako čuje vriske ili pozive u pomoć. Pokušajte održavati odnos s barem jednom osobom kojoj vjerujete.

Vodite računa o svim nasilnim činovima i zapišite ih ako odlučite prijaviti zlostavljanje u budućnosti. Pohranite tu evidenciju na sigurno mjesto, po mogućnosti negdje izvan svog doma.

Ako ste ozlijeđeni, idite liječniku. Čuvajte svu medicinsku dokumentaciju na sigurnom mjestu.

Nastojte sačuvati barem jednu aktivnost izvan doma (odlazak u trgovinu, šetnja psa, bacanje otpada itd.).

Ako je moguće, i što češće možete, mijenjajte lozinku za svoj račun e-pošte, račune na društvenim mrežama (Facebook, LinkedIn itd.) i za internetsko bankarstvo kako biste ograničili mogućnost partnerove kontrole.

Kontaktirajte s lokalnim programom za zaštitu od nasilja u obitelji gdje možete dobiti emocionalnu podršku, savjetovanje, savjete o smještaju u slučaju nužde te druge informacije i usluge, neovisno o tome odlučite li ostati u vezi ili otići.

Izgradite što je moguće jači sustav podrške.

Podjelite ove informacije sa žrtvom nasilja.

Sigurnosni plan prilikom napuštanja nasilne veze

- **Uzmite samo neophodne stvari** za sebe i svoju djecu. Kada se nađete na sigurnome mjestu (sigurna kuća, krizni centar itd.), po ostale osobne stvari možete otići u pratnji policije.
- **Pobrinite se da vaš partner ne primijeti da se spremate otići.** Ako radite, odite na posao kao i obično, ako vodite dijete u vrtić, učinite to tada. Ako većinu vremena boravite kod kuće, odite kada vaš partner nije kod kuće.
- Preselite se na mjesto gdje vas partner neće tražiti (sigurna kuća, prijatelji koje ne poznaje...).
- **Ako je moguće, spremite kod prijatelja ili rodbine kovčeg s glavnim osobnim stvarima,** primjercima važnih dokumenata, potrebnim lijekovima i rezervnim ključevima od automobila i stana.
- Ako imate mogućnost pripremiti sigurnosni plan za napuštanje nasilne veze, **povežite se s nevladinom organizacijom** ili dobrotvornom ustanovom koja pomaže žrtvama nasilja.
- Također možete nazvati broj nacionalne linije za pomoć žrtvama nasilja u obitelji i zatražiti pomoć ili savjet: 0800 55 44 radnim danom od 11 do 17 sati ili posjetiti web-mjesto: <http://www.azkz.net/>

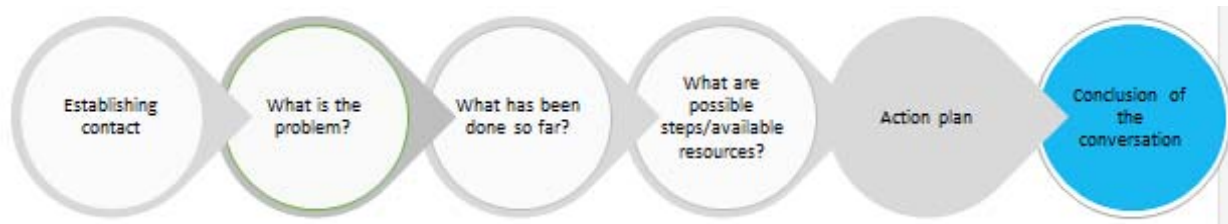

Nakon napuštanja nasilne veze

- Kada ostajete kod kuće, postavite što više sigurnosnih mehanizama (dodatne brave, sigurnosna vrata, alarm, vanjski svjetlosni senzor...).
- Uvijek nosite sa sobom napunjeni mobitel s važnim brojevima na brzom biranju.
- Nazovite policiju ako je vaš partner ponovno agresivan prema vama (želi provaliti u stan, pretući vas...).
- Naučite djecu svoj telefonski broj i telefonski broj policije u slučaju da ih vaš bivši partner pokuša oteti.
- Razmislite o promjeni svog broja telefona.
- Dobro promislite kome ćete otkriti svoju novu adresu kako je vaš bivši partner ne bi saznao.
- Obratite pažnju na informacije koje objavljujete na internetu.
- Ako je moguće, pobrinite se da vašu poštu ne šalju na staru adresu.
- Razmislite o prijavljivanju nasilja, to će vam pružiti veću sigurnost.
- Ako vaš partner ima zabranu približavanja, zamolite susjede da nazovu policiju ako ga vide.
- Informirajte školu i vrtić u koje vaša djeca idu o svojoj situaciji i o kontaktiranju s djecom.
- Izbjegavajte osamljene ulice i parkirališta.
- Promijenite sve lozinke (društvene lozinke, internetsko bankarstvo...).

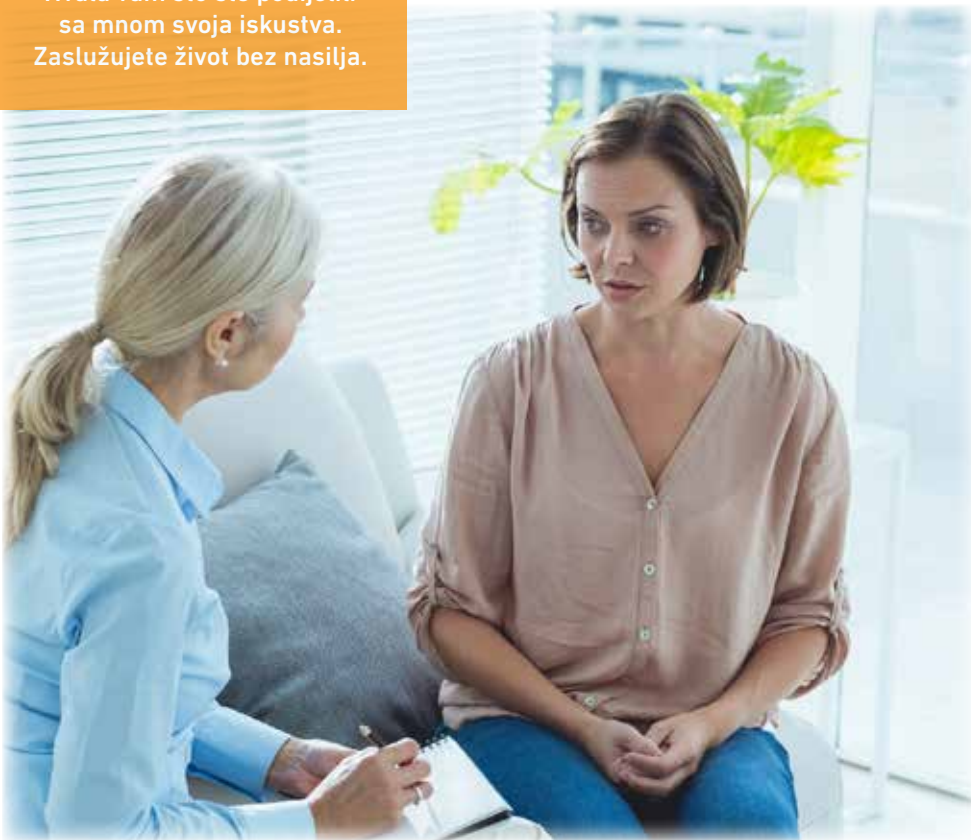

KRAJ RAZGOVORA

Izrazite zahvalnost za povjerenje koje vam je osoba ukazala. Naglasite da je osoba jaka jer je mogla razgovarati o nasilju.

Hvala vam što ste podijelili sa mnom svoja iskustva. Zasluzujete život bez nasilja.

Kada je život u opasnosti

U hitnom slučaju, kada postoji prijetnja po život, ili u drugim slučajevima u kojima je potrebna policijska intervencija, nazovite broj policije za hitne slučajeve!

192 i 112 (opći broj za hitne slučajeve)

DJELUJ

Prijava nasilja u obitelji i drugih oblika rodno utemeljenog nasilja vrlo je važan korak u zaustavljanju i sprječavanju nasilja!

Ovo je Olgina priča.

Bila sam prestrašena kada sam trebala odlučiti hoću li ga prijaviti policiji. Bojala sam se toga kako će reagirati. No kad sam se odlučila na to, zaista sam to i učinila.

Imala sam vrlo dobro iskustvo s policijom, pogotovo uzevši u obzir da sam prije čula da se policija navodno ne voli baviti obiteljskim pitanjima. Nakon što sam ih nazvala, stigli su policajac i policajka. Mene su odveli u jednu prostoriju, a mog supruga u drugu i razgovarali s nama. Policajac je rekao mom suprugu da to ne bi trebao činiti. Čak i kasnije, kada sam podnijela prijavu za nasilje u obitelji, policajac je bio vrlo ljubazan i pun razumijevanja.

Moje iskustvo s centrom za socijalnu skrb također je bilo vrlo pozitivno. Gospođa koja je ondje radila upitala me želim li se iseliti, na što sam odgovorila potvrdno. Nazvala je krizni centar i sve dogovorila. Najprije sam namjeravala iseliti se kasnije jer mi je muž dopustio da odem na odmor sa sinom. Isto tako, imali smo razgovor u centru za socijalnu skrb, no samo dan kasnije morala sam nazvati policiju zbog njegova nasilnog ponašanja. Sljedeći dan moj suprug otišao je na posao i nazvala sam centar za socijalnu skrb sa sinovog mobitela (suprug je razbio moj mobitel) i dogovorila sve kako bih otišla. Spakirala sam se tijekom noći i polako sam se spremala za naš odlazak u krizni centar. Moje iskustvo s centrom za socijalnu skrb bilo je vrlo pozitivno, od prvog kontakta i poslije, tijekom čitave procedure. Djelatnici centra pomogli su mi da nastavim, ponudili mi podršku i na tome sam zahvalna i danas.

Kada sam otišla, osjećala sam se slobodno. Isprva sam se trebala naviknuti na samoću, na to da mogu biti ono što jesam, da mogu posjetiti prijatelje bez razmišljanja o tome smijem li otići. Naprotiv, poticalo me se da ih posjetim. Trebala sam se naviknuti na to da mogu činiti što poželim i da moja djeca i ja možemo biti na miru, imati energije. Još uvijek sam imala probleme. Najteže je nakon odlaska pronaći odgovore na vlastita pitanja – zašto sam toliko dugo ostala, kako sam mogla dopustiti da ostanem toliko dugo? Prvo sam bila ljuta na supruga, a zatim na samu sebe. Katkad sam i dalje ljuta, no više nije onoliko strašno.

Odluka o napuštanju supruga za mene je bila vrlo važna životna odluka. Prijateljica mi je prije godinu dana rekla: „Za godinu i pol ili dvije živjet ćeš sama, brinut ćeš za svoju djecu i bit ćeš sretna.“ Imala je pravo.

KAKO PRIJAVITI NASILJE

Nasilje možete prijaviti policiji.

- telefonom na broj 192.
- Svaki telefonski razgovor se snima, a poziv na ovaj broj je besplatan za pozive s fiksnih i mobilnih linija.
- osobno dolaskom u najbližu policijsku postaju,
- putem on line aplikacije Red button (namjenjeno djeci),
- preko pametnih telefona putem aplikacije MUP-sigurnost i povjerenje.

Nasilje također možete prijaviti:

- državnom odvjetništvu
- nadležnom centru za socijalnu skrb
- nevladinoj organizaciji
- zdravstvenoj ustanovi
- pravobraniteljici za ravnopravnost spolova.

Prioritet policije jest zaštititi vas i djecu koja su možda s vama!

KAKO PRIJAVITI NASILJE POLICIJI?

- Nasilje ili sumnja na nasilje mogu se prijaviti: **telefonom** (pojavljuje se slika telefona), **osobno** (pojavljuje se slika osobe u policijskoj postaji), **pisanim putem** (pojavljuje se slika papira i olovke) **ili internetskim putem** s pomoću aplikacije na pametnom telefonu (pojavljuje se slika računala i osobe koja sjedi za njime).
- **Važno je prijaviti nasilje. To može učiniti svatko.**
- Posebno je važno da zaposlenici u vrtićima, školama i medicinskim ustanovama prijave svaku sumnju na nasilje, zlostavljanje i zanemarivanje djece!

Prijava telefonom

Možete se obratiti policiji u bilo kojem trenutku. Samo nazovite broj policije za hitne slučajeve.

Ako ste žrtva ili svjedok nasilja, svakako pružite sljedeće informacije:

- **Svoje osobne informacije** (svoje ime i prezime).
- **Svoju lokaciju** (gdje se vi (žrtva) nalazite u vrijeme poziva)
- **Što se dogodilo**, zašto trebate pomoć policije.
- **Ako trebate liječnika**, odmah to naglasite!
- **U slučaju neposredne opasnosti svakako ostanite na liniji.** Policijski djelatnik reći će vam što točno trebate napraviti. Po potrebi policijski djelatnik bit će poslan na vašu lokaciju.

U policijskoj postaji

Budite pripremljeni kada prijavljujete nasilje – zapišite sve informacije o incidentima tako da možete pružiti detaljne informacije policiji. Morat ćete reći/opisati što se dogodilo, zašto vam je potrebna pomoć policije.

Svakako pokažite ozljede policijskom djelatniku, odite liječniku i/ili ginekologu i spremite papirologiju kao dokaz.

Prilikom prijavljivanja nasilja recite policijskom djelatniku tko su mogući svjedoci.

Svakako recite policijskom djelatniku za moguću materijalnu štetu

koja je nastala kao posljedica nasilja jer će je policija istražiti i pribaviti dokaze.

Svakako spremite svu papirologiju povezanu s prijavom.

Može proći nekoliko mjeseci od podnošenja prijave o nasilju do stvarnog sudskog termina.

Prijava putem E-pošte

Trebali biste znati:

- Odgovor na takvu prijavu neće biti jednako brz kao u slučaju prijave telefonom ili u policijskoj postaji.
- Prijavlivanje na internetu namijenjeno je slučajevima koji nisu hitni.
- Svakako podnesite prijavu o nasilju na internetu kada niste izravno ugroženi.

Tim oblikom prijavljivanja nasilja najčešće se služe susjedi ili poznanici koji su zabrinuti i htjeli bi pomoći, no ne žele da se sazna njihov identitet. Važno je da se te osobe potakne da izravno pruže podršku žrtvi, svojim imenom i prezimenom. Žrtvama nasilja često nedostaje snage da podnesu prijavu. Važno je osnažiti ih da progovore i obrate se ljudima u svojoj društvenoj mreži za pomoć (tj. susjedima, kolegama, rodbini, poznanicima itd.). Te osobe mogu nazvati policiju u ime žrtve i ponuditi joj podršku u formalnim postupcima nakon prijave nasilja.

Nakon prijave nasilja policija će prikupiti potrebne dokaze i podnijeti kaznenu prijavu ako se zadovolje zakonski uvjeti. Slučajem će se tada baviti tužitelj i sud.

VAŽNO JE ZNATI

Nekoliko stvari koje trebate zapamtiti prilikom prijavljivanja nasilja:

- Zlostavljač će često prijetiti žrtvi kako bi je utišao ili će se pretvarati da je sve u redu.
- Važno je da žrtva glasno izrazi svoju potrebu za pomoći.
- Pobrinite se da žrtva kaže policijskim djelatnicima ako u blizini ima drugih ljudi (djece ili drugih osoba). Ako je potrebno, policija će pozvati druge stručnjake da pomognu žrtvi i njezinoj obitelji (socijalne radnike itd.).
- Policijski djelatnici razgovarat će sa žrtvom i zlostavljačem odvojeno, a taj postupak može potrajati nekoliko sati.
- Policija će po potrebi izreći zlostavljaču zabranu približavanja, što znači da se zlostavljač neće smjeti približiti žrtvi neovisno o njezinoj lokaciji.
- Ako se ispune zakonski uvjeti, policija može zadržati zlostavljača.
- Po dovršetku postupka žrtva se može vratiti ondje gdje stanuje.

**III. PRAVA ŽRTAVA I RAZLIČITI OBLICI POMOĆI
I USLUGA PODRŠKE DOSTUPNI ŽRTVAMA
NASILJA U OBITELJI I DRUGIH OBLIKA
RODNO UTEMELJENOG NASILJA**

PRAVA ŽRTAVA NASILJA

Nasilje u obitelji i drugi oblici rodno utemeljenog nasilja predstavljaju kršenje ljudskih prava. Žrtve nasilja imaju pravo na život bez nasilja.

Temeljna prava žrtava nasilja u obitelji i drugih oblika rodno utemeljenog nasilja uključuju:

- pravo na zaštitu života i osiguranje osobne sigurnosti,
- pravo na punu informiranost,
- pravo na zaštitu privatnosti i ugleda,
- pravo na djelotvornu psihološku i drugu stručnu pomoć,
- pravo na besplatnu pravnu pomoć,
- pravo na novčanu naknadu i obeštećenje.

Pravo na zaštitu života i osiguranje osobne sigurnosti

Žrtve nasilja imaju pravo na zaštitu života i osobnu sigurnost. Zaštita života i osiguranje osobne sigurnosti ljudi ključni su zadaci policije. U slučajevima kada je ugrožen život žrtve nasilja, potrebno je pozvati u pomoć policiju na broj 192.

Policija je prema Protokolu o postupanju u slučaju nasilja u obitelji dužna osigurati sigurnost nizom mjera: nakon dojave o nasilju u obitelji žurno dolazi na mjesto događaja i pruža intervenciju, sprječava nasilnika u nasilnom ponašanju, trenutačno štiti žrtve i njihovu imovinu od daljnjeg nasilja, oduzima nasilniku oružje koje posjeduje zakonito ili nezakonito, kada za to postoje zakonski uvjeti, izdvaja nasilnika iz obitelji, podnosi odgovarajuću prijavu prekršajnom sudu ili državnom odvjetništvu, predlaže sucu izricanje odgovarajuće zaštitne mjere, odnosno mjere opreza prema nasilniku.

Pravo na punu informiranost

Pravo je žrtava nasilja da budu upoznate sa svim postupcima koji se odnose na prijavu i tretiranje nasilja. Pravo je žrtve služiti se vlastitim jezikom, uključujući i znakovni jezik gluhih i gluhoslijepih osoba i primiti pomoć tumača odnosno prevoditelja ako ne razumije ili se ne služi hrvatskim jezikom. U postupku saslušanja policija informira žrtvu o njezinim zakonskim pravima, posebno o zaštitnim mjerama te mjerama i radnjama koje će policija poduzeti protiv počinitelja nasilja u daljnjem postupku te o eventualnom puštanju nasilnika na slobodu. Informira žrtvu o mogućnostima smještaja u skloništu za žene i o adresaru ustanova nevladinih organizacija i ostalih institucija koje pružaju podršku, pomoć i zaštitu žrtvama partnerskog nasilja.

Centar za socijalnu skrb informira žrtvu o pravima, ovlastima, mjerama, radnjama i postupanju centra za socijalnu skrb. Informira žrtvu o mogućnosti ostvarivanja prava na besplatnu pravnu i zdravstvenu pomoć te je upućuje u odgovarajuća savjetovišta.

Pravo na zaštitu privatnosti i ugleda

Žrtve kaznenog djela protiv spolne slobode i kaznenog djela trgovanja ljudima imaju prava kojima mogu zaštititi svoju privatnost i ugled. Prema čl. 45. Zakona o kaznenom postupku žrtva ima pravo zahtijevati da je u policiji i državnom odvjetništvu ispituje osoba istog spola, da se ispita u prisutnosti osobe od povjerenja, uskratiti odgovor na nepotrebna pitanja koja se odnose na strogo osobni život žrtve, zahtijevati da se ispita putem audiovizualnog uređaja, tajnost osobnih podataka, isključenje javnosti s rasprave. Prema čl. 44. istog Zakona dijete kao žrtva kaznenog djela ima, osim prava koje ima žrtva iz članka 43. i drugih odredaba ovog Zakona, pravo na: opunomoćenika na teret proračunskih sredstava, pratnju osobe od povjerenja prilikom sudjelovanja u radnjama, tajnost osobnih podataka, isključenje javnosti.

Pravo na psihološku i drugu stručnu pomoć

Prema Zakonu o kaznenom postupku žrtva kaznenog djela ima pravo na djelotvornu psihološku i drugu stručnu pomoć i potporu tijela, organizacije ili ustanove za pomoć žrtvama kaznenih djela u skladu sa zakonom (čl. 43. st. 1. t. 1. ZKP-a). U skladu s posebnim propisima, žrtva kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora od pet ili više godina, ako trpi teža psihofizička oštećenja ili teže posljedice kaznenog djela, ima pravo na stručnu pomoć savjetnika na teret proračunskih sredstava prije davanja iskaza u kaznenom postupku te pri podnošenju imovinskopravnog zahtjeva.

Pravo na besplatnu pravnu pomoć

Centri za socijalnu skrb imaju dužnost posredovati i pomoći žrtvi nasilja prilikom ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć i zastupanje pri Hrvatskoj odvjetničkoj komori.

Primarnu pravnu pomoć pružaju uredi državne uprave u županijama, ovlaštene udruge i pravne klinike i ona obuhvaća: opće pravne informacije, pravne savjete, sastavljanje podnesaka pred javnopravnim tijelima, i sl.

Sekundarnu pravnu pomoć pružaju odvjetnici i ona obuhvaća: pravne savjete, sastavljanje podnesaka u postupku zaštite prava radnika pred poslodavcem i u sudskim postupcima, zastupanje u sudskim postupcima, i sl.

Uvjet za odobravanje besplatne pravne pomoći jest imovinsko stanje podnositelja zahtjeva i članova njegova kućanstva. Žrtva obiteljskog nasilja sve podatke o prihodima i imovini daje samo za sebe. Sekundarna pravna pomoć odobrit će se bez utvrđivanja imovinskog stanja ako je podnositelj zahtjeva žrtva kaznenog djela nasilja u postupku radi ostvarivanja prava na naknadu štete koja je prouzročena počinjenjem kaznenog djela.

Pravo na novčanu naknadu

Žrtva kaznenog djela nasilja počinjenog s namjerom ima pravo na novčanu naknadu iz sredstava državnog proračuna u skladu s posebnim zakonom te može u kaznenom postupku postaviti imovinskopravni zahtjev koji je nastao zbog počinjenja kaznenog djela.

Žrtva može podnijeti zahtjev centru za socijalnu skrb radi priznavanja prava na zajamčenu minimalnu naknadu ili jednokratnu novčanu pomoć ako ispunjava zakonom propisane uvjete.

Ako otac djeteta ne plaća uzdržavanje (alimentaciju), žrtva može podnijeti zahtjev centru za socijalnu skrb radi priznavanja prava na privremeno uzdržavanje (alimentaciju).

Ako žrtva informira centar za socijalnu skrb da otac djece ne plaća uzdržavanje (alimentaciju) za djecu, centar pokreće kaznenu prijavu protiv roditelja koji ne ispunjava svoju obavezu uzdržavanja (alimentacije) na temelju ovršne isprave.

RAZLIČITI OBLICI POMOĆI I USLUGA PODRŠKE ZA ŽRTVE NASILJA U OBITELJI I DRUGIH OBLIKA RODNO UTEMELJENOG NASILJA

Žrtvama nasilja dostupni su različiti resursi kao pomoć pri zaustavljanju nasilja u obitelji i/ili drugih oblika rodno utemeljenog nasilja, napuštanju veze u kojoj ima zlostavljanja i oporavljanju od iskustava nasilja.

Prema jednom od ispitivanja, nakon traženja i dobivanja pomoći, 95 % osoba koje su preživjele nasilje posjeduje više znanja o planiranju svoje sigurnosti i više nade za budućnost.

MJERE ZA ZAŠTITU ŽRTAVA OD DALJNJEG NASILJA

Neovisno o tome odluče li žrtve prijaviti nasilje, važno je osigurati njihovu sigurnost.

Postoje različite mjere za zaštitu žrtava od daljnjeg nasilja. Jedan od prvih koraka za zaustavljanje nasilja i zaštitu žrtava nasilja jest prijavljivanje nasilja relevantnim ustanovama.

Sljedeće mjere dostupne su u Hrvatskoj za zaštitu žrtava od daljnjeg nasilja. Prema Protokolu o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, mjere provode pravosudna tijela, policija, centri za socijalnu skrb, zdravstvene ustanove i odgojno-obrazovne ustanove.

The core remedies are:

- Mjere izrečene od strane suda.
- Mjere izrečene od strane policije.
- Mjere centra za socijalnu skrb.
- Mjere odgojno-obrazovnih ustanova.
- Mjere zdravstvenih ustanova.

Mjere izrečene od strane suda

Prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji počinitelju nasilja u obitelji može se izreći novčana kazna, kazna zatvora te zaštitne mjere, sigurnosne mjere i mjere opreza.

Prema čl. 11. istog Zakona sud može izreći sljedeće zaštitne mjere:

- obavezni psihosocijalni tretman,
- zabranu približavanja žrtvi nasilja,
- zabranu uhođenja ili uznemiravanja osobe izložene nasilju,
- udaljenje iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora,
- obavezno liječenje od ovisnosti,
- mjera oduzimanja predmeta. [22]

Sud može izreći zaštitne mjere na zahtjev osobe izložene nasilju u obitelji, policije ili po službenoj dužnosti. Navedene zaštitne mjere na prijedlog osobe izložene nasilju ili ovlaštenog tužitelja mogu se primijeniti i prije pokretanja prekršajnog postupka, ali uz prethodnu suglasnost žrtve, pri čemu je sud obavezan donijeti odluku o primjeni zaštitne mjere odmah, a najkasnije u roku od 24 sata od podnošenja prijedloga. [23]

Prema čl. 65. Kaznenog zakona, sud prema počinitelju može izreći sigurnosne mjere: obvezno psihijatrijsko liječenje, obvezno liječenje od ovisnosti, obvezan psihosocijalni tretman, zabrana obavljanja određene dužnosti ili djelatnosti, zabrana upravljanja motornim vozilom, zabrana približavanja, udaljenje iz zajedničkog kućanstva, zabrana pristupa internetu i zaštitni nadzor po punom izvršenju kazne zatvora. [24]

Sukladno članku 98. Zakona o kaznenom postupku sud i državni odvjetnik mogu počinitelju nasilnog kaznenog djela izreći i mjere opreza: zabranu približavanja određenoj osobi, zabranu uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom, zabranu uhođenja ili uznemiravanja žrtve ili druge osobe i/ili udaljenje iz doma. [25]

Kazneni zakon dodatno propisuje zaštitu bliskih osoba od nasilja, pa su tako kao kvalifikatorni oblici kaznenih djela propisane kažnjive radnje na štetu bliske osobe u kaznenim djelima: ubojstvo (čl. 110.), teško ubojstvo (čl. 111.), usmrćenje (čl. 112.), sakaćenje ženskih spolnih organa (čl. 116. st. 3.), tjelesna ozljeda (čl. 117. st. 2.), teška tjelesna ozljeda (čl. 118. st. 2.), osobito teška tjelesna ozljeda (čl. 119. st. 2.), teška tjelesna ozljeda (čl. 120.), teška tjelesna ozljeda iz nehaja (čl. 121.), prisila (čl. 138. st. 2.), prijetnja (čl. 139. st. 4.), nametljivo ponašanje (čl. 140. st. 2.), spolni odnošaj bez pristanka (čl. 152.), silovanje (čl. 153.) i spolno uznemiravanje (čl. 156.). [24]

PRAVOSUDNA TIJELA dužna su što učinkovitije iskoristiti sve zakonske mogućnosti propisane pozitivnim propisima Republike Hrvatske u svrhu zaštite članova obitelji izloženih nasilju u obitelji te im omogućiti sudsku zaštitu radi zaštite njihovog psihofizičkog integriteta i temeljnog prava na život bez nasilja.

Pravosudna tijela (sudovi i/ili državno odvjetništvo) činit će sljedeće:

- postupat će žurno u predmetima povezanim s nasiljem u obitelji,
- sud pred kojim se vodi prekršajni ili kazneni postupak, povezan sa zaštitom prava i interesa djece, dostavit će nadležnom centru za socijalnu skrb i policiji obavijest o pokretanju postupka i pravomoćnim odlukama donesenim u prekršajnom odnosno kaznenom postupku,
- tijekom vođenja postupka stranku koja je žrtva obiteljskog nasilja na njezin zahtjev izvijestit će o njezinim pravima, pri čemu će se voditi računa o tome da stranka, koja je pravno neuka, bude obaviještena o svojim pravima,
- sudovi će na neposredan osobni zahtjev stranke koja je žrtva obiteljskog nasilja, zakonskog zastupnika i/ili skrbnika obavijestiti odnosnu osobu o ishodu postupka i dati joj presliku pravomoćnog rješenja,
- sudovi će voditi evidencije o primijenjenim zaštitnim mjerama propisanim Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji i dostavljati ih ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa,
- osigurati organizaciju rada prekršajnih sudova tako da mogu provoditi nadležne postupke i u dane vikenda i blagdana,
- suci prekršajnih sudova i istražni suci osigurat će prihvat dovedenog okrivljenika odnosno osumnjičenika za počinjenje nasilja u obitelji radi određivanja zadržavanja u prekršajnom postupku odnosno određivanja pritvora u kaznenom postupku te će ispitati dovedenu osobu i odlučiti o načinu vođenja daljnjeg postupka,
- sudovi će osigurati zaštitu žrtve pri dolasku na sud i unutar suda, omogućavanjem davanja iskaza odvojeno od počinitelja i fizičkom zaštitom žrtve u suradnji s policijom. [23]

Mjere izrečene od strane policije

Sukladno čl. 130.6 Prekršajnog zakona policijski službenici mogu na mjestu događaja počinitelju nasilja u obitelji odrediti naredbom privremenu mjeru opreza – zabranu posjećivanja određenog mjesta ili područja odnosno zabranu približavanja određenoj osobi i zabranu uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom. Navedena mjera može se izreći u trajanju do 8 dana. [26]

Dužnost policije u slučajevima nasilja u obitelji:

- nakon dojave o nasilju u obitelji žurno dolazi na mjesto događaja i pruža intervenciju,
- sprječava nasilnika u nasilnom ponašanju,
- trenutno štiti žrtve i njihovu imovinu od daljnjeg nasilja,
- obavještava žrtvu o njezinim pravima i ustupa kontaktne podatke ureda za podršku žrtvama i svjedocima na sudovima, podatke Nacionalnog pozivnog centra za žrtve kaznenih djela i prekršaja te podatke tijela državne uprave i nevladinih organizacija koje se bave podrškom i zaštitom žrtava na području pojedine policijske uprave,
- objektivno i cjelovito utvrđuje činjenice povezane s nasiljem koje se dogodilo,
- ako je nasilju nazočno dijete (u postupanje se odmah uključuje specijalizirani policijski službenik za mladež), s kojim je potrebno razgovarati ili ga žurno zbrinuti kao žrtvu nasilja, odmah traži dolazak i intervenciju socijalnog radnika,
- oduzima nasilniku oružje koje posjeduje zakonito ili nezakonito,
- kada za to postoje zakonski uvjeti, izdvaja nasilnika iz obitelji,
- podnosi odgovarajuću prijavu prekršajnom sudu ili državnom odvjetništvu,
- predlaže sucu izricanje odgovarajuće zaštitne mjere odnosno mjere opreza prema nasilniku,
- privodi nasilnika sucu za prekršaje ili istražnom sucu i obavještava žrtvu o njegovom eventualnom puštanju na slobodu,
- dostavlja izvješće o svom postupanju nadležnom centru za socijalnu skrb kako bi se provele mjere obiteljsko-pravne zaštite,
- informira žrtvu o mogućnostima smještaja u skloništu za žene i o adresaru ustanova nevladinih organizacija i ostalih institucija koje pružaju podršku, pomoć i zaštitu žrtvama partnerskog nasilja. [27]

Mjere centra za socijalnu skrb

CENTRI ZA SOCIJALNU SKRB dužni su prijaviti nasilje u obitelji, upoznati žrtvu s njezinim pravima i pomoći joj u ostvarenju tih prava. U neodgodivim slučajevima, kao što je poduzimanje mjera za otklanjanje neposredne opasnosti za život i zdravlje, donijet će usmeno rješenje radi trenutne zaštite sigurnosti žrtve i narediti izvršenje rješenja bez odgode.

Odmah po saznanju ili zaprimanju dojava o obiteljskom nasilju dužni su žurno i bez odgode izvršiti prijavu policiji neovisno o tome je li to već učinilo drugo tijelo i žurno oformiti spis.

Dužni su upoznati žrtvu nasilja odnosno njezina zakonskog zastupnika ili skrbnika o njezinim zakonskim pravima, poglavito o pravima djeteta na zaštitu od svakog oblika nasilja i zanemarivanja, ovlastima i postupanju centra za socijalnu skrb, kao i o mjerama i radnjama koje će centar za socijalnu skrb poduzeti u daljnjem postupanju, a koje su osobito važne za zaštitu sigurnosti žrtve odnosno sigurnosti djeteta, posebno u vezi sa smještajem žrtve i djeteta u sklonište ili dom za žrtve obiteljskog nasilja u suradnji s odgovarajućim nevladinim organizacijama. Zajedno sa ženom žrtvom nasilja dužni su izraditi plan njezine sigurnosti, posredovati i pomoći žrtvi nasilja prilikom ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć i zastupanje pri Hrvatskoj odvjetničkoj komori, pomoći i posredovati prilikom ostvarivanja prava na besplatnu zdravstvenu pomoć ili je uputiti u odgovarajuće savjetovalište.

U slučaju pokrenutih kaznenih ili prekršajnih postupaka povezanih s nasiljem u obitelji centar će u svakom pojedinom slučaju, rukovodeći se načelom najboljeg interesa djeteta, vrlo pažljivo razmotriti jesu li prava i interesi djeteta zaštićeni u cijelosti te, u protivnom, imenovati djetetu posebnog skrbnika za potrebe tih postupaka.

Dužni su omogućiti žrtvi da neometano i bez straha iskaže sve činjenice relevantne za utvrđivanje počinjenog nasilja prema njoj i djeci, a posebno u vezi sa svim činjenicama koje se tiču nazočnosti djece činu nasilja ili izloženosti djece nasilju na bilo koji način (u slučaju potrebe za žurnom i cjelovitom zaštitom djece, usmjerene prema trenutnoj zaštiti žrtve nasilja s djecom, dužni su odmah poduzeti mjere za zaštitu djece temeljem usmenog rješenja). Pri tome će se naročito usmjeriti pozornost i provjeriti okolnosti povezane s trajanjem, kontinuitetom i načinom počinjenog nasilja, eventualno ranijim nasiljem i ranijom izloženosti žrtve nasilja i djece nasilju kao i jesu li nadležna tijela već postupala u slučaju nasilja u obitelji i u kojem opsegu. Pri postupanju centar za socijalnu skrb osobito će voditi računa o zaštiti žrtve nasilja pred upravnim tijelom, posebice njezine sigurnosti, i odvojeno će saslušati žrtvu i počinitelja.

Radi dodatnog utvrđivanja činjeničnog stanja djelatnici centra za socijalnu skrb izvidom će i na drugi primjeren način žurno utvrditi relevantne činjenice razgovorom s djelatnicima odgojno-obrazovnih ustanova, obiteljskim liječnikom i ostalim osobama koje bi mogle dati valjanu obavijest o svim okolnostima počinjenog nasilja.

O svakoj poduzetoj radnji u slučaju nasilja u obitelji djelatnici centra za socijalnu skrb dužni su izraditi službenu bilješku, izvješće ili zapisnik.

Nakon prikupljanja svih potrebnih činjenica centar za socijalnu skrb provodi postupak radi ostvarivanja prava žrtve nasilja i djece, propisanih Zakonom o socijalnoj skrbi, i primjene mjera obiteljsko-pravne zaštite sukladno Obiteljskom zakonu, a posebno mjera radi zaštite prava i dobrobiti djeteta uvažavajući najbolji interes djeteta.

Centar za socijalnu skrb dužan je radi zaštite dobrobiti djeteta, ako se radi o nasilju u obitelji koje je počinio roditelj koji ne živi s djetetom, vrlo pažljivo razmotriti je li potrebno donijeti odluku kojom se roditelju koji ne živi s djetetom zabranjuje susreti i druženja radi zaštite zdravlja i drugih važnih interesa djeteta, odnosno je li zbog nasilja u obitelji potrebno donijeti odluku kojom se tom članu obitelji zabranjuje neovlašteno približavanje djetetu na određenim mjestima ili na određenoj udaljenosti te uznemiravanje djeteta. Centar za socijalnu skrb o tome će obavijestiti roditelja koji ne zlostavlja dijete i, na primjeren i pažljiv način, i dijete te pribaviti njegovo mišljenje i uzeti ga u obzir, ako ono nije suprotno djetetovom interesu, pri čemu će se posebno cijeniti potreba djeteta za zaštitom od daljnjeg nasilja i o čemu će se pribaviti mišljenje i preporuka odgovarajućeg stručnjaka. Mišljenje djeteta uzima se u obzir u skladu s njegovom dobi i zrelosti.

U neodgovornim slučajevima, kao što je poduzimanje mjera za otklanjanje neposredne opasnosti za život i zdravlje člana obitelji koji je žrtva obiteljskog nasilja, centar za socijalnu skrb postupit će po službenoj dužnosti i donijeti usmeno rješenje radi trenutne zaštite sigurnosti žrtve, posebice djece, te narediti izvršenje rješenja bez odgode.

U slučaju da je dijete postalo žrtva obiteljskog nasilja tako da je bilo izravno izloženo nasilju ili da je svjedočilo nasilju, centar za socijalnu skrb žurno će izreći odgovarajuće mjere obiteljsko-pravne zaštite vodeći računa o svim okolnostima slučaja te redovito (najmanje dva puta mjesečno) i pažljivo nadzirati izvršavanje provođenja mjera i postignute rezultate, pri čemu je dužan izraditi odgovarajuće izvješće ili službenu bilješku. Prilikom evaluacije rezultata izrečene mjere naročito će se uzeti u obzir stajalište djeteta o prilikama u kojima živi, pri čemu će se zatražiti pomoć odgovarajućih stručnih službi i ustanova. Po potrebi, ako izrečena mjera ne daje rezultate, centar će zamijeniti odnosnu mjeru drugom mjerom, a pri izboru nove mjere naročito će voditi računa o konkretnim prilikama i potrebama.

Na zahtjev državnog odvjetništva ili policije centar za socijalnu skrb dužan je odmah dostaviti svu dokumentaciju koja je od značaja za razjašnjavanje i dokazivanje kažnjive stvari (primjerice, koja uključuje i izvješće socijalnog radnika, izvješće voditelja mjere nadzora, nalaz i mišljenje psihologa te drugu dokumentaciju o izvršenju poduzetih mjera).

Djelatnik centra za socijalnu skrb dužan je odmah se odazvati na poziv policije radi trenutnog zbrinjavanja djeteta ili maloljetnika i obavijesnog razgovora prilikom postupanja u vezi s nasiljem u obitelji.

Pri donošenju svih odluka kojima se odlučuje o pravima i interesima djeteta centar za socijalnu skrb dužan je osobito utvrđivati postojanje obiteljskog nasilja. [23]

Mjere zdravstvenih ustanova

ZDRAVSTVENE USTANOVE dužne su pružiti žrtvi sveukupnu zdravstvenu skrb s ciljem očuvanja tjelesnog i psihičkog zdravlja žrtve kao i sanacije nastalih ozljeda i psihotrauma. U slučaju sumnje na to da je ozljeda ili zdravstveno stanje posljedica nasilja u obitelji, zdravstveni je djelatnik dužan posebno obzirno razgovarati s osobom te je navesti da mu se kao zdravstvenom djelatniku povjeri o postojanju nasilja u obitelji i saznati što više okolnosti u vezi s povredom ili zdravstvenim stanjem. U slučaju saznanja o počinjenom nasilju u obitelji zdravstveni djelatnici dužni su postupati na sljedeći način:

- prijaviti nasilje policiji sukladno Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji,
- utvrditi uzroke i način nastanka ozljeda te obaviti cjeloviti zdravstveni pregled,

- razgovarati sa žrtvom o mogućnostima rješavanja problema, savjetovati je, uputiti žrtvu u ostale mogućnosti skrbi koje pružaju nevladine organizacije, u njezina prava sukladno Zakonu i na daljnju obradu ovisno o potrebama te biti u stalnom kontaktu sa socijalnom službom i policijom,
- u slučaju tjelesne ozljede nanesene od strane člana obitelji liječnik u hitnoj medicinskoj pomoći ili izabrani liječnik dužan je ispuniti Prijavu ozljede/bolesti br. 030911 ili br. 03055 prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji te označiti Prijavu brojem koji sadrži datum, mjesec i godinu nastanka ozljede (zaokružena rubrika 4.); prijavu treba voditi u posebnom protokolu i bolesničkom kartonu,
- navedena prijava podnosi se policiji i područnom uredu HZZO-a prema prebivalištu osigurane osobe,
- na zahtjev državnog odvjetništva ili policije zdravstvene ustanove dužne su odmah dostaviti svu dokumentaciju koja je od značaja za razjašnjavanje i dokazivanje kažnjive stvari,
- ako je žrtva nasilja u obitelji osoba s duševnim smetnjama ili osoba liječena od alkoholizma i drugih ovisnosti, po potrebi je uputiti na liječenje odnosno prisilno hospitalizirati i o tome obavijestiti centar za socijalnu skrb i policiju,
- ako je počinitelj nasilja u obitelji osoba s duševnim smetnjama ili osoba liječena od alkoholizma i drugih ovisnosti, po potrebi je uputiti na liječenje odnosno prisilno hospitalizirati i o tome obavijestiti centar za socijalnu skrb i policiju, a prije njezinog puštanja zdravstveni djelatnici o tome moraju obavijestiti žrtvu. [23]

Mjere odgojno-obrazovnih ustanova

ODGOJNO-OBRAZOVNE USTANOVE dužne su provoditi senzibiliziranje djelatnika odgojno-obrazovnih ustanova s obzirom na pojave nasilja u obitelji koje doživljavaju djeca i učenici te poduzimanje mjera radi otkrivanja i prijavljivanja problema i pomoći djetetu. Učitelji i stručni suradnici dužni su poduzimati mjere zaštite prava djeteta/učenika te o svakom kršenju tih prava, posebice o oblicima tjelesnog ili duševnog nasilja, spolne zlouporabe, zanemarivanja ili nehajnog postupanja, zlostavljanja ili izrabljivanja, odmah:

- ako je dijete/učenik povrijeđeno u mjeri koja zahtijeva liječničku intervenciju ili pregled ili ako se prema okolnostima slučaja može pretpostaviti da su takva intervencija ili pregled potrebni, odmah pozvati službu hitne medicinske pomoći ili na najbrži mogući način, koji ne šteti zdravlju djeteta, otpratiti ili osigurati pratnju djeteta od strane stručne osobe liječniku i pričekati liječničku preporuku o daljnjem postupanju,
- žurno izvijestiti ravnatelja škole koji će izvršiti prijavu policiji i obavijestiti centar za socijalnu skrb te ih upoznati sa svim činjenicama i okolnostima slučaja i aktivnostima koje će se poduzeti te na zahtjev državnog odvjetništva ili policije odmah dostaviti svu dokumentaciju u vezi s razjašnjavanjem i dokazivanjem kažnjive stvari,
- ako se radi o osobito teškom obliku, intenzitetu ili dužem vremenskom trajanju nasilja koje je izazvalo traumu, savjetovati se sa stručno-razvojnou službom odgojno-obrazovne ustanove, stručnjacima centra za socijalnu skrb obaviještenog o slučaju te sa drugom stručnom službom izvan ustanove o načinu postupanja i pomoći djetetu žrtvi nasilja u obitelji u okviru odgojno-obrazovne ustanove,
- izraditi službenu bilješku o dojavi nasilja i o poduzetim aktivnostima, razgovorima, izjavama i svojim opažanjima, koja će se na zahtjev dostaviti drugim nadležnim tijelima. [23]

Pitanja za razmišljanje

- a. Koje su mjere za zaštitu žrtava od daljnjeg nasilja?
- b. Slažete li se s tvrdnjom da nasilje u obitelji i drugi oblici rodno utemeljenog nasilja predstavljaju kršenje ljudskih prava?
- c. Slažete li se s tvrdnjom da je prijavljivanje nasilja jedan od prvih koraka za njegovo zaustavljanje?
- d. Slažete li se s tvrdnjom da je važno žrtvama osigurati sigurnost samo kada prijave nasilje?
- e. Koja institucija ima dužnost zaštititi živote i osigurati osobnu sigurnosti ljudi?
- f. Koji je cilj mjera izrečenih od strane suda?
- g. Koja institucija ima dužnost posredovati i pomoći žrtvi nasilja prilikom ostvarivanja prava na besplatnu pravnu pomoć i zastupanje pri Hrvatskoj odvjetničkoj komori?

SKLANJANJE OD NASILJA NA SIGURNO MJESTO

Nakon što žrtva nasilja odluči napustiti vezu u kojoj ima zlostavljanja, važno je osigurati njezinu sigurnost. U mnogo slučajeva to uključuje sklanjanje na sigurno mjesto podalje od zlostavljača.

Važno je znati da se žene i djeca koji dožive nasilje mogu skloniti od nasilja u skloništa, sigurne kuće i domove.

Sljedeća su sigurna mjesta u Hrvatskoj:

- autonomna ženska skloništa
- domovi za djecu i odrasle žrtve obiteljskog nasilja
- Caritasova prihvatilišta za zlostavljane žene i majke s djecom
- prihvatni smještaj za žrtve trgovanja ljudima.

Sklonište pruža žrtvama nasilja sigurnost te stabilno i poticajno okruženje u kojem mogu preuzeti kontrolu nad svojim životom i izgraditi budućnost.

Autonomna ženska skloništa

Na području Republike Hrvatske dostupno je sedam autonomnih ženskih skloništa koja vode aktivistice ženskih organizacija.

• PRIJEM

Preduvjeti za prijem jesu sljedeći: da ste žena koja je preživjela partnersko nasilje, da u skloništu ima mjesta, da se slažete s uvjetima boravka u skloništu (svojim pravima i obavezama). Za prijem u sklonište nije potrebna uputnica centra za socijalnu skrb niti prijava nasilja policiji ili ijednoj instituciji.

• DUŽINA BORAVKA

Smještaj u skloništu pruža se ženama i njihovoj djeci u razdoblju do godinu dana, a po potrebi, u najtežim situacijama i duže. Dječaci preko 14 godina starosti ne mogu biti smješteni u skloništu.

• CIJENA

Sve su usluge i smještaj za žene i njihovu djecu besplatni.

• USLUGE

Autonomno sklonište pruža smještaj te psihosocijalnu pomoć i podršku ženama koje su preživjele partnersko nasilje i njihovoj djeci na tajnoj lokaciji bez obzira na njihovu nacionalnost, vjeru, bračni status, dob, boju kože, seksualnu orijentaciju ili bilo koju drugu vrstu diskriminacije.

• DODATNI PODACI

Ako vam je potreban smještaj u skloništu, obratite nam se na **broj Savjetovališta 0800 5544 radnim danom od 10 do 17 sati**, na kojem možete dogovoriti sastanak sa našom savjetnicom u vezi s prijemom u sklonište.

Domovi za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja

Domovi za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja državne su, gradske ili županijske institucije koje mogu (ali ne moraju) biti osnovane u suradnji s postojećim nevladinim organizacijama ili stvaranjem nove nevladine organizacije. Na području Hrvatske postoji sedam domova.

• PRIJEM

Smještaj u dom moguće je ostvariti temeljem rješenja nadležnog centra za socijalnu skrb ili u hitnim slučajevima posredstvom policije.

• DUŽINA BORAVKA

Smještaj žrtvama obiteljskog nasilja i njihovoj djeci pruža se do šest mjeseci, a iznimno do godinu dana.

• CIJENA

Sve su usluge i smještaj za žene i njihovu djecu besplatni. Domovi se financiraju sredstvima nadležnog ministarstva po modelu glavarina.

• USLUGE

Domovi za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja pružaju: besplatan smještaj, stručni rad socijalnih radnica s korisnicima kroz individualni i grupni rad, aktivnosti koje se odnose na socijalnu skrb i psihosocijalnu rehabilitaciju.

Caritasova prihvatilišta za zlostavljane žene i majke s djecom

Caritasova prihvatilišta za zlostavljane žene i majke s djecom osnovana su pri nadbiskupijama, a vodi ih Caritas. Na području Hrvatske postoji pet prihvatilišta.

• PRIJEM

Smještaj u dom ovog tipa moguće je ostvariti temeljem rješenja nadležnog centra za socijalnu skrb ili, u hitnim slučajevima, posredstvom policije.

- **DUŽINA BORAVKA**

Prihvatilišta pružaju smještaj ženama i njihovoj djeci do šest mjeseci a izuzetno do godinu dana.

- **CIJENA**

Sve su usluge i smještaj za žene i njihovu djecu besplatni. Prihvatilišta se financiraju sredstvima županija i nadležnog ministarstva po modelu glavarina.

- **USLUGE**

Domovi za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja pružaju: besplatan smještaj, radno-okupacijske terapije za korisnice, edukativne radionice za žene žrtve obiteljskog nasilja, edukacije o uspješnom učenju za djecu, psihoterapijski rad, pravno i psihološko savjetovanje žrtava obiteljskog nasilja.

Prihvatni smještaj za žrtve trgovanja ljudima

Prihvatni smještaj za žrtve trgovanja ljudima jest oblik privremenog smještaja za žrtvu u kojem joj se, do njezine konačne odluke o prihvaćanju programa pomoći i zaštite, osigurava psihosocijalna, zdravstvena, pravna i druga potrebna pomoć. Prihvatni smještaj za djecu organiziran je u sklopu nacionalnog skloništa za djecu žrtve trgovanja ljudima. Prihvatni smještaj za odrasle osobe vodi Hrvatski crveni križ.

Osoba sa statusom žrtve ima mogućnost smještaja u sigurnom skloništu ili u alternativnom smještaju. Ako je žrtva državljanin Republike Hrvatske, može boraviti u smještaju u vlastitoj organizaciji (obitelj i sl.).

- **PRIJEM**

Smještaj se ostvaruje prijavom policiji, Crvenom križu ili na SOS liniju 0800 7799 za žrtve trgovanja ljudima. Djeci do tri godine starosti ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi osigurava poseban smještaj.

- **DUŽINA BORAVKA**

Prihvatni smještaj jest oblik privremenog smještaja za žrtve u kojem žrtva boravi do svoje konačne odluke o prihvaćanju programa pomoći i zaštite.

- **CIJENA**

Smještaj je za žrtve besplatan. Prihvatni smještaj financira se iz sredstava nadležnog ministarstva.

- **USLUGE**

Prihvatni smještaj osigurava psihosocijalnu, zdravstvenu, pravnu i drugu potrebnu pomoć.

SOS LINIJE ZA POMOĆ

SOS linije za pomoć su besplatne i pružaju pomoć, podršku i informacije za žrtve nasilja.

ŽENSKO SAVJETOVALIŠTE

SOS telefon Ženskog savjetovališta namijenjen je ženama koje trebaju podršku, informacije, savjetovanje i upute. Savjetodavke SOS telefona pružaju podršku i pomoć ženama i njihovoj djeci izloženima fizičkom i psihičkom nasilju u obitelji kao i drugim oblicima patrijarhalnog nasilja, bez obzira na njihovu nacionalnost, vjeru, bračni status, dob, boju kože, seksualnu orijentaciju ili bilo koju drugu vrstu diskriminacije. Pozivi su besplatni, a razgovori anonimni i povjerljivi.

SOS telefon Ženskog savjetovališta djeluje na nacionalnoj razini i pruža besplatno, anonimno i povjerljivo:

- informiranje i upoznavanje s vašim pravima i načinom ostvarivanja tih prava,
- informiranje o tome kako se zaštititi od nasilja,
- informiranje o institucijama koje vam mogu pomoći u rješavanju vaših prava,
- stručnu pomoć, savjetovanje te emocionalnu i psihološku podršku.

Kontakt

- Besplatni telefon 0800 55 44
- Internetska stranica <http://www.azkz.net/>
- Radno vrijeme: radnim danom od 11 do 17 sati.

SOS LINIJA ZA ŽRTVE TRGOVANJA LJUDIMA

Najčešći oblik trgovanja ljudima jest iskorištavanje žena i djevojčica u svrhu prostitucije i drugih oblika seksualnog iskorištavanja te prisile na brak. Trgovanje ženama obuhvaća prodaju žena iz jedne zemlje u drugu ili unutar iste zemlje radi iskorištavanja zbog zarade i profita. Drugi oblici trgovanja ljudima povezani su s radnim iskorištavanjem, prosjačenjem, prisilom na vršenje kaznenih djela, sklapanjem lažnih ugovora s bankama, telefonskim tvrtkama i slično. Trgovci ljudima uspostavljaju kontrolu nad žrtvama brojnim načinima kao što su: vrbovanje, kupnja, prodaja, predaja, prijevoz, poticanje ili posredovanje u kupnji, prodaji ili predaji, pružanje utočišta i prihvata osoba, uporaba sile, prijetnja uporabom sile ili drugim oblicima prinude, otmica, prijevara, zlouporaba položaja ili ovlasti.

SOS liniju za žrtve trgovanja ljudima pokrenuo je Centar za žene žrtve rata – ROSA u listopadu 2002. godine. Godine 2003. linija je dobila besplatni broj 0800 77 99 i postala dio Nacionalnog mehanizma za suzbijanje trgovanja ljudima.

SOS linija za žrtve trgovanja ljudima povjerljiva je, anonimna, besplatna i sigurna te nudi:

- informacije o pravima i mogućnostima,
- psihološko i pravno savjetovanje,
- zastupanje pred sudovima,
- posredovanje pri institucijama u svrhu ostvarenja prava.

Kontakt

- Besplatni telefon 0800 77 99
- Internetska stranica <http://www.petra-nvo.net/>
- Radno vrijeme: svaki dan od 10 do 18 sati.

HRABRI TELEFON ZA DJECU

Hrabri telefon nevladina je neprofitna organizacija koja odgovara na potrebu za zaštitom i sigurnošću svakog pojedinog djeteta. Hrabri telefon omogućuje da se dječji glas čuje te sustavno radi na prevenciji okrutnosti i nepravde prema djeci.

HRABRItelefon

Sve su usluge besplatne za korisnike, temelje se na rezultatima znanstvenih istraživanja koje provodi organizacija, a uključuju i distribuciju besplatnih edukativnih brošura.

Kada nazvati Hrabri telefon za djecu?

- kada imaš neki problem o kojem želiš razgovarati,
- kada trebaš podršku i pomoć,
- kada te osoba iz tvoje okoline na bilo koji način ugrožava,
- ako se bojiš za svoju sigurnost i/ili za svoj život.

Kontakt

- Besplatni broj: 116 111
- Savjetodavni e-mail: hrabrisa@hrabritelefon.hr
- Internetska stranica <http://www.hrabritelefon.hr/>
- Radno vrijeme: svakim radnim danom od 9 do 20 h
- Chat: www.hrabritelefon.hr/chat
- Forum: http://www.cybermed.hr/forum/specijalizacije_medicina/hrabri_forum_za_zlostavljanu_i_zanemarenu_djecu

NACIONALNI POZIVNI CENTAR ZA ŽRTVE KAZNENIH DJELA I PREKRŠAJA

UDRUGA ZA PODRŠKU ŽRTVAMA I SVJEDOCIMA
NACIONALNI POZIVNI CENTAR ZA ŽRTVE KAZNENIH DJELA I PREKRŠAJA

Udruga za podršku žrtvama i svjedocima je, u suradnji s Ministarstvom pravosuđa

i Programom Ujedinjenih naroda za razvoj Hrvatska (UNDP), u srpnju 2013. godine, osnovala Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja s jedinstvenim standardiziranim besplatnim brojem za žrtve 116 006 dostupan na području cijele Hrvatske. Time je Republika Hrvatska postala peta zemlja u Europi sa standardiziranim brojem 116 006. Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja:

- Osigurava informiranje o pravima žrtava, svjedoka i oštećenika,
- Pruža emocionalnu podršku žrtvama svjedocima i članovima obitelji,
- Upućuje na relevantne institucije i organizacije civilnog društva koje pružaju stručnu pomoć te pružanje različitih praktičnih informacija,
- Nadležan je i za informiranje o ostvarivanju prava na novčanu naknadu žrtvama kaznenih djela.

DJELOKRUG 116 006 LINIJE OBUHVAĆA:

- Pružanje pravnih informacija
- Pružanje emocionalne podrške
- Upućivanje na relevantne institucije i organizacije civilnog društva za daljnju specijaliziranu vrstu podrške
- Informiranje o Zakonu o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela

Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja osigurava anonimnost pozivateljica i pozivatelja te pruža usluge na hrvatskom i engleskom jeziku.

Kontakt

- Besplatni telefon 116 006
- Internetska stranica <http://pzs.hr/>
- Radno vrijeme: radnim danom 8-20 sati.

ZDRAVSTVENA SKRB

Kod žrtava nasilja u obitelji i rodno utemeljenog nasilja javlja se rizik od brojnih zdravstvenih problema.

- Žene žrtve nasilja imaju rizik od depresije i drugih problema s psihičkim zdravljem.
- Mogu iskusiti somatske poteškoće poput nesanice, glavobolja, gastrointestinalnih simptoma, bolova u zdjelici, prsima i leđima itd.
- Zlostavljane žene imaju veću vjerojatnost započinjanja prenatalne skrbi u trećem tromjesečju.
- Trudnice imaju veću vjerojatnost ozljeda na više mjesta od netrudnica i imaju veću vjerojatnost od udarca u trbuh. Među najčešće uzroke tupe traume abdomena u trudnica spadaju padovi i napadi. Može doći do ozljede posteljice ili izravne ozljede fetusa i manjih ozljeda majke, što može uzrokovati smrt fetusa. [28]

Zdravstveni djelatnici imaju važnu ulogu u procjeni slučajeva nasilja u obitelji i drugih oblika rodno utemeljenog nasilja i intervenciji povezanoj s njima!

ZDRAVSTVENI PROBLEMI KAO POSLJEDICA NASILJA

Nasilje u obitelji i drugi oblici rodno utemeljenog nasilja zdravstveni su problemi epidemijskih razmjera. Uz neposrednu traumu uzrokovanu zlostavljanjem, nasilje u obitelji i drugi oblici rodno utemeljenog nasilja doprinose velikom broju kroničnih zdravstvenih problema, uključujući među ostalim depresiju, zlouporabu alkohola i opojnih sredstava.

Posebno je važno potražiti zdravstvenu skrb ako je žrtva tjelesno ozlijeđena, silovana, trudna ili ima probleme s psihičkim zdravljem uzrokovane nasiljem. [29]

Tjelesna ozljeda kao posljedica nasilja

U slučaju tjelesnih ozljeda žrtve nasilja moraju posjetiti:

- svog osobnog liječnika ili
- ginekologa i
- po potrebi hitnu službu.

Žrtve nasilja uvijek mogu potražiti medicinsku pomoć, čak i ako ne žele prijaviti nasilje.

Međutim, važno je da žrtve točno opišu ozljede, tko ih je uzrokovao i kada.

Njihov zdravstveni karton može biti vrlo važan kao dokaz na sudu u slučaju da u nekom trenutku odluče podnijeti tužbu. [29]

Silovanje ili drugi oblici seksualnog nasilja

Ako je žrtvu silovao njezin partner ili bilo tko drugi ili u slučaju drugih oblika seksualnih napada, vrlo je važno da žrtva potraži medicinsku pomoć zbog mogućih ozljeda, spolno prenosivih bolesti i/ili neželjene trudnoće. [29]

U svrhu očuvanja dokaza žrtva se ne bi trebala prati ni tuširati prije pregleda.

Ako je žrtva seksualnog nasilja maloljetna, zdravstvena ustanova dužna je prijaviti incident nadležnim tijelima. [29]

Nasilje tijekom trudnoće

Ako je žrtva nasilja trudna i počinitelj ju je fizički napao (posebno su opasni udarci rukom i nogom u trbuh), treba posjetiti ginekologa.

Na trudnoću utječu i drugi oblici nasilja (psihološko, seksualno...). Nasilje tijekom trudnoće može uzrokovati pobačaj, krvarenje u prvom i drugom tromjesečju, prijevremeni porod, nisku porođajnu težinu i druge komplikacije koje se mogu javiti tijekom trudnoće.

Depresija i poslijeporođajna depresija ili nemogućnost dojenja također mogu biti posljedice nasilja tijekom trudnoće. [29]

Problemi s psihičkim zdravljem

Problemi s psihičkim zdravljem (depresija, tjeskoba, poremećaji prehrane, zlouporaba droga i alkohola, samoubojstvo, posttraumatski stresni poremećaj...) česte su posljedice nasilja, osobito u slučajevima produljene izloženosti nasilju.

Žrtve mogu zatražiti pomoć:

- liječnika opće prakse,
- psihijatara,
- psihologa ili
- drugih stručnjaka za psihičko zdravlje.

Izloženost nasilju može znatno utjecati na promjenu poimanja sebe, drugih i svijeta.

PSIHOSOCIJALNA PODRŠKA

Psihosocijalna podrška jest neterapijska intervencija koja pomaže osobi u nošenju sa stresorima s kojima se suočava. Psihosocijalna podrška može se prilagoditi u različitim situacijama. Njezin je glavni cilj reagiranje na psihološke i fizičke potrebe ljudi.

Rana i primjerena psihosocijalna podrška može [30]:

- spriječiti razvoj stresa i patnje u ozbiljnije oblike,
- pomoći ljudima da se bolje nose i pomire sa svakodnevnim životom,
- pomoći korisnicima da nastave s uobičajenim životom.

Oblici psihosocijalne podrške dostupni žrtvama nasilja

- Prosljeđivanje prijave nasilja institucijama,
- praćenje napretka pojedinačnih slučajeva,
- osobno savjetovanje,
- telefonsko savjetovanje,
- savjetovanje poštom i e-poštom,
- društveno zagovaranje,
- grupa za samopomoć,
- pravna pomoć.

Psihosocijalnu podršku žrtvama nasilja u obitelji i drugih oblika rodno utemeljenog nasilja pružaju specijalizirane vladine i nevladine organizacije.

Ciljevi psihosocijalne podrške

- osnaživanje i informiranje žrtava o njihovim pravima i mogućim oblicima podrške,
- nadilaženje posljedica nasilja i traume koje utječu na život žrtava,
- identificiranje izvora snage i uspješne integracije u njihove živote te traženje društvene mreže,
- eliminacija posljedica nasilja i smanjenje mogućnosti ponovnog doživljavanja nasilja,
- poticanje promjena na osobnoj razini (procesuiranje iskustva povezanog s nasiljem, razumijevanje dinamike nasilja, bolja slika o sebi i samopoštovanje, preuzimanje odgovornosti za vlastiti život)

Društveno zagovaranje uključuje uspostavljanje kontakata s institucijama, pomoć i podršku pri popunjavanju i prikupljanju dokumentacije potrebne za službene procedure, pratnju osobe na sud.

Mreža dostupnih usluga za pomoć i podršku ženama predstavlja preduvjet za eliminaciju nasilja protiv žena. Osiguravanjem odgovarajuće pomoći društvo pokazuje da se problem nasilja nad ženama tretira ozbiljno i da se žrtve aktivno podržavaju. Ovakva je mreža također nužna za važan rad na prevenciji od strane policije, sudstva, društvenih, zdravstvenih i obrazovnih institucija, kojima su ženske organizacije nužne kao partneri u pružanju usluga savjetovanja i podrške ženama žrtvama nasilja. Ženske nevladine organizacije izuzetno su važne kako bi se pravne odredbe provele i primijenile na učinkovit način. Bijeg visokotraumatizirane žene iz nasilne veze nerijetko je težak i opasan. Žene žrtve nasilja ozbiljno su traumatizirane i potrebni su im sigurno mjesto i intenzivna podrška. Zakoni koji štite od nasilja nužni su, ali treba istaknuti da oni ne nude rješenje za svaki problem. Jedan je od ključnih kriterija dobre prakse osiguran pristup uslugama pomoći i podrške ženama.

Od koga je moguće zatražiti psihosocijalnu podršku?

Žensko savjetovalište Autonomne ženske kuće Zagreb povjerljivo je i susretljivo mjesto za žene koje trebaju podršku, informacije, savjetovanje i upute. Sve usluge u Ženskom savjetovalištu potpuno su besplatne. U Ženskom savjetovalištu uspostavljen je potpuno besplatan broj telefona. Broj je 0800 55 44 i dostupan je svaki radni dan od 10.00 do 17.00 sati.

Što možete očekivati od Ženskog savjetovališta?

- razumijevanje, podršku i vrijeme za sebe,
- anonimnost i povjerljivost,
- informacije o institucijama koje vam mogu pomoći u rješavanju vaših prava,
- stručnu pomoć.

U Savjetovalištu rade stručnjakinje koje će svojim znanjem i vještinama pridonijeti rješavanju vašeg problema.

Što pruža Žensko savjetovalište?

- besplatne pravne savjete,
- besplatno pisanje tužbi, žalbi i različitih pravnih podnesaka,
- besplatno psihološko savjetovanje i podršku,
- informiranje i upoznavanje s vašim pravima i načinom ostvarivanja tih prava,
- informacije o tome kako se zaštititi od nasilja,
- emocionalnu i psihološku podršku.

Savjetodavni tim sastoji se od psihologinja, pravica i savjetodavki za probleme partnerskog nasilja.
<http://www.azkz.net/>

Ostale važne informacije

Dugogodišnje iskustvo ženskih organizacija civilnog društva pokazuje da je pristup pravnoj zaštiti mnogim ženama izuzetno težak te im je potrebna široka podrška za suprotstavljanje nasilnom partneru i odlazak od njega.

Proaktivan pristup: ženske organizacije civilnog društva imaju proaktivan pristup u rješavanju problema nasilja protiv žena. Pružaju aktivnu podršku i pomoć ženama koje su preživjele nasilje. Planiranje sigurnosti: osnovni zadatak ženskih organizacija civilnog društva jest da procjene opasnost i isplaniraju sigurnosne mjere u suradnji sa ženom koja je preživjela nasilje. Izuzetno je važno da se visokotraumatizirana žena preseli na sigurnije mjesto, npr. u žensko sklonište. Potrebno je razgovarati sa ženom o opasnosti koju za nju predstavlja ostanak u zajedničkom stanu/kući.

Psihološka i savjetodavna pomoć i podrška: ženama koje se obrate ženskim organizacijama radi podrške i pomoći potrebno je osigurati besplatnu i lako dostupnu psihološku pomoć kako bi se osnažile i ponovno uspostavile kontrolu nad svojim životom.

Pravna pomoć: podržavanje žena u realizaciji njihovih prava i njihovo praćenje kad se moraju pojaviti na sudu također je jedan od zadataka ženskih organizacija. Nasilje protiv žena problem je koji zahtijeva srednjoročno ili dugoročno savjetovanje te pružanje podrške i pomoći različitih oblika tijekom duljeg razdoblja.

Financijska pomoć i smještaj: ženama koje su preživjele nasilje potrebna je financijska pomoć

ako nemaju svoj prihod i financijski ovise o nasilniku. Zbog toga ženske organizacije posreduju između žena i institucija te kontaktiraju s centrima za socijalnu skrb kako bi žene brzo i bez dugih administrativnih procedura dobile jednokratnu socijalnu pomoć i/ili stalni socijalni minimum. Ženske organizacije nude visokotraumatiziranim ženama siguran smještaj u nevladinim ženskim skloništima, gdje se povećava kvaliteta njihova života.

Multisektorska suradnja: važan zadatak ženskih organizacija civilnog društva jest stalno unaprjeđenje suradnje svih institucija uključenih u rješavanje problema nasilja protiv žena (centar za socijalnu skrb, policija, pravosudni sustav, zdravstveni sustav itd.).

PSIHOLOŠKO SAVJETOVANJE I PSIHOTERAPIJA

Psihološko savjetovanje predstavlja priliku za žrtve nasilja da izraze stres i zabrinutost te da prime aktualne informacije o normalnim reakcijama na traumatska iskustva nasilja i njihove posljedice. Mogu naučiti i vježbati različite tehnike koje im mogu pomoći u smirivanju. Također mogu primiti podršku pri identificiranju i mobiliziranju svojih unutarnjih i vanjskih resursa snage i pomoći. [31] Nekim žrtvama koje se suočavaju s posljedicama nasilja potrebna je psihoterapijska pomoć.

Psihoterapijska pomoć ima za cilj pomoći žrtvama pri oporavku od iskustva nasilja.

Prvi korak u postupku jest pomoći im **uspostaviti osjećaj sigurnosti i povjerenja**. U središtu **druge faze** postupka nalaze se sjećanje i žaljenje, uz **procesuiranje traumatskih iskustava**, uspomena. Cilj te faze jest integracija traumatskog iskustva. To pomaže žrtvama da dođu do **završne faze** postupka – s konačnim ciljem **ponovne integracije** osobe „u njezin život”. Cilj korisnika pomoći u psihoterapijskom postupku često je dobivanje prilike da u potpunosti žive u sadašnjosti, a ne u prošlosti.

Žrtve nasilja mogu primiti psihološko savjetovanje i psihoterapijsku pomoć u različitim organizacijama koje nude besplatne usluge ili usluge uz naknadu.

Žene koje su preživjele muško nasilje trebaju biti informirane o svojim zakonskim pravima i mogućnostima.

Za vrijeme savjetodavnog razgovora procjenjuju se potrebe i problemi žene koja je preživjela nasilje te se postavljaju prioritete. Važno je raspraviti sa ženom o svim mogućim opcijama i podržati je u postizanju njezinih ciljeva. Pri tom treba imati na umu:

- ženu treba podržati u donošenju vlastitih odluka, a ne odlučivati umjesto nje,
- osnažiti je, ojačati samopoštovanje i odlučnost,
- osvijestiti ženino pravo na odabir što će učiniti sa svojim životom,
- objasniti ženi njezina prava i mogućnosti,
- važno je procijeniti stupanj opasnosti nasilnika i izraditi sigurnosni plan zajedno sa ženom,
- važno je informirati ženu o svim oblicima institucionalne pomoći: policija, CZSS, sud, tužiteljstvo, zdravstvo, socijalna pomoć...

Cilj je psihološke pomoći:

- pomoći ženi da proradi traumatsko iskustvo nasilja koje je preživjela,
- pomoći joj da vrati dobru sliku o sebi, stekne samopouzdanje te preuzme kontrolu nad svojim životom,
- pomoći ženi da stekne svijest o svom pravu na izbor, pravu na život bez nasilja te joj omogućiti potpuni oporavak od traume,
- postići znatno smanjenje simptoma traume, s ciljem potpunog nestanka simptoma traume.

Svi oblici savjetovanja, psihološke i pravne pomoći za visokotraumatizirane žene i njihovu djecu moraju biti besplatni, jamčiti povjerljivost i anonimnost te se odvijati u sigurnom, ugodnom i prijateljskom okruženju. Cilj je savjetovanja postizanje sigurnosti i dobrobiti žena i njihove djece.

Uvijek treba polaziti od činjenice da je muško nasilje protiv žena kršenje temeljnih ljudskih prava i najvidljiviji oblik diskriminacije žena. To je ozbiljno kazneno djelo i kao takvo treba se sankcionirati maksimalnim kaznama predviđenim zakonom.

PODRŠKA DRUŠTVENE MREŽE (OBITELJ, PRIJATELJI, KOLEGE, SUSJEDI...)

Žrtve nasilja trebaju osobu ili osobe kojima vjeruju i s kojima mogu razgovarati o nasilju. Važno je da osobe s kojima žrtva odluči razgovarati vjeruju žrtvi i ponude joj potrebnu podršku.

Osoba koja pruža podršku može biti prijatelj, član obitelji, susjed, kolega, predstavnik lokalne zajednice itd.

Pitanja za razmišljanje

- Razmislite o ljudima kojima se možete obratiti i od kojih možete zatražiti pomoć i podršku kada su vam potrebne.
- Tko su ljudi u vašoj društvenoj mreži s kojima možete razgovarati kada ste pod stresom, suočavate se s problemima, gubitkom ili drugim izazovima u životu?
- Možete li proširiti svoju društvenu mrežu?

Snažna društvena mreža jedan je od najvažnijih zaštitnih čimbenika koji nam pomaže nositi se s različitim izazovima u životu. Također je jedan od temeljnih čimbenika otpornosti.

Otpornost je postupak **dobre prilagodbe** prilikom suočavanja s poteškoćama, traumom, tragedijom, prijetnjama ili značajnim izvorima stresa. Ona označava **nadilaženje** teških iskustava. [32]

Otpornost nam pomaže sačuvati zdravlje i dobrobit te napredovati usprkos negativnim okolnostima i situacijama s kojima smo se suočili.

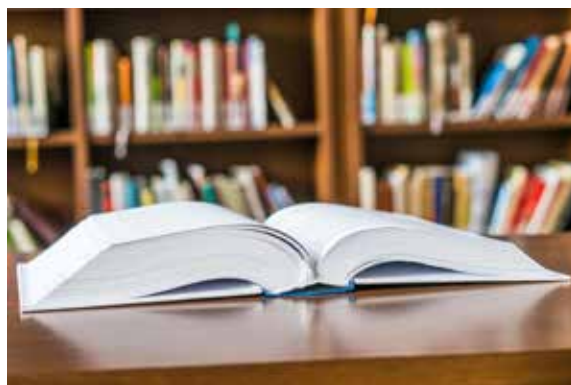
Žrtvama je potrebna poticajna društvena mreža da im pomogne u oporavljanju od posljedica nasilja.

POPIS PRAVNIH AKATA I DRUGIH RELEVANTNIH DOKUMENATA

HRVATSKI ZAKONI

- USTAV RH (NN, 85/10. – pročišćeni tekst)
- Kazneni zakon (Narodne novine, broj 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015)
- Obiteljski zakon (Narodne novine, broj 103/2015)
- Prekršajni zakon (Narodne novine, broj 107/2007, 39/2013, 157/2013, 110/2015)
- Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira broj 5/90, 30/90, 47/90, 29/94
- Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći (Narodne novine, broj 143/2013)
- Zakon o kaznenom postupku (Narodne novine, broj 152/2008, 76/2009, 80/2011, 121/2011, 91/2012, 143/2012, 56/2013, 145/2013, 152/2014)
- Zakon o socijalnoj skrbi (Narodne novine, broj 157/2013, 152/2014, 99/2015, 52/2016)
- Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne novine, broj 137/2009, 14/2010, 60/2010)
- Zakon o ravnopravnosti spolova (Narodne novine, broj 82/2008)
- Zakon o zaštiti svjedoka (Narodne novine, broj 163/2003, 18/2011).

MEĐUNARODNI DOKUMENTI

Ujedinjeni narodi

- Opća deklaracija o ljudskim pravima
- Konvencija UN-a o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena
- Fakultativni protokol uz Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije žena
- Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima
- Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima
- Konvencija o pravima djeteta
- Protokol za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovanja ljudima, posebno ženama i djecom, kojim se dopunjuje Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organiziranog kriminala
- Deklaracija UN-a o uklanjanju nasilja nad ženama

Vijeće Europe

- Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP
- Europska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
- Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija)
- Konvencija Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Lanzarotska konvencija)
- Konvencija Vijeća Europe o borbi protiv trgovine ljudima
- Europska konvencija o sprječavanju mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja
- Europska socijalna povelja

Europska unija (EU)

- Rezolucija Europskog parlamenta od 26. studenoga 2009. o uklanjanju nasilja nad ženama
- Odluke Europskog suda za ljudska prava
- Zbirka primjera s kratkim opisima

DRUGI DOKUMENTI

- Nacionalna politika za ravnopravnost spolova za razdoblje 2011. – 2015. godine, Hrvatski sabor
- Nacionalna strategija razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020. godine
- Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2011. do 2016. godine, Vlada Republike Hrvatske, 3. veljače 2011.
- Kazneni zakon (Narodne novine 125/11, 144/12, 56/15, 61/15)
- Pravilnik o izvršavanju sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana (Narodne novine, broj 42/2013, 142/2013)
- Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera koje su Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u nadležnost policije (Narodne novine, broj 27/2004)
- Pravilnik o sadržaju obvezne evidencije i izvješća, načinu prikupljanja, obrade i pohrane statističkih podataka iz područja primjene zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne novine, broj 105/2011)
- Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, Nacrt Prijedloga izmjena Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji iz 2012., Ministarstvo socijalne politike i mladih
- Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja, Vlada Republike Hrvatske, studeni 2012.
- Protokol za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima (pročišćeni tekst).

IV. PONAVLJANJE I UTVRĐIVANJE ZNANJA

Koji oblici nasilja čine nasilje u obitelji?

- a. Psihološko nasilje
- b. Pljačka
- c. Fizičko nasilje
- d. Ekonomsko nasilje
- e. Krađa

Što je fizičko nasilje?

- a. Svako seksualno ponašanje na koje se član obitelji prisiljava, s kojim se ne slaže ili koje ne razumije zbog svog stupnja razvoja.
- b. Svi činioci počinitelja nasilja u obitelji koji rezultiraju strahom, poniženjem, osjećajima bezvrijednosti, ugroženosti i drugim vrstama psihološke tjeskobe u žrtava.
- c. Svaku upotrebu fizičke sile koja rezultira boli, strahom ili poniženjem žrtve neovisno o stvarnim ozljedama.
- d. Kad osoba ne pruža primjerenu skrb članu obitelji kojemu je ta skrb potrebna, primjerice zbog bolesti, invalidnosti, dobi, razvojnih poteškoća ili drugih osobnih okolnosti.

Koje ponašanje ili djelovanje NE predstavlja uhođenje?

- a. Praćenje žrtve, pojavljivanje gdje god se žrtva nalazi
- b. Neplaćanje uzdržavanja djeteta.
- c. Slanje neželjenih darova, pisama, razglednica ili poruka e-pošte žrtvi
- d. Vožnja pored ili zadržavanje u blizini žrtvina doma, škole ili radnog mjesta
- e. Upotreba tehnologije za praćenje žrtve.

Koji su uzroci nasilja u obitelji?

- a. Zloupotreba alkohola i droge
- b. Partnerova nevjera
- c. Žrtvino provokativno ponašanje
- d. Ne postoje izravni uzroci nasilja u obitelji
- e. Djetetovo neprimjereno ponašanje.

Koji su najčešći razlozi za ostanak žrtava nasilja u nasilnim vezama?

- a. Izolacija
- b. Osjećaj krivnje
- c. Posjedovanje snažne podrške društvene mreže
- d. Strah
- e. Ekonomska ovisnost.

Koje su dvije glavne značajke obitelji u kojima se događa nasilje u obitelji?

- a. Zlostavljačeva zlouporaba moći
- b. Obitelj pripada srednjem društvenom sloju
- c. Jedan je od roditelja nezaposlen
- d. Visoka razina kontrole
- e. Jedan je od članova obitelji alkoholičar

Postoji li jedinstvena kombinacija posljedica koja nam može pomoći u identifikaciji nasilja u obitelji?

- a. Da. Žrtve su deprimirane i imaju više zdravstvenih problema. Obično im nedostaje podrška društvene mreže.
- b. Da. Žrtve su u strahu za svoj život. Obično imaju financijske probleme. Nedostaje im podrška

društvene mreže.

- c. Ne. Ne postoji jedinstvena „kombinacija“ posljedica koje bi potvrdile nasilje u obitelji.
- d. Da. Žrtve imaju probleme s pažnjom i koncentracijom, nisko samopoštovanje, nisko samopouzdanje i poteškoće sa spavanjem.
- e. Da. Žrtve imaju sindrome kronične boli, migrene i glavobolje.

Koliko se puta žrtve nasilja u prosjeku obrate različitim službama i osobama prije nego što dobiju pomoć koja im je potrebna?

- a. 1 – 2
- b. 15 – 20
- c. 3 – 5
- d. 5 – 12
- e. 8 – 10

Koja je prikladna reakcija na otkrivanje nasilja?

- a. Moje ponašanje je poticajno i ljubazno.
- b. Pitam „Što ste učinili da izazovete nasilje druge osobe?“
- c. Pitam „Kako vam mogu pomoći?“
- d. Izražavam brigu. Kažem da želim pomoći.
- e. Pokušavam suočiti osobu s navodnim počiniteljem. Pokušavam im pomoći da riješe svoje probleme.
- f. Kažem joj: „Vi niste krivi za nasilje ili zlostavljanje.“
- g. Pokušavam biti objektivan/-na i ne izražavati osjećaje.

Na kojem mjestu žrtva može potražiti neposrednu pomoć kada joj je ugrožen život?

- a. Na policiji. Može nazvati broj za hitne slučajeve ili otići u policijsku postaju.
- b. Nevladinoj organizaciji
- c. Trgovini
- d. Socijalnoj službi
- e. Javnoj knjižnici
- f. Skloništu, kriznom centru, sigurnoj kući
- g. Sudu

Koje su mjere za zaštitu žrtava nasilja?

- a. Udaljenje iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora
- b. Razvod braka
- c. Izvještavanje medijima
- d. Mjera zaštite žrtve i njezine imovine od daljnjeg nasilja
- e. Novčana kazna
- f. Utvrđivanje uzroka i načina nastanka ozljeda te obavljanje cjelovitog zdravstvenog pregleda

Koji je cilj mjere zabrane približavanja žrtvi nasilja?

- a. Da se žrtvi nasilja osigura stanovanje.
- b. Da počinitelj nasilja napusti blizinu žrtve i da je ne smije uznemiravati.
- c. Da žrtva nasilja dobije novčanu pomoć.
- d. Da se žrtvi nasilja u obitelji pruži pomoć prilikom razvoda.
- e. Da se žrtvi nasilja omogući odlazak u inozemstvo bez komplikacija.

Koje su vrste sigurnog smještaja dostupne žrtvama nasilja u obitelji? Odaberite tri točna odgovora.

- a. Autonomno žensko sklonište
- b. Kuća za odmor
- c. Domovi za djecu i odrasle žrtve obiteljskog nasilja
- d. Sigurni stanovi
- e. Dom za djecu i odrasle žrtve obiteljskog nasilja
- f. Omladinski dom

Koja su temeljna prava žrtava nasilja? Odaberite četiri točna odgovora.

- a. Pravo na punu informiranost
- b. Pravo na zapošljavanje
- c. Pravo na besplatnu pravnu pomoć
- d. Pravo na minimalnu plaću
- e. Pravo na zaštitu privatnosti i ugleda
- f. Pravo na zaštitu života i osiguranje osobne sigurnosti
- g. Pravo na zdravstveno osiguranje

Tko izdaje mjeru udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora?

- a. Centar za socijalnu skrb
- b. Komunalno redarstvo
- c. Policija
- d. Vlasnik stana
- e. Sud

ZAKLJUČAK

Nasilje u obitelji i drugi oblici rodno utemeljenog nasilja ozbiljan su problem. Posljedice nasilja predstavljaju rizik za fizičko i psihičko zdravlje žrtava i kakvoću njihova privatnog i profesionalnog života.

Nedostatno znanje dio je problema, a informiranost i povezanost sa širom koalicijom za jednakost i nenasilje predstavljaju važan dio rješenja.

Hvala vam što ste odvojili vrijeme da biste saznali više o ovoj osjetljivoj temi. Svaki dan sve više nas ulazi u krug oko nasilja i izjavljuje: „Dosta nam je. Vrijeme je za promjenu – a promjene počinju sa mnom.”

DODACI I LITERATURA

JESAM LI ŽRTVA NASILJA?

Upitnik za samoprocjenu

1. Pazite li većinu vremena što radite kako ne biste uznemirili svog partnera? DA/NE
2. Kontrolira li vaš partner u potpunosti vaše finacije kao i druge odluke u vašoj obitelji/životu? DA/NE
3. Bojite li se izraziti svoje mišljenje kad ste u blizini vašeg partnera (osobito ako se razlikuje od partnerovog)? DA/NE
4. Uništava li vaš partner vaše osobne stvari? DA/NE
5. Kritizira li vas vaš partner, više li na vas, vrijeđa li vas ili druge vama bliske osobe, naziva li vas pogrdnim imenima i slično? DA/NE
6. Omalovažava li vas vaš partner, npr. govoreći da ništa ne vrijedite ili slično? DA/NE
7. Osijećate li se dužnom ili prisiljenom imati intimne odnose sa svojim partnerom? DA/NE
8. Prijeti li vaš partner da će odvesti ili ozlijediti vašu djecu? DA/NE
9. Izražava li vaš partner ljubomoru u tolikoj mjeri da vas stalno optužuje za nevjeru? DA/NE
10. Provjerava li vaš partner sve vaše aktivnosti i ne vjeruje vašim odgovorima? DA/NE
11. Zahtijeva li vaš partner vašu potpunu podređenost? DA/NE
12. Pokušavate li udovoljiti svom partneru u svakoj prilici kako vas ne bi ozlijedio? DA/NE
13. Je li vam vaš partner ikad prijetio da će ozlijediti vas ili djecu ako ga napustite? DA/NE
14. Tuče li vas vaš partner, udara šakom, čupa za kosu, baca stvari na vas, davi vas, pljuje na vas, zavrće vam ruku i sl.? DA/NE
15. Slijedi li vas vaš partner, pojavljuje li se gdje god se vi nalazili? DA/NE
16. Kontrolira li vaš partner način na koji se odjevate (ne dozvoljava vam da nosite kratke suknje, haljine, ruž za usne, određene frizure? DA/NE
17. Spriječava li vas vaš partner da vidate i komunicirate s drugim ljudima? DA/NE
18. Spriječava li vas vaš partner da radite, onemogućuje li vam pristup vašem vlasništvu (npr. stanu, kući, autu)? DA/NE
19. Govori li vam vaš partner da će vas prestati tući kad se počnete ponašati na odgovarajući način? DA/NE
20. Je li vaš partner nasilan prema vašoj djeci na bilo koji način (fizički, seksualno ili psihološki)? DA/NE
21. Prijeti li vaš partner da će vas ozlijediti na bilo koji način (fizički, seksualno ili slično)? DA/NE
22. Ima li vaš partner pištolj i prijeti li da će ozlijediti vas, djecu ili druge osobe? DA/NE
23. Spriječava li vas vaš partner da izlazite iz kuće i radite stvari koje želite raditi (izlasci s prijateljima, poslovni sastanci, poslovna putovanja, zabave i slično)? DA/NE
24. Govori li vam vaš partner da nikad nećete vidjeti djecu ako ga napustite? DA/NE
25. Prisiljava li vas vaš partner na seksualne aktivnosti koje ne želite (gledanje pornografije, seksualni odnosi s drugim ljudima u zamjenu za novac, drogu i slično, postavlja javno vaše intimne slike)? DA/NE
26. Postoji li uvijek isprika za ponašanje vašeg partnera („Zbog alkohola ili droge se tako ponašam! Moj posao je prestresan! Nisam znao što radim! Da se nisi tako ponašala ja to ne bih napravio!)? DA/NE
27. Kontrolira li vaš partner vaš telefon/vaše aktivnosti na internetu? DA/NE
28. Lažete li svojoj obitelji, prijateljima i liječniku o vašim modricama, posjekotinama i ogrebotinama? DA/NE/Nije primjenjivo
29. Uznemirava li vas vaš partner na poslu? DA/NE
30. Postavlja li vaš partner informacije o vama na internet ili širi glasine o vama na javnim mjestima? DA/NE

Povratne informacije

- Ako je najmanje jedan odgovor na pitanje "DA" => **Vrlo je vjerojatno da ste u vezi u kojoj ima nasilja. Važno je potražiti pomoć.**
- Ako su svi odgovori "NE" => **Vjerojatno niste u nasilnoj vezi.**

Informacije o trgovanju ljudima

Što je trgovanje ljudima?

Članak 3, paragraf (a) UN Protokola o prevenciji, suzbijanju i kažnjavanju trgovanja ljudima, posebno ženama i djecom (također poznat kao Palermo Protokol) definira trgovanje ljudima kao:

"regrutiranje, transport, organiziranje prijelaza, skrivanje ili prihvatanje osoba te prijetnjom ili upotrebom sile ili drugih oblika prinude, otmicom, prijevarom, lukavštinom, zlouporabom ovlasti ili položaja ranjivosti ili davanjem odnosno primanjem novca ili usluga dobivanje pristanka osobe koja ima kontrolu nad drugom osobom u svrhu eksploatacije. Eksploatacija uključuje najmanje, eksploataciju prostitucijom osoba ili druge oblike seksualne eksploatacije, prisilni rad ili usluge, ropstvo ili radnje slične ropstvu, samovoljno podčinjavanje ili odstranjivanje organa." [33]

Na europskoj razini, definicija kaznenog djela trgovanja ljudima nalazi se u Direktivi 2011/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava [34] i Konvenciju Vijeća Evrope o suzbijanju trgovanja ljudima iz 2005. [35]

Međutim, treba napomenuti da trgovanje ljudima uključuje iskorištavanje ljudskog bića, te da su bezbrojni načini na koje ljudsko biće može iskorištavati drugo ljudsko biće. Dakle, definicija trgovanja ljudima nikada ne može biti iscrpljena.

Zašto je važno identificirati/prepoznati žrtvu ili potencijalnu žrtvu trgovanja ljudima što je ranije moguće?

Rana identifikacija žrtava ili potencijalnih žrtava je najbolji način kako bi se osigurala bolja zaštita osoba i ključ za usuglašavanje obaveza države s međunarodnim obavezama.

U pogledu postupka identifikacije, članci 10. Konvencije o trgovanju ljudima i 11 (4) Direktive o trgovanju ljudima propisuju da:

»Svaka stranka u svojim će nadležnim tijelima imati osobe koje su prošle izobrazbu i koje su kvalificirane za sprečavanje i suzbijanje trgovanja ljudima, za identifikaciju i pružanje pomoći žrtvama, uključujući djecu, te će osigurati da različita tijela međusobno surađuju, te da surađuju s mjerodavnim potpornim organizacijama, kako bi žrtve bile identificirane u postupku koji na odgovarajući način uzima u obzir posebnu situaciju u kojoj su se našle žrtve koje su žene i djeca« i »Države članice poduzimaju potrebne mjere kako bi uspostavile odgovarajuće mehanizme s ciljem ranog otkrivanja žrtava, pomoći i podrške žrtvama u suradnji s odgovarajućim organizacijama za potporu žrtvama.«

Iz toga slijedi da države članice imaju određene zakonske obveze za sprečavanje i suzbijanje trgovanja ljudima, identifikiranjem žrtava što je moguće ranije, a posebna pažnja posvećuje se ženama i djeci.

Pokazatelji trgovanja ljudima uključuju (popis nije potpun):

Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal i Međunarodna organizacija rada razvili su opsežni popis pokazatelja koji se mogu koristiti za otkrivanje je li osoba bila ili je u opasnosti da postane žrtva trgovanja ljudima. Neki od tih pokazatelja su sljedeći:

- nepovjerljive su ili imaju strah od nadležnih vlasti
- ponašaju se prema uputama drugih osoba ili su uvijek u pratnji drugih osoba
- boje se reći koji je njihov useljenički status
- ne posjeduju putovnicu ili druge osobne dokumente
- neznaju adresu stanovanja ili adresu gdje rade
- imaju ograničene sposobnosti jezičnog sporazumijevanja
- fizičke pokazatelje kao što su ozljede ili tetovaže obilježavanja vlasništva
- psihološke pokazatelje kao što su strah, tjeskoba.

Ovaj popis pokazatelja je indikativan i nije konačan te ovisi o tome s kojim načinom iskorištavanja ljudskih bića se susrećemo. Stoga ovu listu treba koristiti kao podsjetnik a ne popis kako osoba koja je pretrpjela trgovanje ljudima izgleda ili se ponaša.

Koja su osnovna prava žrtava trgovanja ljudima?

Žrtve trgovanja ljudima moraju imati pristup pravima koja im omogućuju ponovnu uspostavu kontrole nad životima i napuštanje zlostavljača. Ova prava uključuju:

- pristup odšteti
- pristup pomoći i podršci
- pristup restituciji (uključujući vraćanje slobode)
- zaštita od buduće viktimizacije
- pristup informacijama o dostupnim pravima na jeziku koji žrtva razumije
- pristup pravnom savjetovanju i zastupanju bez odgode i bez obzira na duljinu trajanja bilo građanskog, kaznenog i/ili drugog postupka protiv počinitelja
- pristup podršci i omogućavanje rehabilitacije.

Rana identifikacija žrtava trgovanja je prvi korak njihovog pristupa pravima na koja imaju pravo prema zakonu.

Gdje se možete obratiti za pomoć?

Ako ste vi ili netko koga poznajete u opasnosti ili žrtva trgovanja ljudima, važno je što prije obratiti se za pomoć policiji, centru za socijalnu skrb, nevladinoj organizaciji i/ili sindikatu. Ako ste maloljetni i nalazite u opasnoj situaciji, važno je potražiti pomoć odrasle osobe kojoj vjerujete. U hitnim slučajevima, kada je vaš život ili život neke druge osobe u neposrednoj opasnosti, ili u svim drugim slučajevima kada je potrebna policijska intervencija, možete nazvati broj policije: 192 ili 112 (pan-evropski broj za hitne slučajeve).

Rana identifikacija žrtava trgovanja ljudima i rana pravna intervencija mogu spasiti živote!

Dodatne informacije:

- Evropska unija: Zajedno protiv trgovanja ljudima: <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/>
- Vijeće Evrope: Djelovanje protiv trgovanja ljudima: <http://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/home>

- Projekt Ostvarimo prava! Rana pravna intervencija: <http://www.earlylegalintervention.eu/>
- The AIRE Centre, Human Trafficking: <http://www.airecentre.org/pages/human-trafficking.html>
- Satumaa Wonderland video o trgovanju ljudima: <https://vimeo.com/54754998>
- TedX Vilnius: Trgovanje ljudima: Tražeći rješenje za skriveni zločin: https://www.youtube.com/watch?v=Mv_6nU6OvQk

OBLICI RODNO UTEMELJENOG NASILJA

Rodno utemeljeno nasilje uključuje:

- nasilje u partnerskim vezama
- seksualno nasilje (uključujući silovanje, seksualno napastvovanje/uznemiravanje i zastrašivanje na poslu, u obrazovnim institucijama i drugdje)
- prisilni pobačaj i prisilna sterilizacija, prisilna upotreba kontraceptivnih sredstava, žensko čedomorstvo i prenatalni odabir spola, opstetričko nasilje i druga štetna postupanja pri porodu
- uhođenje
- ekonomsko nasilje pod kojim se podrazumijeva oštećenje ili uništenje osobne i zajedničke imovine ili zabrana ili onemogućavanje korištenja osobne i zajedničke imovine ili pokušaj da se to učini te oduzimanje prava ili zabrana raspolaganja osobnim prihodima ili imovinom stečenom osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja ili rada, prisiljavanje na ekonomsku ovisnost, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i skrb o djeci ili drugim uzdržavanim članovima zajedničkog kućanstva [36]
- trgovanje ženama (uključujući prostituciju i nasilje koje proizlazi iz iskorištavanja, prisilnog rada, ropstva)
- štetne prakse kao što su prisilni brakovi, ugovoreni dječji brakovi, sakaćenje ženskih spolnih organa, nasilne provjere djevičanstva, kaznena djela počinjena u ime takozvane "časti", seksualno zlostavljanje djevojčica u domaćinstvima od strane bliskih osoba, nasilje vezano uz miraz, silovanje u braku, napad kiselinom
- ratno nasilje (ubojstvo, silovanje, seksualno ropstvo i prisilna trudnoća, uzimanje talaca)
- internetsko nasilje prema ženama i djevojčicama - razvoj interneta imao je dubok utjecaj na nasilje nad ženama. Omogućio je širenje dječje pornografije, komercijalizaciju ženskih tijela i uhođenje.
- femicid - ubojstva žena zato što su žene. Pojam podrazumijeva ubojstva kod kojih je glavni motiv mržnja prema ženama ili nastojanje da se terorom dovedu ili zadrže u podređenom položaju u odnosu za muškarce u patrijarhalnim društvima. Drugi oblici femicida koji su rasprostranjeni diljem svijeta, a neki od njih i na našem području su: infanticid djevojčica i femicid ženskih beba; mučenje i mizogino izivljavajuće ubojstvo žena; ubojstva djevojčica i žena "iz časti"; ciljano ubojstvo žena i djevojčica u kontekstu ratnih konflikata; ubojstva zbog miraza; ubojstva žena i djevojčica zbog njihove seksualne orijentacije ili rodnog identiteta; rasno uvjetovana ubojstva žena i djevojčica. Pojam femicida uključuje i prikrivene oblike ubijanja žena kada smrt žene na neki način dopuštaju mizogini stavovi i/ili društvene institucije. Na primjer, u društvima u kojima nije prepoznato pravo žene na izbor majčinstva, tisuće žena umire svake godine od posljedica nelegalnih pobačaja.
- fizičko, seksualno i psihološko nasilje počinjeno ili odobreno od strane države, gdje god se pojavljuje.

LITERATURA

- [1] Council of Europe Convention on Preventing and Combating violence against women and domestic violence, Article 3(b) and Paragraph 40 of the Explanatory Report to that Convention.
- [2] Council of Europe Convention on Preventing and Combating violence against women and domestic violence, Article 3(b).
- [3] Stien, P. T., Kendall, J. (2004). Psychological Trauma and the Developing Brain. Neurologically Based Intervention for Troubled Children. New York: Routledge.
- [4] Child Welfare Information Gateway: "What Is Child Abuse and Neglect? Recognizing the Signs and Symptoms". Available at: <https://www.childwelfare.gov/pubs/factsheets/whatiscan/>, 15. 6. 2016.
- [5] UNiTE to End Violence Against Women (n 27). Violence Against Women: The Situation (2011) Available at http://endviolence.un.org/pdf/pressmaterials/unite_the_situation_en.pdf, 5. 9. 2016.
- [6] NHS Barking and Dagenham. (2009). Domestic Violence: A resource for trans people. London: Greater London Domestic Violence Project pp. 13-14.
- [7] FRA. Women refugees at high risk of being victims of gender-based violence- Available at: <http://fra.europa.eu/en/press-release/2016/women-refugees-high-risk-being-victims-gender-based-violence>, 10. 6. 2016.
- [8] European Women's Lobby. Available at: <http://www.womenlobby.org/Time-for-EU-action-to-implement-gender-sensitive-humanitarian-response-say>, 5. 9. 2016
- [9] FRA European Union Agency for Fundamental Rights (2014). Violence Against Women: An EU-Wide Survey. Available at: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>, 15. 5. 2016.
- [10] Family Violence Prevention Act (Slovenia). Uradni list RS, št. 16/2008.
- [11] Economic Violence. Available at https://sl.wikipedia.org/wiki/Ekonomsko_nasilje, 11. 7. 2016.
- [12] UNHCR. Handbook for the Protection of Internally Displaced Persons, p. 195. Available at: <http://www.unhcr.org/4794b3512.pdf>, 10. 6. 2016.
- [13] Association for nonviolent communication. Violence against women. Available at, <http://www.drustvo-dnk.si/o-nasilju/nasilje-nad-enskami.html>, 5. 6. 2016.
- [14] Filipčič, K. (2002). Nasilje v družini. Ljubljana: Bonex.
- [15] Špela Veselič (ur.). (2007). Na poti iz nasilja. Prakse dela proti nasilju nad ženskami. Ljubljana: Association SOS Help-line for Women and Children – Victims of Violence.
- [16] eLearning portal for AVA - Against Violence & Abuse. Available at <http://elearning.avaproject.org.uk/login/index.php>, 5. 6. 2016.
- [17] Office for the Prevention of Domestic Violence. Domestic Violence: Finding Safety and Support - Understanding the Problem, available at: <http://www.opdv.ny.gov/help/fss/theproblem.html#whytrapped>, 9. 6. 2016.
- [18] eLearning portal for AVA - Against Violence & Abuse, available at: <http://elearning.avaproject.org.uk/login/index.php>, 10. 6. 2016.
- [20] Feder, G. S., Hutson, M., Ramsay, J., et al. (2006). Women Exposed to Intimate Partner Violence. Expectations and Experiences When They Encounter Health Care Professionals: A Meta-analysis of Qualitative Studies. Arch Intern Med, 166(1): 22-37.
- [21] Horvat, D., Svetovalni pogovor z žensko z izkušnjo nasilja, Društvo SOS telefon. Neobjavljeno gradivo.
- [22] Zakon o zaščiti od nasilja u obitelji, NN 137/09, 14/10, 60/10, URL: <https://www.zakon.hr/z/81/Zakon-o-zastiti->
- [23] Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, Nacrt Prijedloga izmjena Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji iz 2012., Ministarstvo socijalne politike i mladih, URL: <http://www.mspm.hr/UserDocsImages/djeca%20i%20obitelj/Protokol-o-postupanju-u-slucaju-nasilja->

u-obitelji.pdf

- [24] Kazneni zakon, pročišćeni tekst zakona NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15 na snazi od 30.05.2015., URL: <http://www.zakon.hr/z/98/Kazneni-zakon>
- [25] Zakon o kaznenom postupku, pročišćeni tekst zakona NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14 na snazi od 30.12.2014., <https://www.zakon.hr/z/174/Zakon-o-kaznenom-postupku>
- [26] Prekršajni zakon, pročišćeni tekst zakona NN 107/07, 39/13, 157/13, 110/15 na snazi od 21.10.2015., URL: <https://www.zakon.hr/z/52/Prekr%C5%A1ajni-zakon>
- [27] Ministarstvo unutarnjih poslova RH, URL: <http://www.policija.hr/main.aspx?id=1127>
- [28] McClure, M. B. (1996). Domestic Violence: The Role of the Health Care Professional. Michigan Family Review, Volume 02, Issue 1, pp. 63-75.
- [29] Horvat, D., Matko, K.: The forms of aid, authority and organisations providing assistance to women and children – victims of violence and working with individuals causing the violence, p. 261, in: Veselič, Š. Horvat, D., Plaz, M. (2014). Handbook for working with women and children victims of violence. Ljubljana: Association SOS phone.
- [30] International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, Psychosocial support, <http://www.ifrc.org/en/what-we-do/health/psychosocial-support/>, 10. 12. 2016.
- [31] Lavrič, A., Štirn, M. (2016). Psychosocial support following disasters and other crisis events: a guide for an everyday use. Ljubljana: Administration of the Republic of Slovenia for Civil Protection and Disaster Relief.
- [32] American Psychological Association. The Road to Resilience. <http://www.apa.org/helpcenter/road-resilience.aspx>, 28. 10. 2016.
- [33] Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, URL: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ProtocolTraffickingInPersons.aspx>
- [34] Direktiva 2011/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2002/629/PUP, URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32011L0036>
- [35] Konvencija Vijeća Europe o suzbijanju trgovanja ljudima, URL: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016805d41ed>
- [36] Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji NN 137/09, 14/10, 60/10, URL: <https://www.zakon.hr/z/81/Zakon-o-za%C5%A1titi-od-nasilja-u-obitelji>

ISAinstitut

THE AIRE CENTRE
Advice on Individual Rights in Europe

Център Динамика
сдружение

DRUŠTVO
SOS
TELEFON
080-11-55

CENTAR ZA ŽENE ŽRTVE RATA-ROSA

